

Srednja šola Domžale

Domžale, Cesta talcev 12

RAČUNI SLAMNIKARJA *Karla Koširja*

Raziskovalna naloga z interdisciplinarnega področja

avtorica: **Ajda Sokler, 3. e**

mentorica: **Vilma Vrtačnik Merčun, prof.**

Domžale, marec 2014

KAZALO

Povzetek.....	4
Zahvala.....	4
1 Uvod: cilji raziskave, metode dela, hipoteze.....	5
2 Slamnikarstvo Karla Koširja	6
3 Zgodovinsko ozadje	7
4 Prodaja izdelkov kot ekonomska kategorija.....	7
5 Analiza računov – izkupiček od prodaje slamnikov	8
6 Število prodanih slamnikov.....	11
7 Območja prodaje slamnikov.....	14
8 Pošiljanje vzorčnih kolekcij	20
9 Vrste in cene slamnikov	22
10 Načini plačevanja	26
11 Embalaže in načini pošiljanja slamnikov	28
12 Druge zanimivosti na računih Karla Koširja.....	31
13 Intervju z Elo Košir	35
14 Sklepne ugotovitve in preverjanje hipotez	45
15 Zaključek	49
16 Literatura in viri.....	50
17 Seznam fotografij, preglednic in skic.....	50
18 Priloga: Računi Karla Koširja razvrščeni po letih, regijah in državah.....	52

Slike na naslovni strani:

na levi: *Koširjeva hiša na Stobovski cesti v Domžalah okoli leta 1930 (arhiv Ele Košir).*

na sredini: *Družina Košir leta 1947 (arhiv Ele Košir).*

na desni: *Pred vhodom v hišo, na sredini je Ela Košir.*

POVZETEK

V raziskovalni nalogi sem analizirala 483 računov slamnikarja Karla Koširja iz obdobja 1934–1943, iz katerih sem želela ugotoviti čim več zanimivosti. V dodatno pomoč mi je bil pogovor s Koširjevo hčerko Elo Košir. V obdobju od leta 1934 do 1943 je Karol Košir prodal 87.351 slamnikov in sicer 80 % v predvojnem in 20 % v vojnem obdobju. V predvojnem obdobju je prodal povprečno 9642 slamnikov na leto, v letu in pol vojne (od decembra 1941 do maja 1943) pa povprečno 11.647 na leto. Kot najuspešnejše leto po prodaji izstopa leto 1939 (17.051 prodanih slamnikov), najmanj slamnikov pa je prodal v prvem letu vojne (samo 1890). V predvojnem obdobju je bila za prodajo značilna izrazita sezonskost, v maju je prodal kar 68 % vseh slamnikov, v juniju pa 25 %. V vojnem obdobju pa je bila prodaja bolj razpršena po mesecih, saj je v zimskih mesecih prodal 36 % slamnikov. V celotnem obdobju 1934–1943 je največ slamnikov prodal na Hrvaško (45.746 slamnikov ali 52 %, predvsem v Slavonijo in v Središčno Hrvaško), sledi Augsburg na Bavarskem (15.212 slamnikov ali 18 %) in Vojvodina, Srbija (14.263). Pred vojno je prodajal samo po Kraljevini Jugoslaviji, v času vojne pa samo znotraj nemške okupacijske države. V predvojnem obdobju so bila med leti velika nihanja prodaje, posebnih trendov upadanja ali naraščanja pa ni opaziti. Očitno je bilo tržišče staro, verjetno še iz časa prodaje slamnikov Franca Cerarja (op. do leta 1926), od katerega je Košir prevzel večino kupcev. Med vojno je 88 % slamnikov prodal v tovarno klobukov v Augsburg, 10 % pa na Dunaj. V predvojnem obdobju je bilo odposlanih povprečno 64 pošiljk po 151 slamnikov na leto, v vojnem času pa povprečno 16 pošiljk po 728 slamnikov na leto. Večina pošiljk s slamniki je potovala po železnici in po pošti. V nalogi je še vrsta drobnih zanimivosti iz poslovanja Karla Koširja v predvojnem in vojnem času.

ZAHVALA

Največja zahvala gre zagotovo mentorici raziskovalne naloge Vilmi Vrtačnik Merčun, ki mi je vseskozi pomagala in prispevala svoje znanje na področju slamnikarstva ter se trudila, da bi mi naloga kar se da dobro uspela. Rada bi se zahvalila Slamnikarskemu muzeju Domžale za vse informacije in dokumentarno gradivo. Hvala Eli Košir za prijaznost, ki nam jo je izkazala ob našem obisku pri njej doma in koristne informacije, ki so še dodatno dopolnile mojo raziskovalno nalogo, v čast mi je bilo govoriti z njo.

1 UVOD

Raziskovalna naloga temelji na analizi 483 računov, ki jih je Karol Košir izdal v času **od 7. 3. 1934 do 13. 5. 1943**. Računi so bili napisani ročno, kopirani pa z indigo papirjem. Originalne račune je Karol Košir izdajal svojim kupcem, indigo kopije pa so ostale v petih debelih knjigah, ki jih hrani Slamnikarski muzej Domžale.

Preglednica 1: Zvezki s kopijami računov slamnikarske delavnice Karla Koširja (hrani jih Slamnikarski muzej v Domžalah)

<i>Zaporedna knjiga</i>	<i>Obdobje</i>	<i>Številke računov</i>	<i>Računov skupaj</i>
1	7. 3. 1934 – 9. 4. 1935	1 – 100	100
2	1. 4. 1935 – 16. 5. 1936	101 – 191	90
3	16. 5. 1936 – 5. 5. 1938	192 – 278	86
4	5. 5. 1938 – 10. 6. 1939	279 – 373	94
5	10. 6. 1939 – 13. 5. 1943	374 – 487	113

Ker je naloga izdelana iz zgodovinskega in ekonomskega vidika, deloma pa tudi etnografskega (npr. kakšne slamnike so ljudje v obdobju 1934–1943 nosili), jo uvrščam na **interdisciplinarno področje**.

1.1 OPREDELITEV PROBLEMA – RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Za cilj raziskovanja sem si zastavila naslednja vprašanja:

1. Kam je slamnikar Karol Košir prodajal slamnike in koliko?
2. Kdaj je prodal največ in kdaj najmanj slamnikov (letni čas, po letih)?
3. Kakšne so bile cene slamnikov in kolikšen je bil prihodek od teh računov?

1.2 HIPOTEZE

Pred raziskovanjem sem predvidevala naslednje:

1. Od leta 1933 do izbruha vojne v aprilu 1941 je bilo trgovanje usmerjeno predvsem na področje Kraljevine Jugoslavije, večji prihodek so predstavljale južne banovine. Med vojno se je tržišče preusmerilo na nemško govoreča področja (Avstrija, Nemčija), saj so bili stiki s hrvaškimi, srbskimi in bosanskimi trgovci povsem prekinjeni (spopadi, različne države, prometne ovire, poostreni nadzor).
2. Glede na to, da je potreba po zaščiti pred soncem s slamnikom potrebna v poletnih mesecih, lahko predvidevamo, da je bilo takrat prodanih največ slamnikov. Letna prodaja je po vsej verjetnosti upadla ali celo povsem zastala v času vojne zaradi negotovih vojnih razmer in spopadov, zaradi zmanjšanja kupne moči in na splošno slabega socialnega položaja prebivalcev.

1.3 METODE DELA

Najprej sem oblikovala delovni načrt, nato pa je delo potekalo po naslednjem zaporedju:

1. seznanitev z zgodovino slamnikarstva na Domžalskem in posebej z zapisi o slamnikarski delavnici Karla Koširja,
2. analiza računov in izdelava preglednic,
3. izdelava grafične predstavitve rezultatov,
4. intervju z Elo Košir,
5. pisanje ugotovitev raziskovanja,
6. dokončanje raziskovalne naloge.

2 SLAMNIKARSTVO KARLA KOŠIRJA

O Koširjevi delavnici najizčrpnjeje beremo v knjigi Matjaža Brojana: *Slamnata sled Domžal* iz leta 2012, ki jo je izdal Kulturni dom Franca Bernika Domžale.

»Karol Košir (6. 12. 1889–20. 1. 1972) je bil delavec v slamnikarski tovarni Franceta Cerarja iz Stoba 50. Tam je spoznal hčer svojega delodajalca, tudi slamnikarico Frančiško (17. 10. 1890–10. 7. 1947), se z njo poročil in leta 1922 zgradil hišo nasproti njenega doma na Stobovski cesti, kjer se je po domače reklo *pri »Mihovem Korlnu«*. V novozgrajeni hiši je Karol Košir začel svojo samostojno pot domžalskega slamnikarja. Dotedanji delavec Franca Cerarja je stopil na samostojno podjetniško pot. Prve podatke o omenjenem slamnikarju zasledimo v letu 1927, ko je bilo v Domžalah slamnikarstvo že v dobršni meri v upadanju. V letu 1939 je bila firma Karla Koširja v še razmeroma dobrem gospodarskem položaju, obstajala pa je vse do leta 1947 po drugi svetovni vojni.«¹

Slika 1: Koširjeva hiša na Stobovski cesti v Domžalah okoli leta 1930 (arhiv Ele Košir)

Slika 2: Koširjeva delavnica, Franc Juvan in Karol Košir pri oblikovanju slamnikov na šponariji (arhiv Ele Košir)

»Ugotavljamo lahko, da je bil Karol Košir v tridesetih letih 20. stoletja povsem na vrhu tedaj še aktivnih slamnikarjev. Zaposloval je tri do štiri šivalke slamnikov, o ostalem osebju pa ni podatkov. Kot izdelovalca slamnikov ga ni mogoče zaslediti med registriranimi slamnikarji, je pa razpolagal z znatnimi sredstvi: v letu 1929 je posređoval 30.000 dinarjev podjetniškega kapitala, ob tem pa še 45.000 dinarjev obratnega kapitala. V letu 1931 je, kot navaja Katarina Kobe–Arzenšek v študiji *Iz preteklosti slamnikarstva v domžalski okolici*, pridal v ohranjenem kapitalu še 20.000 dinarjev, 10.000 dinarjev je bila vrednost strojev, 80.000 dinarjev pa je bila vrednost ostalih nepremičnin. V eni sezoni je slamnikar Karol Košir izdelal 5.000 do 10.000 slamnikov, ki jih je sam, brez posrednikov, prodajal v Srbijo, na Hrvaško in v Bosno. Kite si je priskrbel pri domačih pleticah kit, deloma pa jih je tudi uvažal. Omenjena avtorica je o delu Karla Koširja dobila podatek, da je premog dobival iz Trbovelj (v letu 1931- štiri tone), elektrike pa je v omenjenem letu porabil 1200 kW.«²

»Zanimivo je, da v Domžalah danes ni nikjer več prvotne hiše katerega od domžalskih slamnikarjev, saj so bile doslej že vse porušene. Praviloma so na istem mestu potomci zgradili nove hiše, le hiša Karla Koširja v Stobu še stoji. V njej živi hči slamnikarja – znana domžalska telesnokulturna delavka Ela Koširjeva.«³

1 Matjaž Brojan, *Slamnikarska sled Domžal*, 2012, str. 128.

2 Matjaž Brojan, *Slamnikarska sled Domžal*, 2012, str. 128–129.

3 Matjaž Brojan, *Slamnikarska sled Domžal*, 2012, str. 129.

3 ZGODOVINSKO OZADJE

Da bi razumeli razmere, v katerih je posloval Karol Košir, moramo poznati tudi zgodovinske razmere v njegovem času. Na kratko povzemam glavna zgodovinska dejstva za obdobje od 1934 do 1943.

Po prvi svetovni vojni se je 1. decembra 1918 izoblikovala nova država **Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev**. Sledilo je obdobje, za katerega je značilno navajanje na življenje v skupni državi. Pogosti so bili socialni nemiri ter gospodarska in politična nestabilnost. 28. junija 1921 je bila sprejeta tako imenovana **vidovdanska ustava**, ki je uzakonila monarhistično obliko vladavine in omejen parlamentarizem. Politična kriza je dosegla višek junija 1928, ko je srbski poslanec Narodno radikalne stranke Puniša Račić v parlamentu ubil dva opozicijska hrvaška poslanca Hrvaške kmečke stranke in smrtno ranil Stjepana Radića. Razglašeno je bilo izredno stanje. Januarja 1929 je vso oblast prevzel kralj Aleksander Karadžordžević, ki je razveljavil ustavo, ukinil parlament in imenoval novo vlado. Uvedel je tako imenovano šestojanuarsko diktaturo. Državo je preimenoval v **Kraljevino Jugoslavijo** in jo razdelil na devet banovin, ki so se povečini imenoval po rekah (Dravska je zavzemala večino slovenskega ozemlja). Banovine niso imele nobene avtonomije, saj je bane imenoval kralj. Kralj je uveljavil diktaturo tudi s pomočjo policijskega nadzora in preganjanj. **Septembra 1931** je bila sprejeta oktroirana (vsiljena ustava), ki je dala kralju večino pooblastil.⁴

»Ljudje so po končani veliki in do tedaj najstrašnejši vojni moriji (op. prve svetovne vojne) hiteli najprej nadomestiti štiri izgubljena leta, nato pa jih nadgraditi z novimi dosežki. /.../ Pričakovanja vedre prihodnosti so zlasti spodbujale razmere **v letu 1929**, ki velja v gospodarskem oziru za najuspešnejše do druge svetovne vojne, pri čemer zaslug ne gre pripisovati odpravi parlamentarizma. /.../ **Leto 1930** lahko štejemo za začetek krize v Jugoslaviji in z njo neizogibno tudi v Sloveniji. Velika gospodarska kriza v naših krajih se je pričela sicer z zamikom, vendar se je nadaljevala po enakem vzorcu kakor drugod. Najprej je pokazala zobe v kmetijstvu v letu 1930, se nato nadaljevala kot finančna kriza leto dni kasneje; ko pa se je sprevrgla še v industrijsko, je bila gospodarska aktivnost paralizirana. /.../ V kriznih letih so se na široko razprle tudi škarje cen oziroma nesorazmernega tempa padanja kmetijski in industrijskih cen. Razkorak je **v letih 1933 in 1934**, ko je bilo doseženo **dno krize**, dosegel skorajda 40 % v škodo kmetijstva. Ob tem velja opozoriti, da je povsem enako usodo kakor kmetijstvo v nacionalnem gospodarstvu v mednarodni menjavi doživljala Jugoslavija, ki je bila kmetijska država z ustrezno izvozno strukturo artiklov, v njenem uvozu pa je prevladovalo industrijsko blago. Enako razmerje pa je značilno tudi na relaciji Slovenije do Jugoslavije, ki je bila tehnološko in industrijsko najbolj razviti predel države.«⁵

4 PRODAJAJA IZDELKOV KOT EKONOMSKA KATEGORIJA

Prodaja izdelkov je ekonomska kategorija, ki jo je potrebno podrobneje osvetliti. Za to sem se poslužila diplomske naloge Simona Ratnika z Ekonomske poslovne fakultete v Mariboru, po katerem povzemam nekaj teoretičnih osnov.

»Prodaja je aktivnost, ki kontinuirano ustvarja **kontakte z okoljem** in jih s svojim poslovanjem tudi vzdržuje. Prodajo lahko opredelimo v ožjem in širšem pomenu. Ožje jo opredeljujemo s podjetniškega

4 Med obema vojnama, Svarog, http://mss.svarog.si/zgodovina/4/index.php?page_id=8130, 20. 1. 2014.

5 Žarko Lazarevič, Prebivalstvo, družba, gospodarstvo pri Slovencih v tridesetih letih, Slovenska trideseta leta, Simpozij 1995, Ljubljana, Slovenska matica, 1997, str. 33 – 40.

vidika kot eno izmed temeljnih funkcij v poslovnem procesu: nabavljanje, proizvodjanje, prodajanje in kadrovanje. V širšem pomenu pa obravnavamo prodajo kot distribucijsko fazo gospodarskega procesa, ki vključuje tudi fizično gibanje blaga od proizvodnje do porabe. /.../ **Pomen prodaje** se kaže v tem, da je s prodajo izdelkov ali storitev podjetju zagotovljen finančni priliv, ki mu omogoča začetek novega reprodukcijskega cikla in obstoja podjetja.«⁶

Prodajo lahko obravnavamo iz različnih vidikov. V nalogi me zanima predvsem prodaja po geografskih območjih. »Obseg prodaje lahko merimo na tri načine oziroma s tremi tipi meril:

- denarne enote,
- količinske enote,
- obe merili lahko spremenimo v deleže (%), ki jih primerjamo v več obdobjih in izračunamo **trende**, relativno **pomembnost** posameznih izdelkov, **območij**, odjemalcev ...«⁷

V nalogi me zanima tudi **analiza prodajnih cen**, s katero lahko proučujemo gibanje prodajnih cen izdelkov po posameznih enotah prodaje v določenih časovnih obdobjih in enote prodaje medsebojno primerjamo.⁸ Zanimivo bi bilo ugotoviti, kako je Karol Košir določal cene svojih izdelkov, slamnikov. Simon Ratnik v svoji diplomski nalogi piše, da cene določamo na več načinov in sicer glede na:

1. izbor cenovnega cilja (kaj želimo z izdelkom doseči),
2. določanje povpraševanja (vplivanje na tržne cilje),
3. oceno stroškov (spodnji okvir cene postavijo stroški),
4. analizo cen in ponudbe konkurence,
5. izbor metode za določanje cen na osnovi poznavanja povpraševanja, stroškov in ponudbe pri konkurenci.⁹

5 ANALIZA RAČUNOV – IZKUPIČEK OD PRODAJE SLAMNIKOV

Analiza temelji na 483 računih, ki jih je Karol Košir izdal v času **od 7. 3. 1934 do 13. 5. 1943**. Sestoji iz več delov: analiza zneskov od prodaje slamnikov, števila prodanih slamnikov, območja prodaje, cene in vrste slamnikov, odpošiljanje teh in druge zanimivosti.

Denarna valuta v času Kraljevine Jugoslavije (1929–1941) je bil jugoslovanski dinar. Ob izbruhu vojne aprila 1941 pa so dinarje zamenjale nemške marke. »Slovensko ozemlje so si v letih 1941–1945 razdelili nemški, italijanski in madžarski okupatorji. Njihovi cilji so bili enaki: slovensko ozemlje naj bi čimprej, tako upravnopolitično kot gospodarsko, vključili v okvire lastnih držav. Med prvimi ukrepi, ki so jih sprejeli, so bili odloki o zamenjavi dinarjev Kraljevine Jugoslavije v njihove nacionalne valute. Po kratki zaporu denarnega prometa so okupatorji določili menjalne tečaje za dinar, med katerimi ni bilo bistvenih odstopanj. Nemški okupator je na Štajerskem, Gorenjskem in v delu Dolenjske menjavo dinarjev za rajhsmarke izvedel v času od 1. do 30. junija 1941 po tečaju 1 dinar za 0,05 rajhsmarke oziroma 5 feningov.«¹⁰

---

6 Simon Ratnik, Načrtovanje prodaje in analiza uspešnosti prodaje v zadrugi Vrtovi panonski z. o. o., diplomska naloga, Univerza v Mariboru, Ekonomska poslovna fakulteta, 2008, str. 10.

7 Prav tam, str. 23.

8 Prav tam, str. 31.

9 Simon Ratnik, Načrtovanje prodaje in analiza uspešnosti prodaje v zadrugi Vrtovi panonski z. o. o., diplomska naloga, Univerza v Mariboru, Ekonomska poslovna fakulteta, 2008, str. 32.

10 http://www.nlb.si/cgi-bin/nlbweb.exe?a=print_slo&doc=18171&SeS=66249651461970-121078787&errmsg=, 12. 12. 2013.

Če računamo pretvorbo dinarjev po tem tečaju, ugotovimo, da za 5 RM dobimo 100 dinarjev oziroma da za 1 RM dobimo 20 dinarjev. Da bi bilo prodajo možno primerjati, sem po tem tečaju RM preračunala v dinarje. Verjetno pa je bil v kriznih predvojnih in vojnih časih dinar razvrednoten. Da je bilo res tako, pričajo tudi množična zborovanja delavstva proti draginji. Tak shod je bil 26. novembra 1939 v Domžalah.¹¹

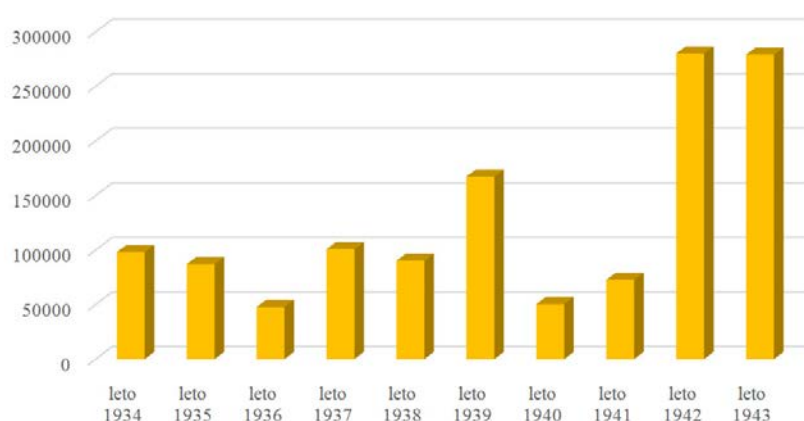
Spodnja preglednica prikazuje zneske od prodaje slamnikov od leta 1934 do leta 1943. V začetku druge svetovne vojne od aprila do vključno novembra 1941 ni bilo nobene prodaje. Prvi znesek v nemških markah se pojavi 18. decembra 1941.

Preglednica 2: Prodaja slamnikov Karla Koširja v obdobju 1934–1943 (v din in RM)

Mesec	Leto 1934	Leto 1935	Leto 1936	Leto 1937	Leto 1938	Leto 1939	Leto 1940	Leto 1941*	Leto 1942*	Leto 1943*
jan.	0	0	0	0	0	0	0	0	23	3823
feb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2453
mar.	2473	0	0	0	49	0	0	527	33	0
april	3293	5387	4655	905	175	0	509	0	3440	7063
maj	63815	36591	34998	92810	86324	128423	28174	0	4574	613
junij	25952	37499	6038	5912	2987	36995	17163	0	887	ni podat.
julij	2403	6767	1842	1052	552	1848	4467	0	86	-
avg.	0	258	0	0	0	0	0	0	1764	-
sept.	0	0	0	0	0	0	0	0	740	-
okt.	0	0	125	0	0	0	0	0	0	-
nov.	0	0	0	0	0	0	0	0	2458	-
dec.	0	410	0	0	0	0	0	3604	0	-
skupaj	97936	86911	47657	100679	90087	167265	50312	527/3604	14006	13952
valuta	din	din	din	din	din	din	din	din/RM	RM	RM

*druga svetovna vojna od 6. 4. 1941 dalje - plačilno sredstvo postanejo rajhsmarke.

Ker različne valute med seboj ne moremo primerjati, sem nemške marke po menjalnem tečaju iz časa od 1. do 30. junija 1941 preračunala v predvojne dinarje. Tako npr. za 14.006 RM dobimo 280.120 predvojnih dinarjev, kar je skoraj še enkrat več, kot je Košir iztržil v najuspešnejšem letu 1939 (tedaj je iztržil 167.265 din). Ker pa je bil dinar že pred vojno zelo razvrednoten, ta primerjava ni povsem ustrezna.

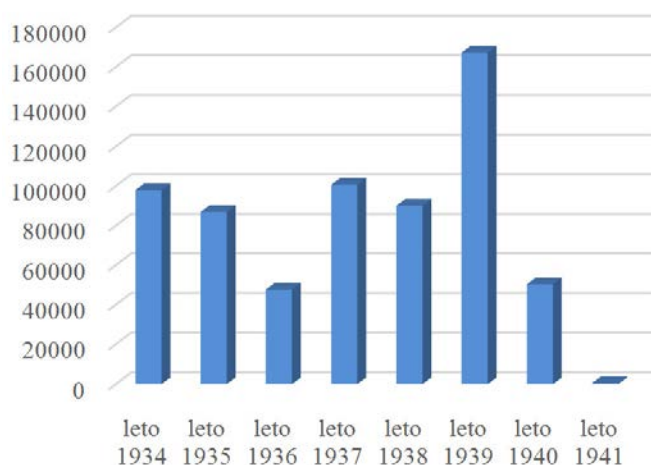
Izkupiček od prodaje slamnikov Karla Koširja v obdobju (1934–1943) v predvojnih dinarjih

¹¹ Miroslav Stiplovšek: Razmah delavskega gibanja na domžalskem območju v drugi polovici tridesetih let in krepitev vloge partije v njem, Zbornik Občine Domžale, 1979, str. 145.

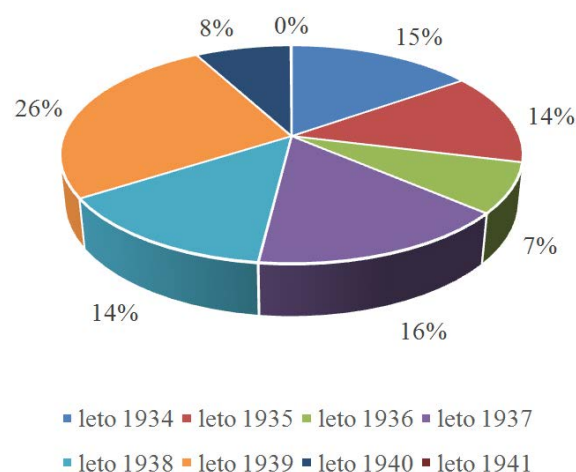
Zaradi tega je verodostojnejša primerjava, v kateri ločimo predvojno od vojnega obdobja.

Predvojno obdobje 1934–1941

Od leta 1934 do začetka vojne aprila 1941 je Karol Košir prodal slamnike za skupno vsoto **641.374** dinarjev ali povprečno **80.172 din na leto**. Kakor vidimo iz grafa, močno odstopa leto 1939 (167.265 din ali 26 % vse prodaje v tem obdobju), ki je bilo za Karla Koširja poslovno najuspešnejše v tem obdobju. Nenavadno slabo prodajo je imel v letu 1936 (47.657 din ali 7 %). Nadpovprečno uspešna so bila še leta 1934, 1937 in 1938.

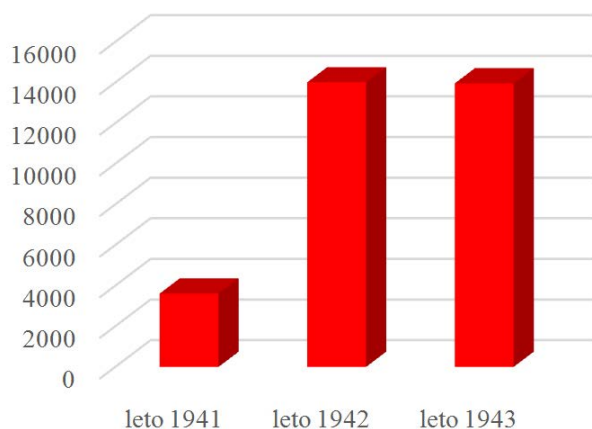
Izkupiček od prodaje slamnikov v predvojnem obdobju (1934–1941) v din

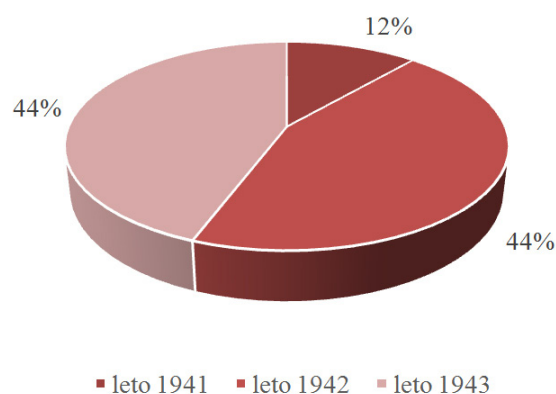
Prodaja slamnikov v predvojnem obdobju (1934–1941) v odstotkih

Vojno obdobje 1941–1943

V vojnem obdobju je Karol Košir prodal slamnike za vsoto 31.562 RM. Zaradi začetka vojne in menjave valute je leta 1941 prodajo slamnikov začel šele 18. decembra, ko je našel svojega kupca v tovarni K. & R. Lembergt Hutfabrik v Augsburgu. Vojni leti 1942 in 1943 sta bili približno enako uspešni po zaslužku, čeprav ne vemo, kaj se je dogajalo s prodajo po 13. maju 1943, ko je izdal zadnji račun v obravnavanih knjigah.

Znesek od prodaje slamnikov v vojnem obdobju (1941–1943) v RM

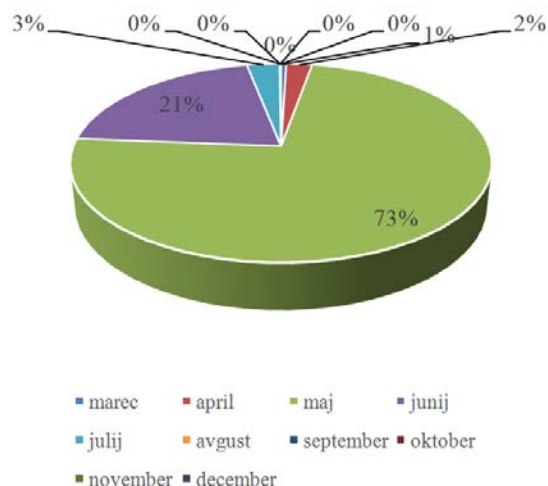

Prodaja slamnikov v vojnem obdobju (1941–1943) v odstotkih

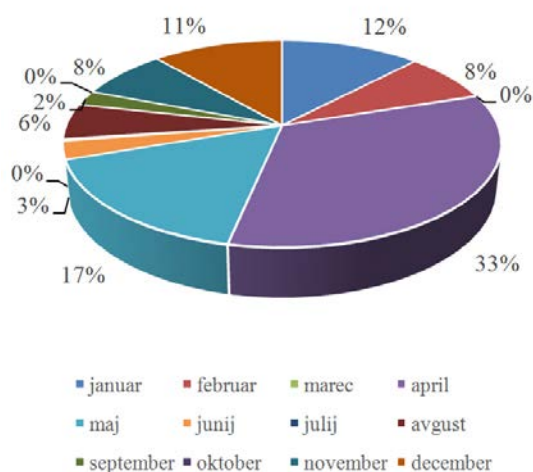
SEZONSKOST ZASLUŽKA OD PRODANIH SLAMNIKOV

Da bi ugotovila sezonskost prodaje slamnikov, sem vse zneske seštelala po mesecih. Posebej predstavljam rezultate za predvojno in za vojno obdobje.

Sezonskost prodaje slamnikov v **predvojnem obdobju** je bila zelo izrazita. 73 % vsega izkupička od prodaje slamnikov je Karol Košir iztržil v mesecu maju, 21 % pa v juniju. Prodaja slamnikov v ostalih mesecih v letu je bila malenkostna.

Sezonskost prodaje v predvojnem obdobju (1934–1943)

Sezonskost prodaje slamnikov v vojnem obdobju (1934–1943)

Sezonskost prodaje v **vojnem obdobju** ni bila tako izrazita. Mesec z največjim izkupičkom od prodaje slamnikov je bil april (33 %), za njim pa maj (17 %). Januarja in decembra je bilo nad 10 % prodaje, februarja in novembra pa po 8 %.

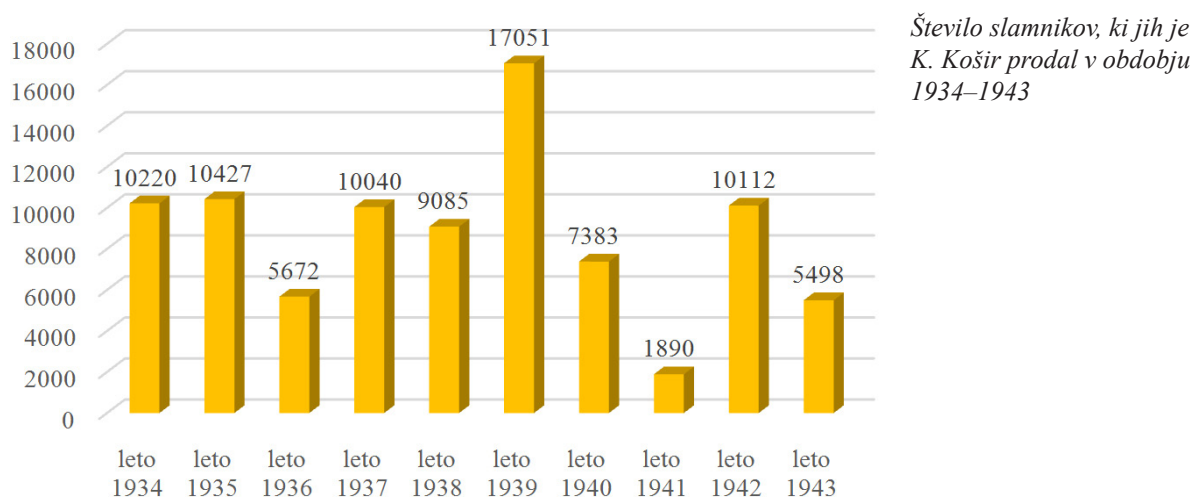
6 ŠTEVILO PRODANIH SLAMNIKOV

V obdobju od leta 1934 do 1943 je Karol Košir prodal **87.351 slamnikov**. Prodaja po posameznih letih je bila različna, kar je razvidno iz spodnje preglednice.

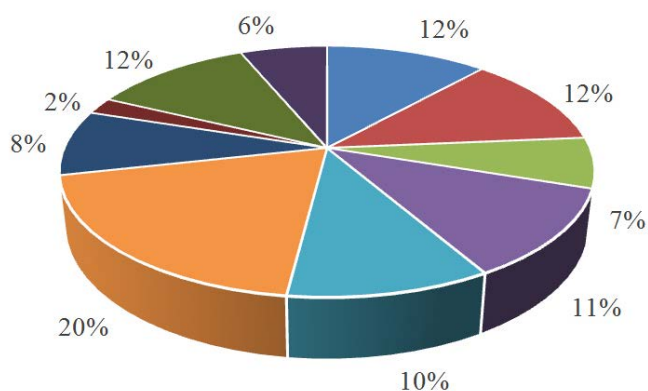
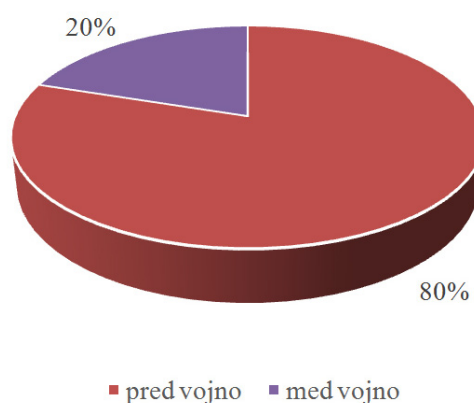
Preglednica 3: Število prodanih slamnikov Karla Koširja v obdobju 1934–1943

Mesec	leto 1934	leto 1935	leto 1936	leto 1937	leto 1938	leto 1939	leto 1940	leto 1941*	leto 1942*	leto 1943*	skupaj
jan.	0	0	0	0	0	0	0	0	14	1654	1668
feb.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
mar.	273	0	0	0	8	0	0	29	12	0	0
apr.	414	892	738	122	24	19	47	0	2227	2453	6936
maj	6525	4281	4003	9099	8444	12890	2448	0	4551	291	52532
jun.	2745	4337	641	696	517	3941	4491	0	635	0	18003
jul.	263	868	272	123	65	201	397	0	35	0	2224
avg.	0	0	0	0	0	0	0	0	779	0	809
sept.	0	0	0	0	0	0	0	0	256	0	256
okt.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nov.	0	0	0	0	0	0	0	0	1603	0	1603
dec.	0	0	0	0	0	0	0	1861	0	0	0
skupaj	10220	10427	5672	10040	9058	17051	7383	1890	10112	5498	87351

V obdobju od 1934 do začetka druge svetovne vojne aprila 1941, je Karol Košir prodal **69.880 slamnikov** (80 %), v vojnem obdobju pa **17.471** (20 %). Glede na to ugotavljam, da je v predvojnem obdobju prodal povprečno **9642 slamnikov na leto**, v letu in pol vojne (od decembra 1941 do maja 1943) pa povprečno **11.647 na leto**, kar je 2000 več kot v predvojnem obdobju. Nadpovprečno uspešna predvojna leta so bila: 1939 (17.051 izdelanih slamnikov), pa leta 1934, 1935 in 1937 (z nekaj več kot 10.000 izdelanimi slamniki). Najmanj slamnikov je izdelal leta 1936 (samo 5672). V obdobju vojne je izdelal povprečno 971 slamnikov na mesec.

Deleža prodanih slamnikov v predvojnem in vojnem obdobju

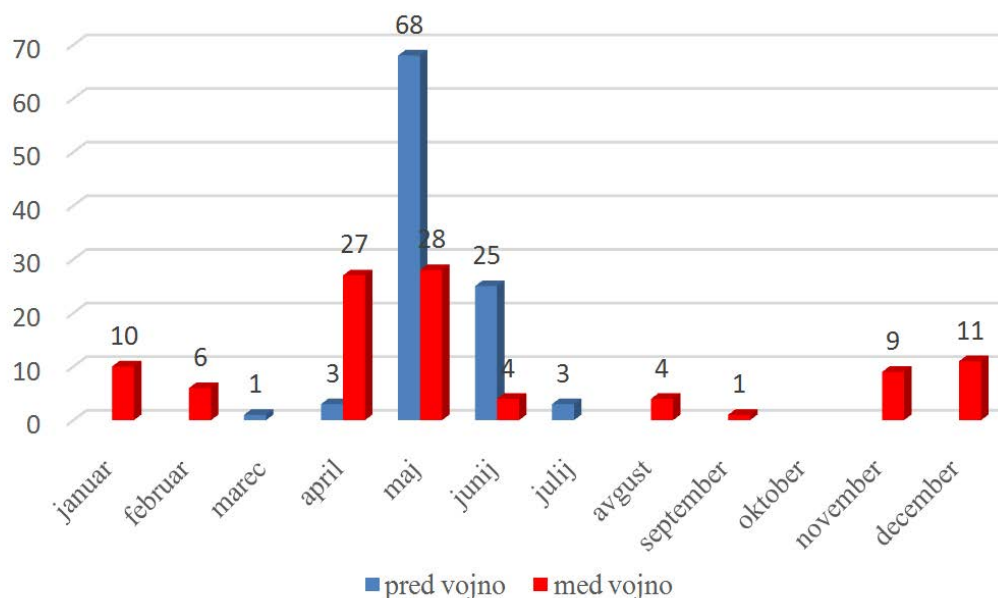
■ leto 1934 ■ leto 1935 ■ leto 1936 ■ leto 1937 ■ leto 1938
 ■ leto 1939 ■ leto 1940 ■ leto 1941 ■ leto 1942 ■ leto 1943

Število slamnikov, ki jih je K. Košir prodal v obdobju 1934–1943

Graf na levi prikazuje letno prodajo slamnikov, ki jih je Karol Košir prodal v obdobju od 1934–1943. Iz njega je razvidno, da je število prodanih slamnikov bilo največje v letu 1939 (17.051 slamnikov), najmanjše pa v prvem letu vojne (leta 1941–1890 slamnikov).

Sezonskost prodaje slamnikov

Iz primerjave deležev prodaje po mesecih v predvojnem in vojnem obdobju ugotavljam, da je v predvojnem obdobju bila sezonskost prodaje bolj izrazita kot med vojno. V predvojnem obdobju je močno odstopala prodaja v maju, ko je Košir prodal kar 68 % vseh slamnikov, deloma še v juniju (25 % prodanih slamnikov). V vojnem obdobju je bila prodaja bolj razpršena po mesecih, čeprav sta bila najpomembnejša meseca maj (28 % prodaje) in april (27 % prodaje). V zimskem času oz. od novembra do februarja je bilo prodanih 36 % slamnikov.

Sezonskost prodaje v predvojnem in vojnem obdobju (v %)

7 OBMOČJA PRODAJE SLAMNIKOV

Vse kraje sem razvrstila po regijah in današnjih državah, čeprav je Karol Košir v svojem času prodajal slamnike znotraj takratnih držav, do vojne po Kraljevini Jugoslaviji, v času vojne pa znotraj nemške okupacijske države. Pri tem mi je bil v veliko pomoč spletni portal Google Maps.

Regionalizacija ni dosledno geografska, ker sem jo prilagodila potrebam te analize.

12 Hrvaška: https://www.google.si/search?q=regije+srbijsa&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=FHbRUpDPB4nnywOJKICYDg&ved=0CEoQsAQ&biw=1680&bih=887#q=regije+hrvatske&tbn=isch&facrc=_&imgdii=_&imgrc=NYne2Jx1O0xNaM%253A%3BcPQHuoSPN6LFiM%3Bhttp%253A%252F%252Fporestina.info%252Fwp-content%252Fuploads%252F2013%252F08%252F607rh.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fporestina.info%252Fnova-podjela-hrvatske-na-tri-regije-sjeverozapad-na-panonska-i-jadranska%252F%3B400%3B395, 6. 12. 2013.

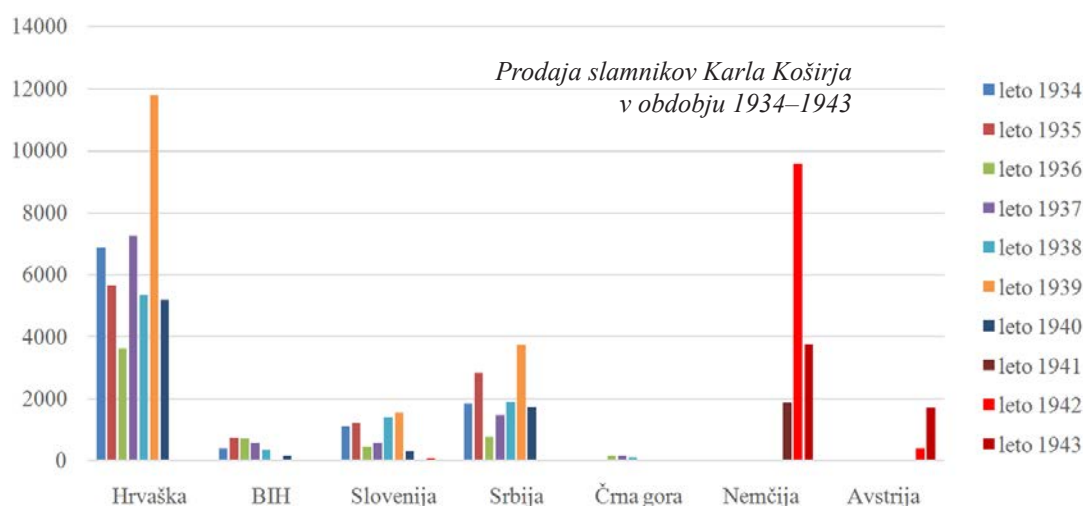
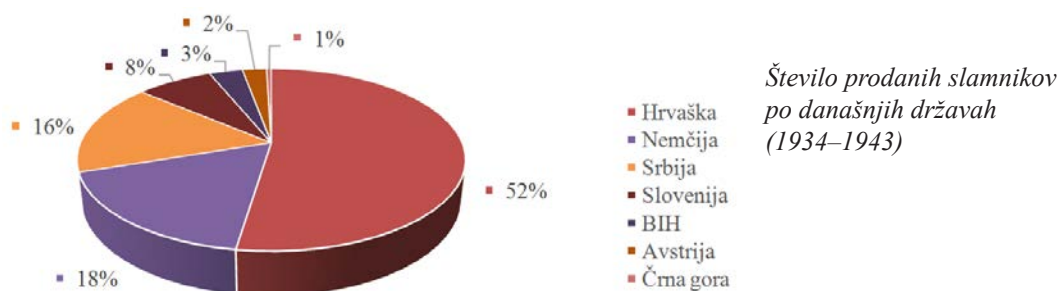
13 BIH: https://www.google.si/search?q=regije+srbijsa&tbn=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=FHbRUpDPB4nnywOJKICYDg&ved=0CEoQsAQ&biw=1680&bih=887#q=regije+BIH&tbn=isch&facrc=_&imgdii=_&imgrc=gck0SuSU2Z6JiM%253A%3B0DXAcseXaYS_VM%3Bhttp%253A%252F%252Fimg23.imageshack.us%252Fimg23%252F6342%252Fmakroregijeog9.png%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.klix.ba%252Fforum%252Fjel-kalinovik-spada-u-hercegovinu--t60022s0.html%3B619%3B606, 6. 12. 2013.

14 Črna gora http://www.cgautentik.com/index_o_crnoj_gori.php, 6. 12. 2013.

Preglednica 4: Število prodanih slamnikov po območjih današnjih držav (1934–1943)

<i>Regija in današnja država</i>	<i>leto 1934</i>	<i>leto 1935</i>	<i>leto 1936</i>	<i>leto 1937</i>	<i>leto 1938</i>	<i>leto 1939</i>	<i>leto 1940</i>	<i>leto 1941</i>	<i>leto 1942</i>	<i>leto 1943</i>	<i>skupaj</i>
Hrvaška											
Dalmacija	713	697	354	389	489	137	0	0	0	0	2779
Gorska (Hrvaška)	662	498	206	243	77	386	325	0	0	0	2397
Slavonija	4250	1143	2430	3979	2971	5700	3639	0	0	0	24112
Središčna (Hrvaška)	1252	3315	628	2656	1808	5069	1227	0	0	0	15955
Primorska (Hrvaška)	0	0	0	0	0	503	0	0	0	0	503
skupaj Hrvaška	6877	5653	3618	7267	5345	11795	5191	0	0	0	45746
Bosna in Hercegovina											
Mediteranska	27	24	0	0	0	0	0	0	0	0	51
Severna	292	694	619	583	320	0	156	0	0	0	2664
Visokokraška	85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	85
Gorsko kotlinska Bosna	0	9	81	0	16	0	0	0	0	0	106
skupaj BIH	404	727	700	583	336	0	156	0	0	0	2906
Slovenija											
osebni prevzem	0	363	0	195	166	1326	221	0	79	0	2350
Severovzhodna	1104	237	181	260	1217	150	0	0	0	0	3149
Vzhodna	0	580	0	124	0	63	74	0	0	0	841
Osrednja	0	27	264	0	0	0	0	0	0	0	291
skupaj Slovenija	1104	1207	445	579	1383	1539	295	0	79		6631
Srbija											
Vojvodina	1835	2840	754	1458	1889	3717	1741	29	0	0	14263
Črna gora											
Primorska	0	0	155	153	105	0	0	0	0	0	413
Nemčija											
Bavarska	0	0	0	0	0	0	0	1861	9597	3754	15212
Avstrija											
Dunaj	0	0	0	0	0	0	0	0	401	1404	1805
Innsbruck	0	0	0	0	0	0	0	0	0	291	291
skupaj Avstrija	0	0	0	0	0	0	0	0	401	1695	2096
Slovaška											
Trnava	0	0	0	0	0	0	0	0	35	49	84
vsa območja sk.	10220	10427	5672	10040	9058	17051	7383	1890	10112	5498	87351

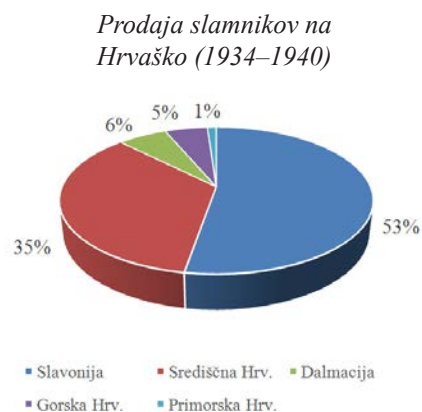
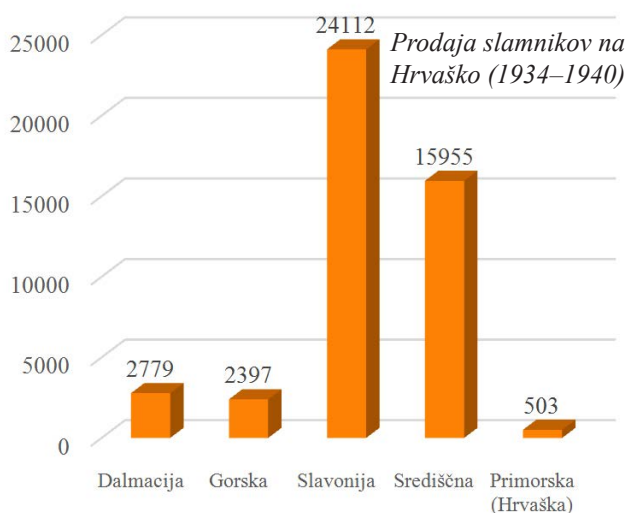
Ugotavljam, da je Karol Košir v obdobju od 1934 do 1943 prodal 87.351 slamnikov. Največ slamnikov je prodal na Hrvaško (45.746 ali 52 %), sledi Augsburg na Bavarskem (15.212 ali 18 %), Vojvodina, Srbija (14.263 ali 16 %), Slovenija, vključno z osebnim prevzemom v Domžalah (6.631 slamnikov ali 8 %) in druga območja.

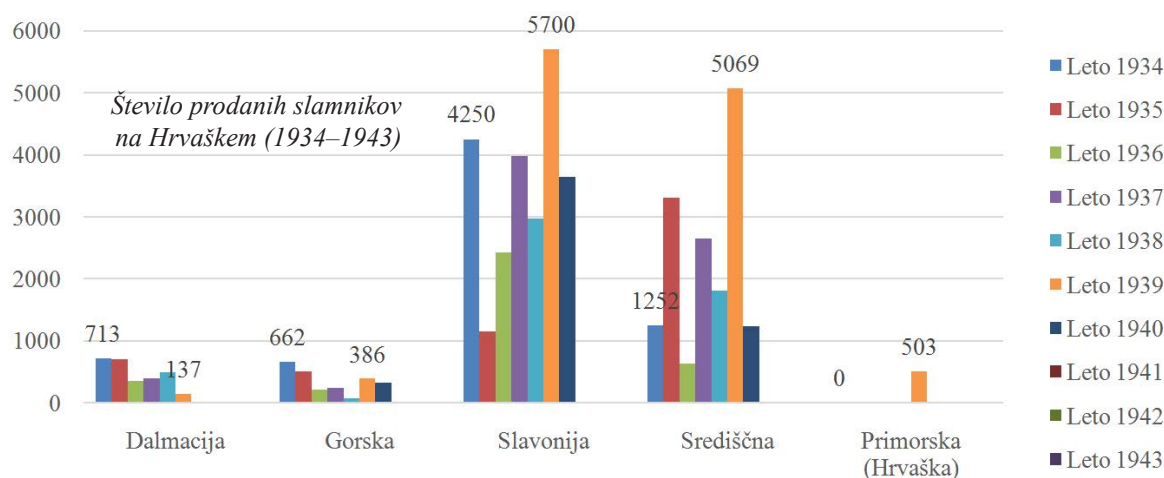
Iz zgornjega prikaza je razvidno, v katerih letih je bilo določeno območje pomembno za prodajo Koširjevih slamnikov. V obdobju do leta 1940 je bila to predvsem današnja Hrvaška in Vojvodina, poleg tega pa še Slovenija, Bosna in Hercegovina in malenkostno Črna gora, v vojnem obdobju pa območje današnje Nemčije in Avstrije.

Hrvaška:

Hrvaška je Karlu Koširju predstavljala najpomembnejše tržišče v času Kraljevine Jugoslavije. Med hrvaškimi pokrajinami pa izstopa najprej Slavonija (24.112 prodanih slamnikov ali 53 %), pa tudi Središčna Hrvaška (15.955 prodanih slamnikov ali 35 %). Ostala območja predstavljajo desetino prodaje, izmed njih sta pomembnejši območji Dalmacija (6 %) in Gorska Hrvaška (5 %). Razlogi za takšno razporeditev prodaje so v tem, da so bili krošnjarji večinoma Hrvati (z Jankom Pavićem na čelu) in da so bila območja Središčne Hrvaške in Slavonije hitro dostopna po železnici.

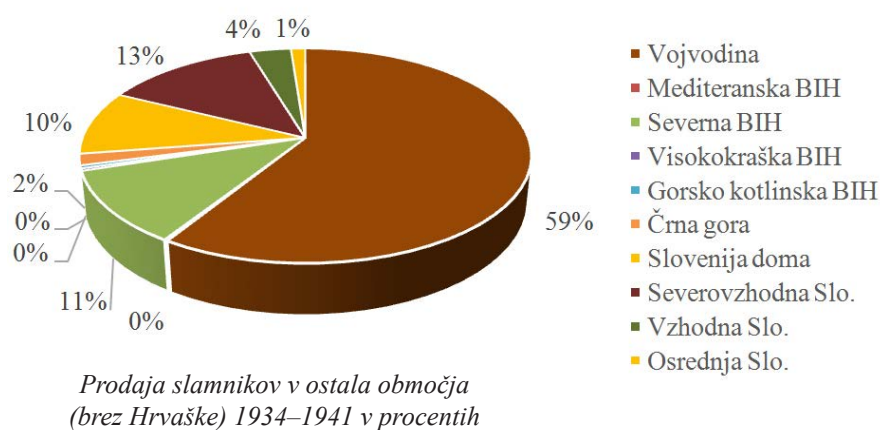
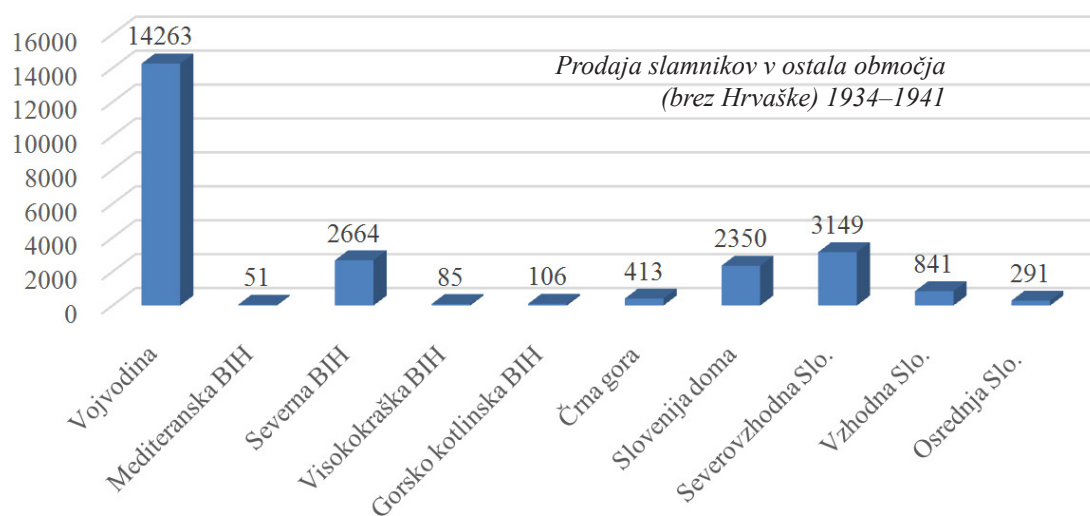

Spodnji prikaz sem izdelala zato, da bi ugotovila, če se po regijah kažejo trendi upadanja ali naraščanja prodaje. Ugotavljam, da so med leti velika nihanja, posebnih trendov upadanja in naraščanja pa ne ugotavljam. Očitno je bilo to tržišče že prej uvedeno v prodajo, verjetno še iz časa prodaje slamnikov Franca Cerarja, od katerega je Košir prevzel stalne kupce.

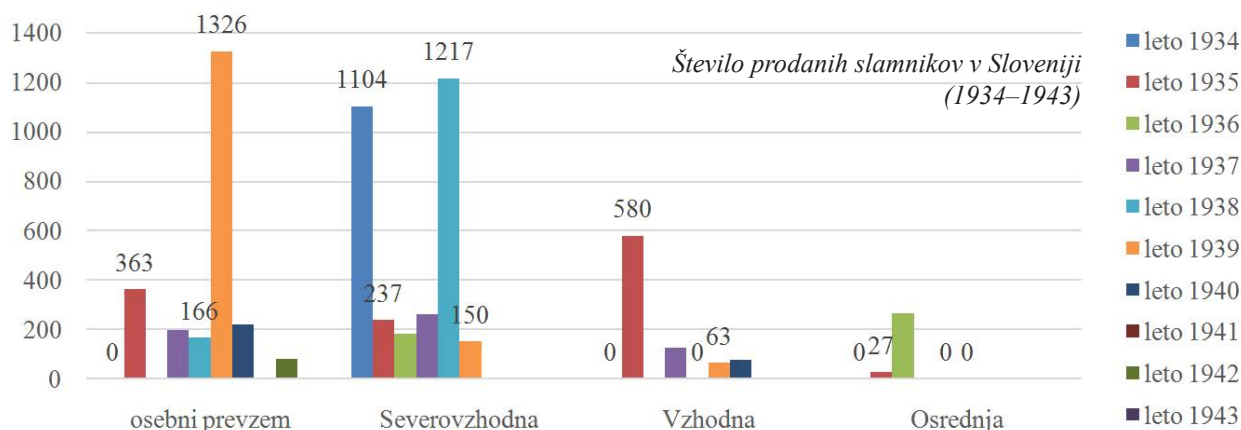

Ostala območja prodaje:

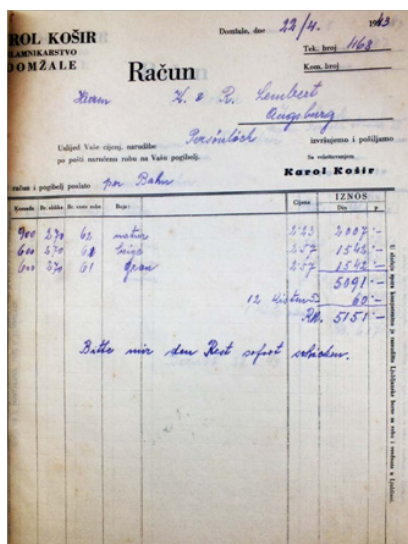
Od ostalih območij je bila za prodajo slamnikov najpomembnejša Vojvodina, kamor je Košir v tem obdobju prodal 14.263 slamnikov (59 %). Nekoliko pomembnejši območji sta bili še Severovzhodna Slovenija (3.149 slamnikov ali 13 %) in Severna Bosna (11 %).

Slovenija (oziroma Dravska banovina) v času Kraljevine Jugoslavije je obsegala le del slovenskega ozemlja, saj je Goriška, Trst, Istra in nekdanji avstrijski okraji (idrijsko, postojnsko, ilirskobistriško in trbiško) po prvi svetovni vojni prišli pod italijansko oblast. Glede na prodajo slamnikov ugotovljamo, da je za Karla Koširja predstavljala majhen trg. Edino pomembnejše območje prodaje je bila severovzhodna Slovenija (35 % vse prodaje na tem območju) in vzhodno območje okoli Brežic (predvsem leta 1935, ko je tam prodal 580 slamnikov). Večino slamnikov je Karol Košir prodal kar doma, v Domžalah, kamor so prihajali kupci ali krošnjari iz daljnih območij takratne Jugoslavije, iz Slavonije, Vojvodine in od drugod (48 % vseh prodanih slamnikov). V vojnem obdobju 1941–1943 prodaje na slovenskem območju ni bilo. Prodaja je izrazito neenakomerna.

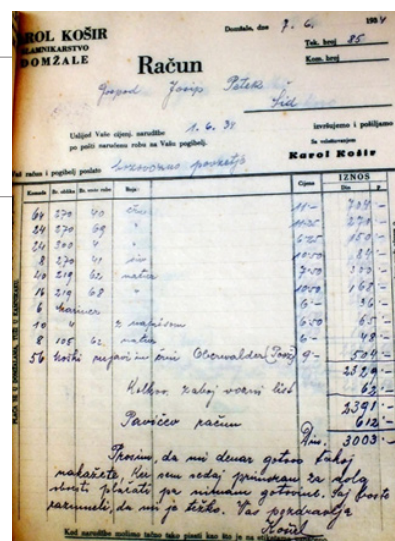

Tudi v ostalih predelih takratne Kraljevine Jugoslavije ne moremo ugotavljati posebnih trendov, le močno izstopanje prodaje v Vojvodini leta 1939 (3.717 prodanih slamnikov) in leta 1935 (2.840 prodanih slamnikov).

Slika 4: Primer računa za veliko naročilo v vojnem času.

Slika 3: Primer računa iz leta 1934 z velikim naročilom.

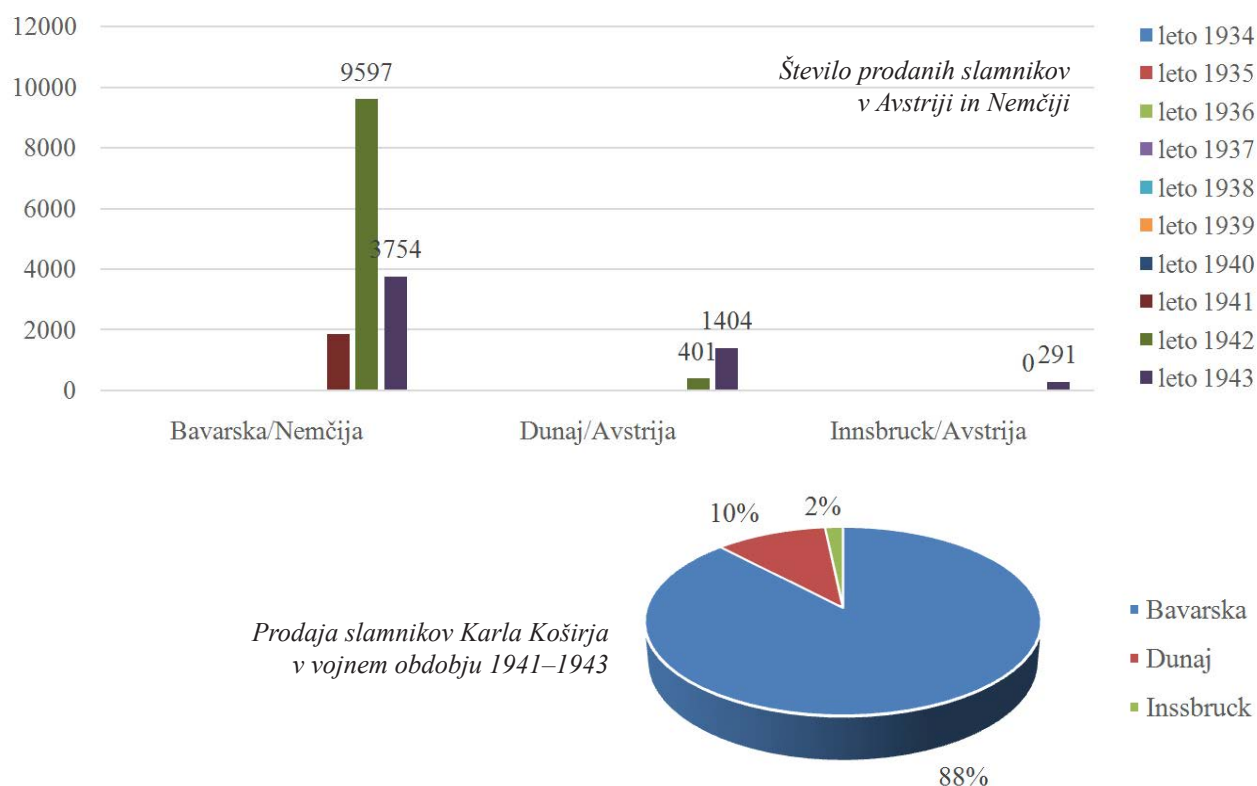

Avstrija in Nemčija

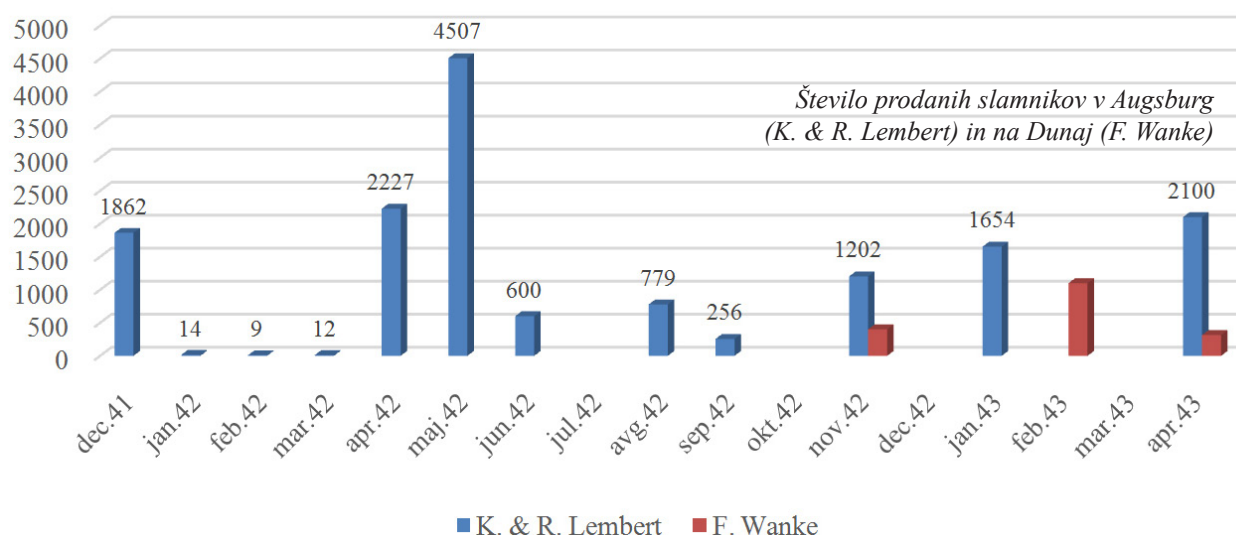
Ko se je začela druga svetovna vojna, so se razmere popolnoma spremenile. Postavlja se vprašanje, kako je Karlu Koširju uspelo najti tako dobre kupce, saj so bile vojne razmere vse prej kot primerne za iskanje novih trgov v okupacijski državi Nemčiji. S prodajo je začel 18. decembra 1941, podatki v knjigah pa obstajajo do 13. maja 1943. V prodaji med drugo svetovno vojno odstopa prodaja na Bavarsko, v mesto Augsburg, v tovarno K. & R. Lumbert Hutfabrik. Leta 1942 je v to tovarno prodal kar 9.597 slamnikov. Gledano v celoti, je 88 % vseh slamnikov v vojnem obdobju prodal v

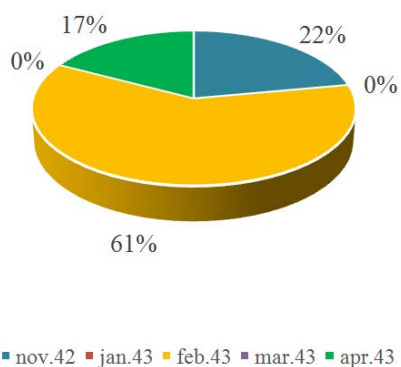
tovarno klobukov v Augsburg, 10 % na Dunaj (1.805 slamnikov), ostalo pa kupcu v Innsbruck v zahodno Avstrijo. Statistično zanemarljivo malo (49 slamnikov) je prodal Silvi Puš v Trnavo. Ker je krajev Trnava več (v Sloveniji, na Slovaškem in na Češkem), je to zgolj zanimivost, saj ne moremo točno vedeti, za kateri kraj gre.

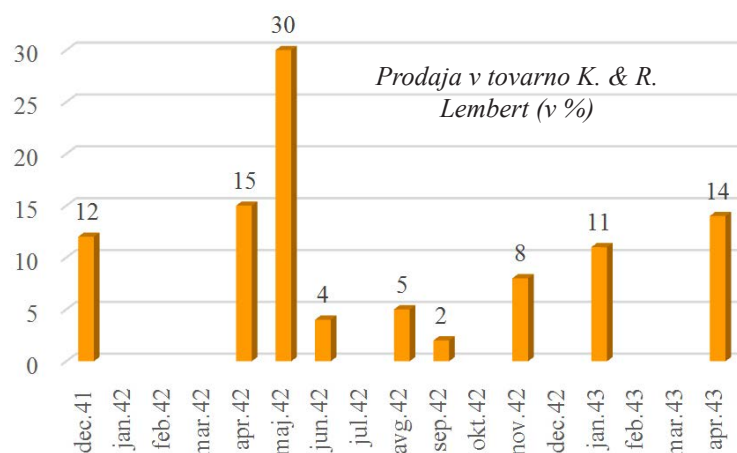
Prodajo slamnikov v tovarno klobukov v Augsburg sem analizirala tudi po mesecih, kar prikazuje spodnji prikaz.

Največje naročilo iz tovarne K. & R. Lember je prišlo maja 1942, ko je Košir v tovarno prodal 4.507 slamnikov (30 %). Ugotavljam, da je bilo naročil malo, da pa so bila tista za veliko število slamnikov. Podobno velja tudi za kupca F. Wankeja iz Dunaja, s katerim je začel sodelovati novembra 1942.

Prodaja slamnikov F. Wankeju
na Dunaj (v %)

Prodaja v tovarno K. & R.
Lemberg (v %)

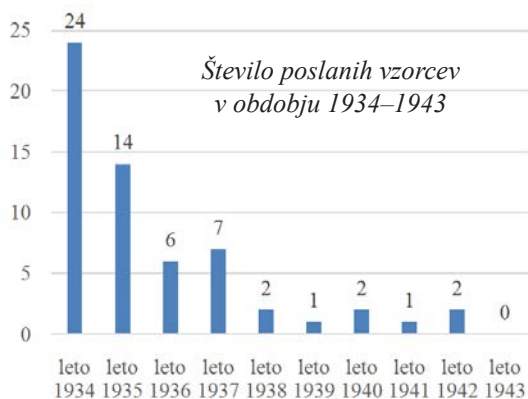
8 POŠILJANJE VZORČNIH KOLEKCIJ

Računi za pošiljanje vzorčnih kolekcij slamnikov – ko je pošiljal po en slamnik več različnih modelov.

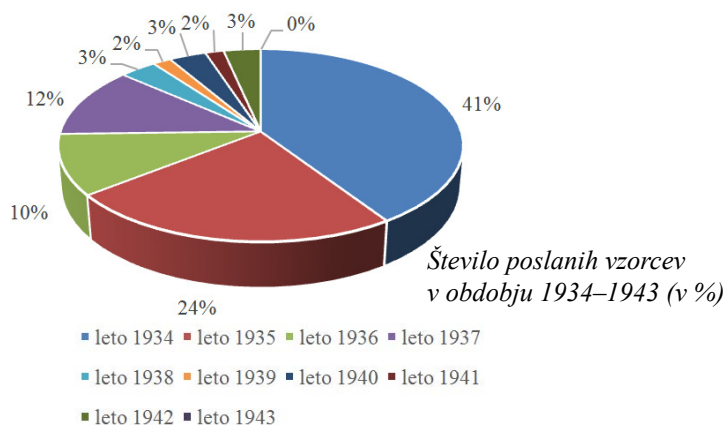
Preglednica 5: Število računov s poslanimi vzorčnimi kolekcijami v obdobju 1934–1943

Vzorci	leto 1934	leto 1935	leto 1936	leto 1937	leto 1938	leto 1939	leto 1940	leto 1941	leto 1942	skupaj
januar										0
februar									1	1
marec	16							1		17
april	5	5	2			1	2			15
maj	3	2	3	1						9
junij		4	0	1	2					7
julij		0	1	5						6
avgust		3								3
september										0
oktober										0
november										0
december									1	1
skupaj	24	14	6	7	2	1	2	1	2	59

V obdobju 1934–1943 je Karol Košir poslal 59 vzorčnih kolekcij slamnikov. Verjetno pa je vzorce pošiljal tudi skupaj z drugimi naročili, kar v tej analizi ni upoštevano. Kakor je razvidno iz grafičnega prikaza podatkov, je največ vzorcev poslal v letu 1934 (41 %), nato v letu 1935 (24 %), proti koncu tega obdobja pa vedno manj.

Število poslanih vzorcev
v obdobju 1934–1943

Število poslanih vzorcev
v obdobju 1934–1943 (v %)

AROL KOŠAR
KARANTYNY
DOMŽALE

Določila, dne 19. 6.

Račun

Grope, Grofo, Lincenbau, Lincje

Tal. broj 266

Kam. broj _____

Izvješćeno i polikano
In. ustanovljen

Karol Kotler

račun i pregledni podatci *projezica, projezica*

Kamata	Na otplate, Na nove rate	Bica	12NOS	
			Oplate	Na
25 200	4	na 1000	800	200
36 300	12	na 1000	700	200
20 570	69	na 1000	80	160
40 200	62	na 1000	100	100
20 100	61	na 1000	100	100
20 200	55	na 1000		100
100 20	58	na 1000		100
100 60	60	na 1000		100
<i>1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000 10000</i> <i>10000 20000 30000 40000 50000 60000 70000 80000 90000 100000</i> <i>100000 200000 300000 400000 500000 600000 700000 800000 900000 1000000</i> <i>1000000 2000000 3000000 4000000 5000000 6000000 7000000 8000000 9000000 10000000</i> <i>10000000 20000000 30000000 40000000 50000000 60000000 70000000 80000000 90000000 100000000</i> <i>100000000 200000000 300000000 400000000 500000000 600000000 700000000 800000000 900000000 1000000000</i> <i>1000000000 2000000000 3000000000 4000000000 5000000000 6000000000 7000000000 8000000000 9000000000 10000000000</i> <i>10000000000 20000000000 30000000000 40000000000 50000000000 60000000000 70000000000 80000000000 90000000000 100000000000</i> <i>100000000000 200000000000 300000000000 400000000000 500000000000 600000000000 700000000000 800000000000 900000000000 1000000000000</i> <i>1000000000000 2000000000000 3000000000000 4000000000000 5000000000000 6000000000000 7000000000000 8000000000000 9000000000000 10000000000000</i> <i>10000000000000 20000000000000 30000000000000 40000000000000 50000000000000 60000000000000 70000000000000 80000000000000 90000000000000 100000000000000</i> <i>100000000000000 200000000000000 300000000000000 400000000000000 500000000000000 600000000000000 700000000000000 800000000000000 900000000000000 1000000000000000</i> <i>1000000000000000 2000000000000000 3000000000000000 4000000000000000 5000000000000000 6000000000000000 7000000000000000 8000000000000000 9000000000000000 10000000000000000</i> <i>10000000000000000 20000000000000000 30000000000000000 40000000000000000 50000000000000000 60000000000000000 70000000000000000 80000000000000000 90000000000000000 100000000000000000</i> <i>100000000000000000 200000000000000000 300000000000000000 400000000000000000 500000000000000000 600000000000000000 700000000000000000 800000000000000000 900000000000000000 1000000000000000000</i> <i>1000000000000000000 2000000000000000000 3000000000000000000 4000000000000000000 5000000000000000000 6000000000000000000 7000000000000000000 8000000000000000000 9000000000000000000 10000000000000000000</i> <i>10000000000000000000 20000000000000000000 30000000000000000000 40000000000000000000 50000000000000000000 60000000000000000000 70000000000000000000 80000000000000000000 90000000000000000000 100000000000000000000</i> <i>100000000000000000000 200000000000000000000 300000000000000000000 400000000000000000000 500000000000000000000 600000000000000000000 700000000000000000000 800000000000000000000 900000000000000000000 1000000000000000000000</i> <i>1000000000000000000000 2000000000000000000000 3000000000000000000000 4000000000000000000000 5000000000000000000000 6000000000000000000000 7000000000000000000000 8000000000000000000000 9000000000000000000000 10000000000000000000000</i> <i>10000000000000000000000 20000000000000000000000 30000000000000000000000 40000000000000000000000 50000000000000000000000 60000000000000000000000 70000000000000000000000 80000000000000000000000 90000000000000000000000 100000000000000000000000</i> <i>100000000000000000000000 200000000000000000000000 300000000000000000000000 400000000000000000000000 500000000000000000000000 600000000000000000000000 </i>				

*Slika 6: Primer
zavrnjenega
računa in pošiljke.*

Pošiljanje vzorčnih kolekcij slamnikov v obdobju 1934–1943

Mesec	Število kolekcij
januar	0
februar	1
marec	17
april	15
maj	9
junij	7
julij	6
avgust	3
september	0
oktober	0
november	0
december	1

Diagrama prikazuje porazdelitev anketiranih po mesecu rojstva. Največji delež imajo tisti, ki so se rodili v marcu (29%) in aprilu (25%).

Mesec	Procent
januar	10%
februar	5%
marec	29%
april	25%
maj	15%
junij	12%
julij	2%
avgust	0%
september	0%
oktober	2%
november	2%
december	2%

9 VRSTE IN CENE SLAMNIKOV

Modele slamnikov sem ugotavljala po računih za leta 1935, 1939 in 1942.

Preglednica 6: Modeli slamnikov v letih 1935, 1939 in 1942

Modeli – številčne oznake	1935	1939	1942
100	-	x	-
101	x	x	x
102	x	x	x
104	x	-	-
105	x	x	x
106	x	x	-
107	x	x	x
123	x	x	x
164	x	-	-
180	x	x	-
218	x	x	-
219	x	x	x
220	-	-	x
226	x	x	-
228	x	-	-
229	x	-	-
230	x	-	-
232	x	-	-
250	x	-	-
260	x	-	-
270	x	x	x
280	x	-	-
285	-	-	x
290	x	x	-
295	-	x	-
300	x	x	-
<i>skupaj</i>	22 modelov	15 modelov	9 modelov

Ugotavljam, da je Karol Košir leta 1935 izdeloval 22 modelov slamnikov, leta 1939 15 modelov in med vojno, leta 1942, 9 modelov. Kakor kažejo podatki se je število različnih modelov slamnikov z leti zmanjševalo in se je v času vojne omejil na izdelavo devetih modelov. Poleg tega opazimo, da so se med vojno pojavili novi modeli, ki jih Košir prej ni izdeloval (npr. modela 220 in 285). Modeli, ki jih je Košir izdeloval v vseh letih, pa so: 101, 102, 105, 107, 123, 219 in 270. Poleg tega je nekatere modele slamnikov tudi poimenoval. Predstavljam nekaj takih primerov iz njegovih računov in moje ugotovitve.

Slika 7: Žirardi slamnik, last Ele Košir.

ŽIRARDI SLAMNIKI

Košir je »žirardi« pisoval z Girardi. Zapisi na računih so bili naslednji:

- 7. 3. 1934, Girardi slamniki, cena od najmanj 17,50 do največ 51,60 din.
- 11. 4. 1934, Girardi, natur in bel, s cenami od 11 do 42 din.
- 3. 5. 1934, Girardi, natur, s cenami od 11 do 42 din.
- 27. 6. 1938, Girardi 504 bel po 24 din, znesek računa 383 din, 3 % cassa

Ugotovitev: Cena žirardi slamnikov se je gibala od 11 do 51,60 din.

MODEL 229 JAPAN

- 19. 4. 1934, model 229 japan raznobarvni (šareni) in beli
- 9. 5. 1934, 226 šareni japan 65 cm, 229 šareni japan
- 7. 6. 1934, 226 japan blan po 11 din, 229 japan blan po 9,50

Ugotovitev: Model slamnikov številka 229 je imenoval tudi japonski slamnik.

MARINER

19. 5. 1934, Mariner imajo ceno 5,50, bleikan 6,50, danes sem vam računal 6,25, drugače imate vsi 6,50, črni 5,50. Zaradi tega sem se moral z Jankom skregati.

- 2. 6. 1937, mariner Pavičev po 4 din, fantovski Pavičev po 5,50 din, mariner Pavičev po 3 din

Ugotovitev: Mariner ali mornarski slamnik je stal od 3 do 6,50 din.

BAST, LIZERE, MOTLET IN DRUGI MATERIALI

16. 7. 1936, Dal sem vam v bastu boljšo kvaliteto, a sem vam cenejše računal, ker sedaj nisem imel iste kvalitete.

10. 6. 1937, fantovski bast Pavičevi po 6,50 din, mariner bast Pavičevi po 5,50 din, mariner bast Pavičevi po 4 din, moški bast Pavičevi po 7,50 din

12. 5. 1938, bast Pavičev po 8 din, bast fantovski po 7 din, lizere natur po 11,50 din, Row po 22 din, motlet po 14 din, motlet po 9 din

25. 5. 1938, lizere Pavičev o 13 din, Bow Pavičev po 19 din

Ugotovitev: Nekateri slamniki so bili narejeni iz basta ali iz motlet – ozke, drobne kite. Skleпам, da so glede na material in vrsto kite posebej imenovani tudi lizere in Bow slamniki.

CENE IN VELIKOST SLAMNIKOV

17. 3. 1938, Vsaka velikost stane 50 par več. Pričakujem vaše c. naročilo, beležim in vas pozdravljam s spoštovanjem. Košir

Ugotovitev: Cene so se razlikovale po modelih, znotraj teh pa še po velikosti. Za vsako višjo velikost je slamnik stal 50 par več.

ŽENSKI IN MOŠKI SLAMNIKI

19. 6. 1939, Onega širokega niste povedali, ali naj bode moški ali ženski za polje. Pišite pa vam, da ga napravimo. Pozdravlja. Košir

29. 5. 1936, Pošiljam nekoliko vzorcev za plažo. To vam računam za popolnoma nizko ceno.

11. 7. 1936, Mici Moravec, Dubrovnik, 226, natur, rdeč, moder, pisan – mala, srednja, velika krila

Ugotovitev: Ti zapisi so dokaz, da je izdeloval tako moške kot ženske slamnike. Skleпам, da so bili to slamniki s širokimi krajci ali krili za na plažo in za na polje.

TORBICE IZ RAFIJE

Modeli torbic so imeli štirinajst različnih številčnih oznak: 441 (mali), 442, 443 (srednje veliki), ostali modeli pa so veliki: 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454.

Primeri zapisov na računih so naslednji:

4. 4. 1934, Torbice sem vam kot stari stranki računal 23 din, drugače je stalna cena 25 din. (na računu je 12 torbic, raznih velikosti in barv)

9. 5. 1934, 226 Torbice sem vzel v delo, 25 din.

16. 6. 1934, Torbice od rafije I. 23 din, II. Z zvezdami 25 din, III manjša 21 din, IV večja 24 din, v podjemno barvano 25 din.

19. 4. 1935, Torbice od rafije, mala, srednja, velika, štev. 441 do 454. 11 kom vzorcev nazaj. Pošiljam vam torbice, to je zelo nizka cena, ker so zamudne za izdelavo. Upam, da boste zadovoljni, povišano je samo, koliko so dražje v delu. Lanski so cenejši, ker se ti lažje izdelujejo. Molim vas, javite, katerih bi več potrebovali, da jih bomo naredili najprej, ker je zelo pozno za izdelavo. Pričakujem c. naročila in beležim s spoštovanjem. Košir

4. 7. 1936, raznih torbic po 20 din, zavoj in poština 15 din.

Ugotovitev: Prodajal je tudi torbice, pletene iz rafije. Glede na model, velikost in barvo se je cena torbic gibala od 20 do 25 din.

BARVE SLAMNIKOV

22. 10. 1936 barve: rdeče bela, modro bela, natur, bl., rdeča, pisana, zelena. /.../ Če bi potrebovali zeleno, lila, roza, modro, lahko vse dobite št. 67, samo prosim naročila.

1.7. 1938, Ti rjavi so finejši, da nisem imel drugih, zato sem vam dal te. (Enako ponekod piše za črne slamnike.)

Ugotovitev: Barve slamnikov na računih so bile: **črna, rjava, bl., siva, olivna, drap, zelena**. Poleg tega je ponujal tudi **lila, roza in modro** barvo slamnikov. Zeleni slamniki so bili pogosto z žnoro, pri nekaterih modelih pa je bilo dopisano, da imajo svilen trak. Sklepam, da je drugače uporabljal navadne, nesvilene okrasne trakove, boljši pa so bili svileni trakovi. Iz računov ni jasno, kakšna je bl. barva.

CENE SLAMNIKOV

Kakor prikazuje spodnja preglednica, je za iste modele v istem letu pogosto imel dve ali več različnih cen. Sklepam lahko, da je nekaterim stalnim kupcem, ki so kupovali večje količine slamnikov, znižal ceno. Ker lahko primerjam le slamnike enakih modelov, enake velikosti in barve (oz. nebarvane ali natur), ponekod ni bilo mogoče najti podatkov o ceni, ker je očitno za določeno sezono izdeloval samo določene modele, barve in velikosti, drugih pa ne ali pa mu jih je zmanjkalo in jih zato ni prodajal.

Preglednica 7: Primerjava cen najpogostejših modelov slamnikov

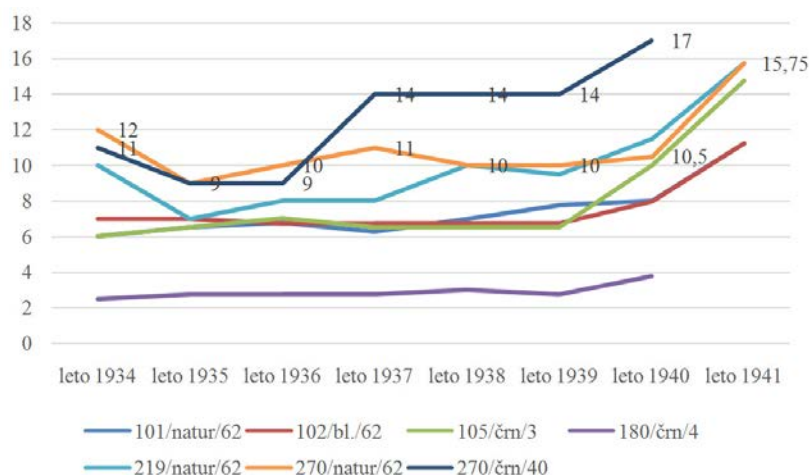
Model/velikost/barva	1934 din	1935 din	1936 din	1937 din	1938 din	1939 din	1940 din	1941 din	1941 RM	1942 RM	1943 RM
101/62/natur 102/63/natur*	6	5,50 6,50	6,25 6,75	6,25	6,75 7,00	6,25 7,75	7,25 8	11,25	1,15	1,29 1,39	-
102/62/bl. 102/63/natur*	7	6 7	6,75	6,75	6,75	-	8	11,25	1	1,39 1,40	-
105/3/črn	6	6,50	6 7	6 6,50	6,50	6,50	7,50 10	14,75	1,17	-	-
180/4/črn	2,5	2,75	2,75	2,75	3	2,75	3,75	-	-	-	-
219/62/natur 219/63/natur*	10	7	8	8	8 10	7,5 9,5	9 11,5	15,75	1,4	2,23	1,88
270/62/natur	12	9	10	11	10	10	10,50	15,75	2,20	2,23	2,90
270/40/črn	11	9	9	14	14	14	14 17	-	3,5	-	-
300/4/črn	6,25	7,5	6	6,5	6,75	-	-	-	-	-	-
285/62/natur	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1,70 2,23	2,23 2,24

*v vojnem obdobju (1941–1943)

Cene v obdobju med letoma 1934 in 1939 nekoliko nihajo, kar je verjetno odraz bolj ali manj ugodnejših cen, ki jih je Košir dajal svojim kupcem. Vsem cenam pa je skupno to, da so se začele od leta 1939 dalje močno dvigati, npr. model 219/62/natur od 9,5 dinarjev leta 1939 na 15,75 dinarjev spomladi 1941, kar je pomenilo 60 % podražitev.

Grafi prikazujejo najvišje cene, po katerih je Košir določen model (določene velikosti in barve) v nekem letu prodajal.

*Gibanje cen nekaterih modelov
slamnikov v obdobju
1934–1941 (v din)*

V vojnem obdobju so cene slamnikov prav tako rasle. Model 270 se je podražil z 2,2 RM leta 1941 na 2,9 RM leta 1943, kar pomeni 32 % porast cene. Model 219 se je najprej podražil z 1,4 RM (1941) na 2,23 RM (1942), potem pa pocenil na 1,88 RM (1943). Sklepam, da je bila pocenitev posledica dobrega sodelovanja s tovarno klobukov K. & R. Lembergt iz Augsburga, ki je bila njegov najpomembnejši kupec v vojnem obdobju. Edino cena novemu modelu 285, ki ga pred vojno Košir ni izdeloval, je ostala približno enaka.

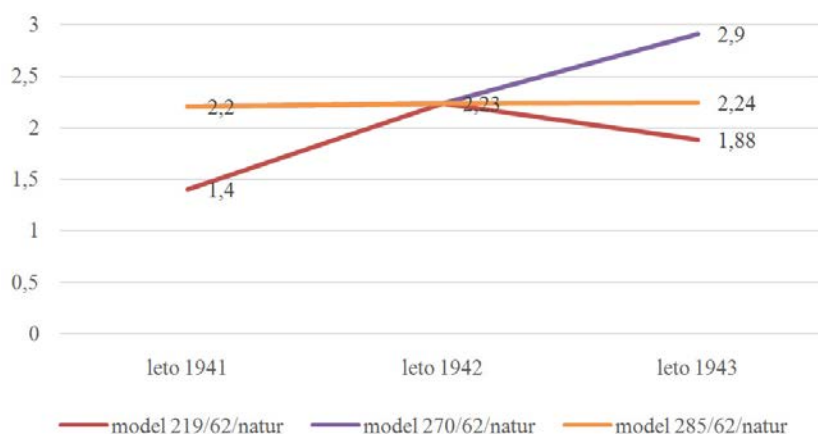
Bolj, ko se je druga svetovna vojna bližala, večja draginja je postajala. Cene vseh surovin in izdelkov so se povečevale in temu se je moral prilagajati tudi Košir. Leta 1935 je Košir še povpraševal po cenah konkurenčnih proizvajalcev, leta 1940 pa je v Jugoslaviji že vladalo vojno gospodarstvo z nestabilnimi cenami in veliko draginjo.

Primeri zapisov na računih:

7. 5. 1935, Božo Šulić, Dubrovnik: Prosim, sporočite, po kakšni ceni pri vas plačate one druge takšne? Prosim ponovnega naročila in beležim s spoštovanjem. Košir

25. 4. 1940, Janko Vešligaj, Spišič Bukovica: Cene so letos **višje** kakor lansko leto. Na odprti račun ne morem dati, ker moram sam vse vnaprej plačati. Pričakujem naročila. Vas pozdravlja. Košir

6. 4. 1940, Panesku Nikola, Bela Crkva: Ker se je vsa surovina zelo **podražila**, je razumljivo, da so cene višje od lanskega leta. Pričakujem vašega c. naročila in beležim s spoštovanjem. Košir

*Gibanje cen slamnikov
med vojno (v RM)*

POPUSTI

Pri večjem naročilu je Košir svojim kupcem dajal 5 % popust (5 % cassa). To je bilo mogoče le pred pričetkom finančne stiske. Razlog za popust določenemu kupcu je bilo lahko veliko naročilo ali pa ga je nudil stranki v okviru ugodne ponudbe, z namenom pridobiti še več naročil.

Zapisi na računih so naslednji:

- 6. 4. 1934: Pošiljam nekoliko komadov vzorcev, upam, da boste zadovoljni. Pri naročilu bi vam dal 5 % cassa.
- 17. 4. 1935: 5 % cassa. Napravil sem najnižjo ceno. Pričakujem ponovno c. naročilo in beležim s spoštovanjem.
- 17. 4. 1935: Pošiljam po povzetju in 5 % cassa. Cene so zelo zmerne, lahko dobite vsako vrsto na vsako obliko, kakor se vam dopade. Pričakujem c. naročila in beležim s spoštovanjem. Košir
- 1.6.1935: 5 % kassa, plačati po povzetju. (Vse nazaj dobil.)
- 1.6.1935: Cene sem vam napravil za vse vrste enako, mala krila 6 din, srednja 6,50, velika 7 din. Pri večjem naročilu dobite 5 % cassa. Ker je bil paket lahek, je prišlo manj poštnine, kot je na računu. Tako imate 5 din v dobrem in se vam odračuna pri prvem naročilu. Pričakujem c. naročilo in beležim s spoštovanjem. Košir
- 11. 7. 1939: Fantovske je Janko že poprej odnesel. Pri vsem blagu popusta vam dam, da boste tudi za drugič zadovoljni.

10 NAČINI PLAČEVANJA

Plačevanje je potekalo na več načinov: po povzetju (po prejemu blaga), s položnico ali čekom, ki jo je priložil računu, ali na odprti račun. Če so imeli kupci ali krošnjari pri njem odprti račun, so zneske poravnavali občasno, na račune pa je Košir zapisoval, koliko so že plačali in koliko so mu še dolžni. Pogosto je moral takšne kupce terjati za svoj denar. Košir (po besedah Ele Košir je bila mama tista, ki je pisala račune in urejala vse finance) je večkrat dopisal, naj mu naročniki nakažejo vsaj del vsote, ki so mu jo dolžni, kot razlog pa je navedel finančno stisko. Glede na zapise na računih ugotavljam, da je imel posebno veliko stisko z denarjem poleti 1935 in poleti 1939. Zadnja je bila verjetno posledica gradnje delavnic in vedno večje draginje pred bližajočo se vojno.

Zapisi na računih so naslednji:

- 8. 3. 1934, Plačljivo **takoj po prejemu blaga**. Kar ne bi ustrezalo, prosim, takoj franko nazaj poslati. Pri naročilih pošiljam samo po povzetju. (Povsod na koncu: Pričakujem vaše c. naročilo, beležim s spoštovanjem. Košir.)
- 17. 3. 1934, Plačano **po povzetju**. Pošiljam vzorce in upam, da boste zadovoljni.
- 29. 3. 1934, Plačano **po povzetju**. Ako ne bi vam kaj odgovarjalo, bom vam zamenjal in vam pri nadaljnjem naročilu odračunal.
- 30. 3. 1934, Plačljivo brez odbitka takoj **po prejemu računa**.
- 3. 4. 1934, Plačano **po povzetju**. Pričakujem vaše c. naročila in beležim s spoštovanjem. Košir. Pri večjem naročilu dobite 5 % cassa.
- 18. 5. 1934, Zraven vam pošiljam **položnico**, da mi boste lahko poslali denar. Vas pozdravlja. Košir
- 22. 5. 1934, Danes vam pošljem **položnico** za 300 din. Prosim, da vplačate, kakor hitro vam bo mogoče. Vas pozdravlja. Košir
- 22. 5. 1935, Marko Leljak, Djurmanec: Pošiljam vam **odprto**, vendar prosim, da mi kakor hitro mogoče pošljete, ker mi je tudi huda stiska. Košir
- 23. 5. 1935, Za ostanek vam pošljem **izkaznico** za 690,50 din in prosim, da mi pošljete kakor hitro mogoče, ker je tudi meni huda stiska. Pozdravlja vas. Košir
- 27. 5. 1935, Prilagam vam ček in prosim, da mi skoro pošljete, ker je meni huda stiska za denar, ki ga moramo plačati za surovino. Pozdrav. Košir
- 4. 6. 1935, Prosim, pošljite takoj vsaj 500 din, ker sem v hudi stiski. Upam, da boste takoj nakazali.
- 13. 6. 1935, Prilagam ček, da boste mogli nakazati ostanek prvega računa. Prosim kmalu, ker mi je sila.
- 19. 6. 1935, Jovo Keča, Korenica: Pošiljam vam nekaj vzorcev. Plačljivo takoj **po prejemu**. 5 % cassa ali drugače na po povzetju, samo na priporočilo g. I. Samec-a pošiljam odprto. Pričakujem c. naročila in beležim s spoštovanjem. Opomin 22. 7. 1935
- 19. 6. 1937, % vam nisem odračunal, ker imate še en **odprt račun** in prosim, da mi takoj pošljete ostanek po odbitku % tega računa, ki znaša 50,50 din in vam prilagam eno **položnico**. (Vse nazaj dobil. Plačal 165 din.)

- 15. 5. 1939, Prilagam **položnico**, da boste lahko poslali denar. Vas pozdravlja. Košir
- 20. 5. 1939, Na računu je 504 slamnikov za vsoto 5022,75 din. Od prvega računa neplačano je 1000 din, za plačilo ostane 6131,25 din.
- 24. 5. 1939, Prosim, ako vam je mogoče, takoj poslati, nujno rabim, ker imam toliko računov za plačati.
- 24. 5. 1939, Prosim, ako vam bode mogoče, da mi pošljete, saj veste, da mi je hudo za denar. Košir
- 26. 5. 1939, Prosim vas, da mi pošljete kaj denarja, ker **nujno rabim** za plačila. Danes vam nisem nič dal gori. Pošljite, prosim, takoj. Košir
- 27. 5. 1939, **Položnico** prilagam in prosim, da bi mi denar takoj poslali, ker ga nujno rabim za plačevanje računov. Košir
- 26. 6. 1939, Prosim, da mi **denar takoj pošljete**, ker sem v veliki zadregi. Sedaj sta že od prej dva računa odprta in prosim, da jih poravnate. Pozdravlja. Košir
- 26. 6. 1939, Janko Pavić, Hromec 68, Djurmenec, 53 je vaših notri. Mici ni hotela dati marinerje na odprti račun, jaz pa imam že tega preveč. Pošte bodo prišle tri nazaj, glejte, da pridete v najkrajšem času, sicer sami sebi pišite posledice. Košir

PREDPLAČILO ALI ARA

Pri večjih naročilih je Košir zahteval tudi predplačilo ali aro, s katero je naročnik jamčil, da bo blago res prevzel in plačal. Predvidevam pa, da je ta denar Koširju služil za nabavo surovin in za plačilo proizvodnih stroškov.

Primeri zapisov na računih:

23. 5. 1934, Stjepan Varjačić, Indija: Are imate sedaj 200 din, katera ostane do zadnje pošte.

13. 6. 1934, Janko Varjačić, Vukovar: Aro ima Janko dati! Jo je prejel še doma!

11. 5. 1938, Ignac Beloševič, Djurmanec: Na račun dal 500 din, ostanka 1560 din.

18. 5. 1940, Franc Petek, Djakovo: Are še nisem dobil in prosim, da mi jo pošljete več, ker bo 100 din premalo.

KAROL KOŠIR
SLAMNIKARSTVO
DOMŽALE

Domžale, dne 7. 6. 1939

Tek. broj 85

Kom. broj

Račun

Usljed Vale cijen. narudžbe po pošti naručen roba na Vau pogibelj.

izvršujemo i pošiljamo

Se vohetevajem

Karol Košir

Komada	Rt. oznaka	Rt. vrsta robe	Roba	Cijena	IZNOS
					Din
64	370	40	črna	11-	704-
34	370	69		1125	279-
34	300	4		525	150-
8	370	41	svi	1000	84-
40	319	62	matice	700	300-
16	319	68		1000	168-
6	319	68		6-	36-
10	4		z napajalom	650	65-
8	105	62	matice	6-	48-
56	koči	rupari	na vini Oberwalder	9-	504-
					2589-
			Kolkov. kalaj voani list		63-
			Pavicev račun		3391-
					612-
					3003-

Prosim, da mi denar gotovo takoj makazete. Ker sem sedaj primoran za dolg stvari plačati po nikuam gotovinu. Saj boote sakumeli, da mi je tiško. Vas pozdravlja Košir

Kod narudžbe molimo tačno tako pisati kao što je na etiketama označeno.

Slika 8: Primer računa, ko Košir prosi za takojšnje plačilo.

Slika 9: Primer odprtega računa, na katerem se beleži ostanek dolga.

KAROL KOŠIR
SLAMNIKARSTVO
DOMŽALE

Domžale, dne 11. 5. 1939

Tek. broj 335

Kom. broj

Račun

Usljed Vale cijen. narudžbe po pošti naručen roba na Vau pogibelj.

izvršujemo i pošiljamo

Se vohetevajem

Karol Košir

Komada	Rt. oznaka	Rt. vrsta robe	Roba	Cijena	IZNOS
					Din
20	370	40/1	svi	14-	280-
8	370	40/1	a svi	24-	192-
40	370	41	svi	10-	400-
40	370	42		8-	320-
4	370	40/1	svi	17-	68-
20	318	69	svi	1050	250-
20	370	69		1250	250-
23	290	40	svi. zelini	15-	336-
12	105	42	svi	675	81-
20	370	69	svi. na račun 3490-	1250	250-
20	370	40	svi. na račun 3490-	1250	250-
16	319	60	svi. na račun 10450	14-	224-
20	319	40	svi. na račun 305650	14-	280-
20	319	68	matice	1150	230-
80	319	62		750	600-
20	370	40/1	svi	1750	350-
30	101	62	matice	625	500-
18	319	62		24-	288-
60	105	62		675	270-
520					549900

Kod narudžbe molimo tačno tako pisati kao što je na etiketama označeno.

DOLGOVI

Na žalost pa se vedno najdejo taki kupci, ki ne morejo ali nočejo odplačati dolgov. Košir jih je opominjal, kot razlog za nujnost plačila pa je navedel plačevanje obresti. V enem primeru iz leta 1940 pa stranki nalaga večjo vsoto zato, da bo postopoma odplačala svoj dolg.

Primeri zapisov na računih:

12. 5. 1934, Štefan Varjačić, Vinkovci: Jaz sem Jankota terjal za lanske slamnike, pa pravi, da mu vi še niste plačali. Prosimo, pošljite po priloženi **položnici** lanski ostanek, saj veste, da jaz ne morem tako dolgo čakati, ker moram obresti plačati.
20. 6. 1940, Petar Petek, Indijja: Danes sem vam dal gori 400 din, da boste lahko vzeli. Upam, da boste še obdržali in vam bodem vsakikrat nekaj gori dal. Tako bode za vse prav. Vas pozdravlja Košir. (Pojasnilo: k računu 1883,50 din je prištel 400 din, tako da je bil končni znesek 2283,50 din – najbrž je šlo za odplačevanje nekega starega dolga.)

11 EMBALAŽE IN NAČINI POŠILJANJA SLAMNIKOV

EMBALAŽE – ZABOJI, KROŠNJE, KARTONI

Iz računov sem izpisala podatke o embalaži, ki jih prikazuje spodnja preglednica.

Preglednica 8: Primerjava tipov embalaže za slamnike

Vrsta embalaže	cena	količina	opombe
krošnja	42 din/kos 44,5 din/kos	204 slamnikov – 2 krošnji, ena krošnja – okoli 100 slamnikov	Primerna je za večja naročila.
zaboj	6,50 din (40 cm)	513 slamnikov – 2 zaboja, en zaboj – okoli 250 slamnikov	Različnih dimenzij (40cm, 50 cm). Če je kupec zaboj vrnil, mu ga Košir ni zaračunal.
karton	22 dinarjev	/	Kartoni so bili zanj dragi.
papirnat paket	/	/	Cenejši od kartona.

Košir je uporabil različne vrste embalaže, ki so bile izbrane glede na dostavno sredstvo in velikost pošiljke. Za transport po železnici je poslano blago spremljal vozni list (*SSKJ: potrdilo o prevzemu in predaji blaga pri prevozu in o plačani voznini*), pri pošiljanju po pošti pa je plačal poštnino. Stroške pošiljanja in embalaže je na računu prištel, tako, da jo je to plačal kupec, čeprav je moral sam ta denar ob pošiljanju založiti za kupca. Za prevoz po železnici je za večje količine slamnikov uporabljal zaboje, v katere je zložil po okoli 250 slamnikov in krošnje (v eno krošnjo je zložil okoli 100 slamnikov). Male kartone je po železnici lahko pošiljal le, če so bili zraven tudi zaboji. Manjše pošiljke je pošiljal po pošti v kartonih in v papirnatih omotih oz. paketih.

POŠILJKE V PREDVOJNEM IN VOJNEM OBDOBJU

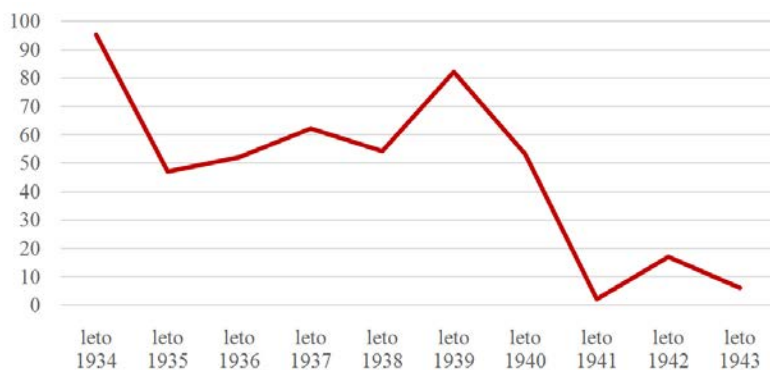
Število računov ne ustreza številu pošilk, ker je bilo več pošilk za istega kupca takšnih, da so zavzemali dva ali tri račune. Enemu kupcu je ob večjih naročilih poslal pošiljko z več računi, ki so imeli dve ali tri zaporedne številke.

Preglednica 9: Načini pošiljanja pošilk slamnikov v obdobju od 1934 do 1943

Pošiljanje	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	skupaj
pošta	49	29	31	16	13	13	14	1	12	2	180
železnica	40	14	19	43	30	56	35	1	2	3	243
osebno	0	1	1	1	11	11	4	0	3	1	33
ni podat.	6	3	1	2	0	2	0	0	0	0	14
št. pošilk	95	47	52	62	54	82	53	2	17	6	470

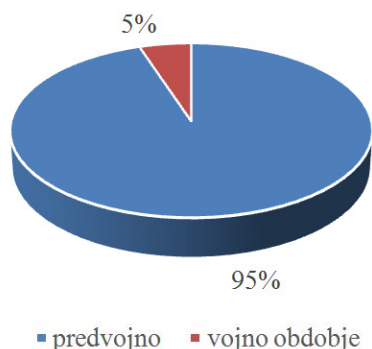

V obdobju 1934–1943 so uspešno odposlali kar 470 pošiljk, največ preko železnice in pošte. Iz podatkov je razvidno, da je bilo največje število pošiljk slamnikov v letih 1934 in 1939, izrazit padec pošiljk pa je bil po izbruhu vojne – v letu 1941 so odposlali le dve pošiljki slamnikov, nekaj več leta 1942 (sedemnajst) in le šest leta 1943. Če združimo pridobljene podatke o prodanih slamnikih s podatki o številu pošiljk ugotovimo, da so bile vojne pošiljke maloštevilne, a za veliko količino slamnikov.

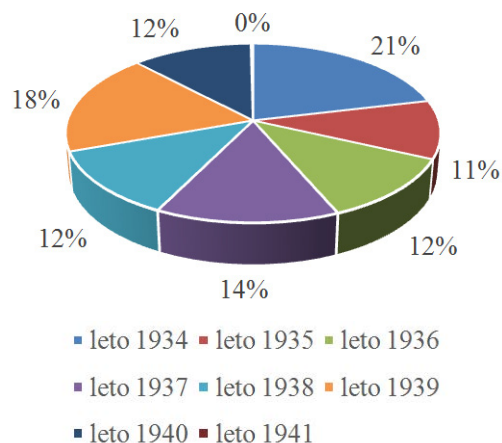

Gibanje števila pošiljk slamnikov v obdobju 1934–1943

Iz grafov ugotavljam, da je bilo v predvojnem času odposlanih 95 % pošiljk (446), v vojnem času pa preostalih 5 % oz. 24. V predvojnem obdobju je bilo poslano povprečno 64 pošiljk na leto in 9.642 prodanih slamnikov, v vojnem času pa povprečno 16 pošiljk na leto in povprečno 11.647 prodanih slamnikov na leto. Glede na to ugotavljam, da je povprečna predvojna pošiljka obsegala 151 slamnikov, v vojnem času pa kar 728 slamnikov.

Število pošiljk v predvojnem in vojnem obdobju

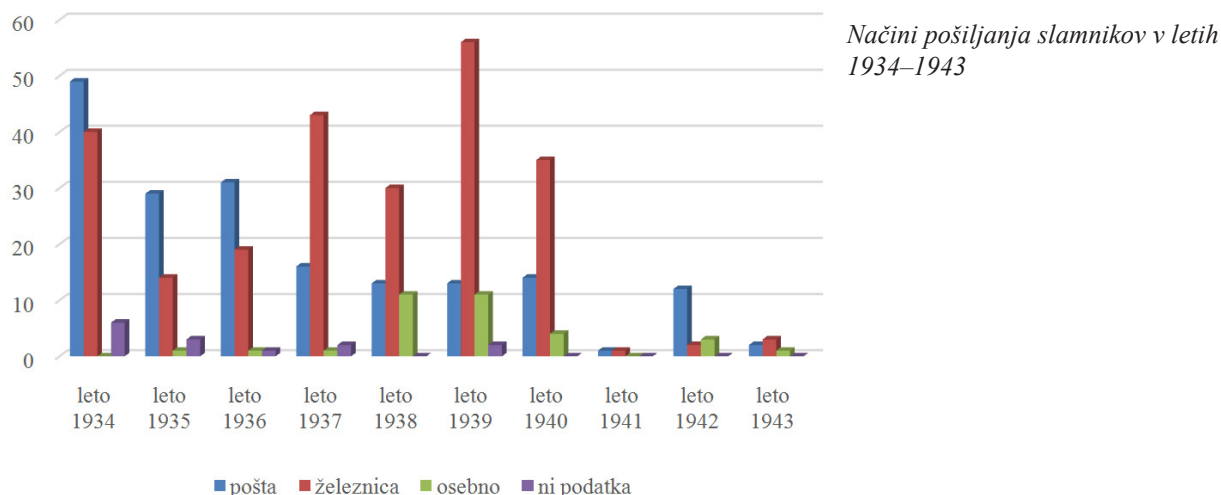
Število pošiljk slamnikov v predvojnem obdobju

NAČIN POŠILJANJA

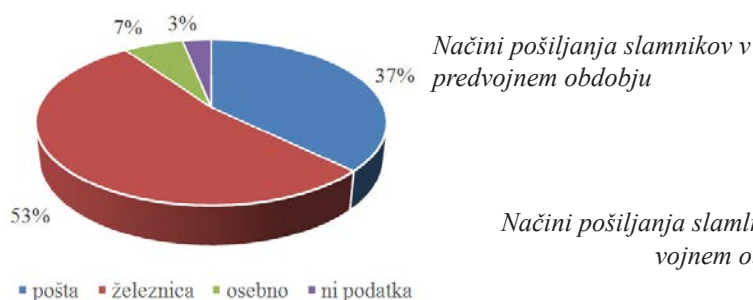
Karol Košir je svoje slamnike pošiljal svojim kupcem po železnici, po pošti ali pa so jih prevzeli osebno v njegovi delavnici. Način pošiljanja prikazuje diagram na naslednji strani zgoraj. V predvojnem obdobju je bil prevladujoči transport z vlakom, prevladujoč posebno v letu 1939. Med vojno je dostava otežena, v letu 1942 izstopa poštna dostava.

Pri odpošiljanju slamnikov je prevladoval železniški transport, sledi pošiljanje po pošti in nazadnje osebni prevzem v Koširjevi delavnici v Domžalah. Vzrokov za prevlado železniškega prometa je več:

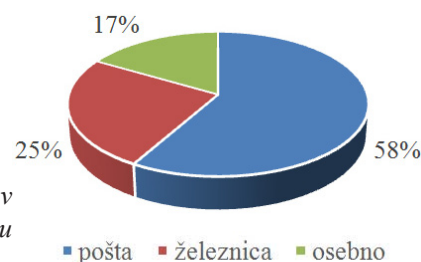
- bližina železniške postaje Domžale,
- ugoden način prevoza v primeru večjih pošiljk,
- dokaj hiter način prevoza,
- dobra povezava s stalnimi naročniki v predvojnem času.

Če primerjamo način prevoza slamnikov v predvojnem in vojnem obdobju, ugotovimo, da je bil pred vojno najpomembnejši železniški prevoz pošiljk (53 %) in nato po pošti (37 %), v vojnem času pa je bilo prevladujoče pošiljanje po pošti (58 % pošiljk), po železnici je potovalo 25 % pošiljk, zaradi nevarnosti pri pošiljanju pa se je povečal tudi osebni prevzem (17 %). Čeprav je bilo med vojno po železnici poslanih manj pošiljk, pa so se po njej prevažale večje količine slamnikov.

Načini pošiljanja slamnikov v vojnem obdobju

Primeri zapisov na računih:

16. 4. 1935, Stevan Timarac, Srbac: Pri večjem naročilu pride **cenejše z železnico** (sporovozno), ker plačate zaboj (sank) in vozarino, a je dosti manj, kot pri pošti. Zelo se priporočam in beležim s spoštovanjem. Košir
 11. 5. 1935, Milan Pavleković, Sv. Rok, Lupinjak: Tukaj pošljem prvo **pošto odprto**, pri drugih poštah se vam bode po nekaj na vsako povzelo. Upam, da boste zadovoljni. Ako boste hoteli, boste več dobili. S pozdravom.

PRODAJA TOVARNI K. & R. LEMBERT AUGSBURG

Poslovanje v vojnem času s tovarno K. & R. Lambert Hutfabrik Augsburg

- 18. 12. 1941, poslal 1.737 slamnike po železnici (5 zabojev, 3 kartoni) – zaboj 300, karton 79
- 18. 12. 1941, poslal 124 slamnikov po pošti (2 kartona) – karton 62
- 8. 1. 1942, poslal 14 slamnikov za vzorce po pošti (1 karton) – karton 14
- 7. 3. 1942, poslal 12 slamnikov po pošti
- 8. 4. 1942, poslal 2.227 slamnikov po železnici (5 zabojev in 2 kartona) – z. 420, kartona 64
- 18. 5. 1942, poslal 601 slamnikov po pošti (4 kartoni) – po 150
- 19. 5. 1942, poslal 1.482 slamnikov po pošti (8 kartonov) – po 185
- 26. 5. 1942, poslal 324 Lamberg 41 črn po pošti (4 kartoni) – po 81
- 30. 5. 1942, poslal 2.100 Lamberg 41 črn po pošti (2 zaboja) – po 1050
- 13. 6. 1942, poslal 600 slamnikov po pošti (1 karton) – po 600
- 4. 8. 1942, poslal 447 slamnikov po pošti (3 zaboji, 1 paket) – po 140 in 27
- 7. 8. 1942, poslal 332 slamnikov po pošti (4 zaboji) – po 83
- 17. 9. 1942, poslal 256 slamnikov po pošti (3 zaboji) – po 85
- 21. 11. 1942, poslal 2 slamnika po pošti
- 26. 11. 1942, poslal 1.200 slamnikov po železnici (3 zaboji) – po 400
- 20. 1. 1943, poslal 1.654 slamnikov po železnici (1 večji zaboj, 16 manjših zabojev)
- 22. 4. 1943, poslal 2.100 slamnikov po železnici (12 zabojev) – po 175

PRODAJA FRANZU WANKEJU NA DUNAJ

17. 11. 1942, pošilja 401 slamnikov po pošti v 5 zabojih – po 80

18. 2. 1943, pošilja 1100 slamnikov po pošti

17. 4. 1943, pošilja 314 slamnikov po pošti

Ugotovitev: V vojnem času se je po železnici v Augsburg prepeljalo 8.918 slamnikov (59 %), po pošti pa preostalih 6.304 slamnikov. Na Dunaj so vsi slamniki potovali po pošti.

12 DRUGE ZANIMIVOSTI NA RAČUNIH KARLA KOŠIRJA

POŠILJANJE VZORCEV

Košir je pošiljal vzorce svojim potencialnim kupcem, da bi tako dobil nova naročila. Vedno je zapisal še nekaj vljudnih besed in se priporočal. Iz zapisov je razvidno tudi, da so kupce iskali tudi njegovi potniki, med njimi njegov prodajni zastopnik Janko Pavić iz Hromca pri Džurmancu. Kakšno naročilo pa je dobil tudi s tovarne Šešir Škofja Loka, ker v tej tovarni klobukov slamnikov niso izdelovali.

Primeri zapisov na računih:

1.5. 1934, Jure Orešković, Otočac: Račun z vzorci in pripis: To lahko dobite vsako obliko in vsako barvo, ki se vam dopade barva in oblika. Pričakujem vaša c. naročila in beležim, s spoštovanjem. Košir

9. 4. 1935, Božo Šulić, Dubrovnik: Cene so zelo nizke. Plačano po povzetju. Pošiljam nekoliko vzorcev, upam, da boste zadovoljni in pričakujem c. naročila. Taške bodem takoj poslal, kakor hitro bodo vzorci narejeni.

18. 4. 1935, Janko Pavić, Hromec 68, p. Djurmanec: Vzorce poslal nazaj. Zračunano dne 11. 8. 1935 ima Janko dati še 280 din. Tukaj Vam pošljem vzorce, sami veste, da se lahko dobi vsako obliko vsako blago, torej boste tudi samo lahko povedali. Upam, da bodo ljudje zadovoljni. Vas pozdravljamo in želimo vesele praznike. Košir

17. 5. 1935, Bartno Garmulin, Jelsa: **Ker ne pride moj potnik**, pošiljam vam par komadov vzorcev. Upam, da boste zadovoljni, ako ne, bi vam ne odgovarjalo, lahko bi vam zamenjali. Pričakujem vaše ga c. naročila ter pozdravljam s spoštovanjem. Košir

6. 6. 1939, Antica Hosta, Hvar: Pošilja po pošti. **Tv. »Šešir« mi je poslal vaše c. naročilo**, ker oni ne izdelujejo klobukov iz slame. Zelo se priporočam za nadaljnja naročila ter beležim, s spoštovanjem. Košir. Pri naročilu imate 5 % cassa.

17. 3. 1941 je na račun Janu Mihalu ml., Selenča, zapisal, da je račun prepis iz vzorčne knjige. Glede na to lahko sklepam, da je imel za pošiljanje vzorcev posebno vzorčno knjigo.

PODARJANJE SLAMNIKOV

Košir je zvestim naročnikom, svojim stalnim strankam, velikokrat podarjal slamnike oziroma jim jih je poslal »za dar«, kakor se je izrazil sam.

Primeri zapisov na računih:

27. 6. 1935, Štefan Varjačić, Šid: **Dve Manili** sem vam poslal **za šenk**.

6. 7. 1935, Janko Pavić, Djurmanec: Brez računa **1 290 40/I za vas, 1 205 60/I za sina, 2 za Pavlekoviča rjava, 2 za Beloševiča črna otroška**. Bast vam ne morem računati 6,50, ker je to tanki, za zaboj pa poravnajte s Štefanom, ker jaz ne morem plačevati od zabojev. Kdaj se zopet oglasite pri nas? Vas pozdravlja. Košir

9. 7. 1935, Milan Pavleković, Ivanič Grad: 219 62 natur sedaj imate tanjše, a sem vam ravno tako računal 7 din.

Zraven sem vam poslal še **2 lizere**, katere vam nič ne računam, za vaša dva fanta je tudi Pavić nesel domov **2 rjava motlet**. Pozdravlja. Košir

19. 6. 1940, Franjo Petek, Vukovar: Račun za 140 slamnikov, **2 za dar**, pošiljanje po železnici v zaboju ½ 60 cm.

20. 6. 1940, Alois Petek, Borovo: Aro sem včeraj odračunal na naslov Franjo Petek Vukovar. Pomotoma sta ostala **dva slamnika za dar**, katere vam danes prilagam, vsakemu enega, vem enega, Franju enega. Pozdravlja Košir

22. 6. 1940, Milan Pavleković, Daruvar: **S starimi slamniki** sem založil, ker je bil prostor, kaj boste še kako porabili, drugu pa vrzite kam. Zaboja ni bilo nazaj, zato vam pošljem v novem. Pozdravlja. Košir

3. 7. 1940, Florjan Gretič, Ozalj: **1 fantovskega** vam dam zraven **za dar**.

10. 7. 1940, Milan Pavleković, Ivanič Grad: **2 črna najfinejša 55 cm za dar**. Vas pozdravlja Košir

KUPCI FRANCA CERARJA

Karol Košir je nadaljeval družinsko tradicijo žene Frančiške, katere oče, Franc Cerar, je imel delavnico slamnikov. Pri njem je bil tudi sam zaposlen, dokler je ta delavnica obratovala, potem pa se je odločil za samostojno slamnikarsko pot. Ko je njegov tast Franc Cerar prenehal z izdelovanjem slamnikov leta 1926, so njegovi stalni naročniki še vedno naročali slamnike na Cerarjev naslov. Kakor je iz primera zapisa razvidno, je na njihovo pošto odgovarjal Košir in jih pridobil za svoje stranke.

Primeri zapisa na računih:

25. 6. 1936, Ivan Lesar, Koprivnica, **G. Cerar ne dela že osem let**, imam jaz veliko njegovih poslov. Tu vam pošiljam dva paketa in lahko naročite, kakršno koli količino potrebujete. Lahko dobite še večje in to bi prišlo po komadu beljeni I 14 din ali 3 skupaj 42 din. Prilagam eno malo sliko, ki je št. 430 od te večje in boljše vrste. Pričakujem c. naročila in beležim s spoštovanjem. Košir

SODELOVANJE Z DRUGIMI SLAMNIKARJI

Na računih so bili občasno zapisi imen drugih slamnikarjev. Te zapise prikazuje naslednja preglednica:

Preglednica 10: Zapisi na računih Karla Koširja o drugih slamnikarjih

<i>Datum računa in naslovnik</i>	<i>Slamnikar in opombe</i>	<i>Število slamnikov in cena</i>
25. 5. 1934, Josip Petek, Indjija	Škrabar Škrabarjevo plačano 2. 6. 1934	16 mariner napis po 6,75 din, 16 fantovski po 6 din
25. 5. 1934 Josip Krsnik, Brod na Savi	Ravnikar	Mariner 343 din
25. 5. 1934, Juro Krkalo, Murska Sobota	Ravnikar 812,50 din Ravnikarjevo plačano 1. 6. 1934	Različni slamniki
30. 5. 1934, Andro Krklec, StriživojnoVrpolje	Ravnikar Plačano 4. 6. 1934	40 boljši smolaki po 8 din
2. 6. 1934, Stjepan Varjačić, Indjija	Ravnikar Plačano 9. 6. 1934	20 smolaki boljši po 8 din 3 smolaki boljši Ravnikar
2. 6. 1934, Florijan Varjačić, Petrovaradin	Ravnikar Plačano 8. 6. 1934	28 + 8 + 8 + 4 smolaki boljši, cena: 5,50, 8 in 11,50 din.
2. 6. 1934, Ignac Belošević, Djurmanec	Ravnikar Plačano 8. 6. 1934	30 mariner, + 10 + 4 + 4, cena 6,50, 6, 7 in 11,50.
7. 6. 1934, Josip Petek, Šid	Oberwalder (Povž)	56 moški rjavi in črni
9. 6. 1934, Josip Bartol, Novska	Povž	10 mariner napis po 6,50 din 10 boljši smolaki po 9 din
9. 6. 1934, Andro Krklec, Našice	Povž Ravnikar	20 smolaki boljši (Povž) po 9 din; 4 101 60 bl. napis Ravnikar po 6,50 din
11. 6. 1934, Florijan Varjačić, Indjija	Povž	14 boljši smolaki Povž po 9 din
29. 5. 1937, Ivan Belošević, Indjija	Kompare (Mengeš)	6 Boro od Kompara po 18 din
2. 6. 1936, Ivan Belošević, Indjija	Ravnikar	Ravnikarjevo blago 142 din
12. 5. 1938, Milan Vešligaj, Bizovac	Ropret (Mengeš)	1 karton in 80 slamnikov Ropret
8. 6. 1938, Stjepan petek, Ivankovo	Pavičevo blago od Škabarja Škabar 559,50 din, Košir 529 din.	5 lizere natur, 6 sivi, 10 črni, 6 rjavi, 10 črni, 6 bast, 4 bast, 5 Bow., 6 fantovski, skupaj 58
8. 6. 1938, Mijo Rodič, Slavonski Brod (poslati v Djurmanec)	Pavičevo blago od Ropreta	36 moški, 6 lizere črn, 12 bast, 6 sivi, 6 bast, 6 fantinski, 8 moški mast, 16 črn, 10 črn – Škrabarjevo
9. 6. 1939, Franjo Belošević, Djurdjevac	Škrabar	30 moški Škrabar po 10,25 din
10. 6. 1939, Ivan Hrustić, Našice	Škrabar Škrabarjevi 225,50 din.	22 moški Škrabar po 10,25 din
10. 6. 1939, Vid Rodič, Škrlevo	Škrabar Škrabar 501 din.	14 fantinski po 6 din, 50 mariner po 6,30 din, 12 moški po 8,50 din
10. 6. 1939, Ivan Belošević, Šid	Škrabar Škrabar 420 din.	12 mariner napisni trak po 6,50, 40 moški črni po 8,30 din
15. 6. 1939, Štefan Belošević, Ivanič Grad	Škrabar	35 mariner po 6,50 din, 28 moški po 10 din, 15 moški bast po 7,50 din
19. 6. 1939, Štefan Rodič	Škrabar	8 mariner Škrabar po 6,25

Ugotavljam, da je Karol Košir pri prodaji slamnikov sodeloval z naslednjimi slamnikarji:

- Škrabar do 1934–1939 – 7x (delavnica je obratovala do 1941)
- Ravnikar 1934–1936 – 7x (delavnica je obratovala do 1954)
- Ropret 1938 – 2x (slamnikarska delavnica v Mengšu)
- Kompare 1937 – 1x (slamnikarska delavnica v Mengšu)
- Oberwalder Povž 1934 – 4 x (Gre za združeno Tovarno klobukov in slamnikov Lakost, ki je delovala od 1926 do 1936, potem pa se je preimenovala v Universale.)

Ugotovitev: Domžalski izdelovalci slamnikov so se med seboj povezovali. Ko je imel nekdo naročilo za nek model slamnikov, ki jih v tistem trenutku ni imel v skladišču, je poskrbel, da je naročilu ustregel, tako, da je prodal slamnike drugega slamnikarja iz Domžal ali Mengša. Včasih je bil posrednik tudi Janko Pavič, ki je bil prodajni zastopnik tudi za druge slamnikarje v Domžalah in v Mengšu. Ela Košir, hčerka Karla Koširja, nam je med drugim povedala, da so si slamnikarji med seboj pomagali in da med njimi ni bilo čutiti rivalstva.

MOŽNOST ZAMENJAVE

Košir je naročnikom oz. kupcem dal možnost zamenjave svojih izdelkov v primeru, da jim poslani izdelki ne bi odgovarjali.

Primer zapisa na računih:

17. 4. 1939, Franc N. Mladinov, Grohote – Šolta: Če kateri ne bi odgovarjali (konvenirali), jih lahko pošljete nazaj, da vam jih zamenjam. Priporočam se in pričakujem c. naročila, s spoštovanjem. Košir

POMANJKANJE DOLOČENIH MODELOV SLAMNIKOV

V primeru, da Košir ni imel v zalogi določenih modelov slamnikov, je kupcem poslal podobne izdelke, kar je pač takrat imel na razpolago. To je bil navadno slamnik drugačne barve ali podobnega modela. Na vsak način se je trudil, da je svojim strankam kar najbolj ustregel.

Primer zapisa na računih:

26. 5. 1939, Nikola Panesku, Bela Crkva: To vrsto 60 bl lahko dobite v par dneh v sivi barvi kot 40 sivo. Ako boste potrebovali, prosim c. naročil, roza ali drap trenutno nimam. Zelo se priporočam. S spoštovanjem. Košir

21. 6. 1939, Jurica Mihelič, Črnutić, p. Bačuga: Nekateri so malo drugačnih vrst, kot tisti, ki so bili leta 1936. Priporočam se in beležim s spoštovanjem. Košir

VOJNE RAZMERE

Vojne razmere tik pred izbruhom druge svetovne vojne so Koširju prinesle številne stiske in težave. Do tedaj je s stalnimi strankami posloval na odprti račun, ki so ga občasno poravnali. Od tedaj dalje to ni bilo več mogoče. Poleg tega je veliko vprašanje, če je dobil plačila za vse takrat še odprte račune. Razmere so postale težavne tudi zaradi tega, ker ni bilo mogoče pridobiti ustreznih surovin iz uvoza, zato je bila ponudba slamnikov precej okrnjena. Svojemu novemu trgovskemu zastopniku Janu Mihalu ml. iz Selenče, s katerim je tik pred vojno podpisal pogodbo o sodelovanju, je že poslal kovček s preprostimi in cenejšimi vzorci slamnikov ter naročilno knjigo. Fine vrste slamnikov se v tistem času ne bi prodajale, ker so bile predrage. Na težavne čase kaže tudi Košir z besedami: »Cene bi vam rad znižal, ko bi le mogel, pa so druge višje sile, ki so krive vsega tega. Daj Bog boljših časov!« Z omejenimi sredstvi se je družina Košir le s težavo prebijala skozi vojno obdobje, kakor pripoveduje Ela Košir, upad vse prodaje po aprilu 1941, ko se je začela vojna, pa to potrjuje. Iz zapisov na računih izvemo tudi, da je imel pred vojno manj krošnjarjev.

Primeri zapisov na računih:

11. 5. 1940, Hrehor Andrija, Županja: Pakingo (op. embalažo) računam po lastni ceni. Priporočam se za nadaljnje. Te vrste sem vam poslal, katere imamo letos na lagerju (skladišču), ker **ne dobim vseh surovin** zaradi vojnih razmer.

S spoštovanjem. Košir

25. 5. 1940, Franjo Petek, Šid: Cene bi vam rad znižal, ko bi le mogel, pa so druge višje sile, ki so krive vsega tega. Daj Bog boljših časov! Vas pozdravlja Košir

1. 6. 1940, Milan Pavleković, Sveti Rok, Lupinjek: Gube nimam in tudi porte nič, zato sem dal nekaj drugih zraven. Upam, da boste zadovoljni. **Na odprto** (op. odprt račun) vam letos ne morem nič dati, ako Bog da drugih časov, bomo pa drugače delali. Bog daj boljših časov! Vas pozdravlja, Košir

4. 6. 1940, Ivan Hustič, Našice: Zaboje je vaš. Prosim, ako boste mogli kaj kmalu poslati, kar je bilo **odprtega** računa, bi zelo potreboval (op. neplačani računi). Upam, da bode letos bolje za vas, ker jih je **malo krošnjarjev**. Vas pozdravlja Košir

17. 3. 1941, Jan Mihal ml., Selenča: Poslano v enem v **kovček** predelanem kartonu z dvema jermenoma in ročajem. Ob enem pošljem 1 **naročilno knjigo** in 30 povratnih kuvert. Za sedaj vam pošljem samo bolj **preproste** slamnike, fine vrste se bodo malo mogle pošiljati, ker je vse tako drago. Ako se bodo razmere uredile, bi mogli za prihodnjo sezono potovati jeseni bolj zgodaj in še enkrat spomladi. Vas pozdravlja Košir

KAROL KOŠIR
SLAMNIKARSTVO
DOMŽALE

Domžale, dne 8. IV 1943

Tek. broj 450

Kom. broj

Račun

Karol Košir

Usljed Vase cijeni, narudžbe izvršujemo i pošiljamo po pošti naručenu robu na Vaju pogibelj.

Vai račun i pogibelj poslato per Post

Opis	Broj	Dr. cijena	Dr. količina	Dr. iznos	Dr. opaz.	Dr. iznos	Dr. opaz.
400 285 3	3	165	660	-			
100 285 61	61	240	1440	-			
300 105 63	63	140	840	-			
40 285 60	60	3	120	-			
350 285 68	68	170	1156	-			
250 133 3	3	86	258	-			
200 285 3	3	3	9	-			
100 285 1	1	580	580	-			
117 285 68	68	34	3912	-			
			344008				
			42				
			348208				
			145164				
			153054				

5 Karton a 7 - 2 Karton 22

Belešanka kod 2 Karton 23

Karton kod 22

Karton kod 23

Karton kod 24

Karton kod 25

Karton kod 26

Karton kod 27

Karton kod 28

Karton kod 29

Karton kod 30

Karton kod 31

Karton kod 32

Karton kod 33

Karton kod 34

Karton kod 35

Karton kod 36

Karton kod 37

Karton kod 38

Karton kod 39

Karton kod 40

Karton kod 41

Karton kod 42

Karton kod 43

Karton kod 44

Karton kod 45

Karton kod 46

Karton kod 47

Karton kod 48

Karton kod 49

Karton kod 50

Karton kod 51

Karton kod 52

Karton kod 53

Karton kod 54

Karton kod 55

Karton kod 56

Karton kod 57

Karton kod 58

Karton kod 59

Karton kod 60

Karton kod 61

Karton kod 62

Karton kod 63

Karton kod 64

Karton kod 65

Karton kod 66

Karton kod 67

Karton kod 68

Karton kod 69

Karton kod 70

Karton kod 71

Karton kod 72

Karton kod 73

Karton kod 74

Karton kod 75

Karton kod 76

Karton kod 77

Karton kod 78

Karton kod 79

Karton kod 80

Karton kod 81

Karton kod 82

Karton kod 83

Karton kod 84

Karton kod 85

Karton kod 86

Karton kod 87

Karton kod 88

Karton kod 89

Karton kod 90

Karton kod 91

Karton kod 92

Karton kod 93

Karton kod 94

Karton kod 95

Karton kod 96

Karton kod 97

Karton kod 98

Karton kod 99

Karton kod 100

Slika 10: Tovarna K. & R. Lembert je bila za Koširja najpomembnejša v času vojne.

KAROL KOŠIR
SLAMNIKARSTVO
DOMŽALE

Domžale, dne 18. V 1943

Tek. broj 465

Kom. broj

Račun

Karol Košir

Usljed Vase cijeni, narudžbe izvršujemo i pošiljamo po pošti naručenu robu na Vaju pogibelj.

Vai račun i pogibelj poslato per Post

Opis	Broj	Dr. cijena	Dr. količina	Dr. iznos	Dr. opaz.	Dr. iznos	Dr. opaz.
400 285 3	3	165	660	-			
100 285 61	61	240	1440	-			
300 105 63	63	140	840	-			
40 285 60	60	3	120	-			
350 285 68	68	170	1156	-			
250 133 3	3	86	258	-			
200 285 3	3	3	9	-			
100 285 1	1	580	580	-			
117 285 68	68	34	3912	-			
			344008				
			42				
			348208				
			145164				
			153054				

5 Karton a 7 - 2 Karton 22

Belešanka kod 2 Karton 23

Karton kod 22

Karton kod 23

Karton kod 24

Karton kod 25

Karton kod 26

Karton kod 27

Karton kod 28

Karton kod 29

Karton kod 30

Karton kod 31

Karton kod 32

Karton kod 33

Karton kod 34

Karton kod 35

Karton kod 36

Karton kod 37

Karton kod 38

Karton kod 39

Karton kod 40

Karton kod 41

Karton kod 42

Karton kod 43

Karton kod 44

Karton kod 45

Karton kod 46

Karton kod 47

Karton kod 48

Karton kod 49

Karton kod 50

Karton kod 51

Karton kod 52

Karton kod 53

Karton kod 54

Karton kod 55

Karton kod 56

Karton kod 57

Karton kod 58

Karton kod 59

Karton kod 60

Karton kod 61

Karton kod 62

Karton kod 63

Karton kod 64

Karton kod 65

Karton kod 66

Karton kod 67

Karton kod 68

Karton kod 69

Karton kod 70

Karton kod 71

Karton kod 72

Karton kod 73

Karton kod 74

Karton kod 75

Karton kod 76

Karton kod 77

Karton kod 78

Karton kod 79

Karton kod 80

Karton kod 81

Karton kod 82

Karton kod 83

Karton kod 84

Karton kod 85

Karton kod 86

Karton kod 87

Karton kod 88

Karton kod 89

Karton kod 90

Karton kod 91

Karton kod 92

Karton kod 93

Karton kod 94

Karton kod 95

Karton kod 96

Karton kod 97

Karton kod 98

Karton kod 99

Karton kod 100

Slika 11: Od novembra 1942 je Košir izdeloval slamnike tudi za Franza Wankeja z Dunaja.

13 INTERVJU Z ELO KOŠIR

Gospa Ela Košir je najmlajša hči Frančiške in Karla Koširja, ki danes živi v Koširjevi hiši na Stobovski ulici 6 v Domžalah. Na osnovi intervjuja z dne 22. oktobra 2007 in izsledkov analize Koširjevih računov sem se z gospo Elo Košir pogovarjala 14. februarja 2014.

Kako se vi spominjate slamnikarske delavnice svojih staršev?

Mama je bila doma v slamnikarski delavnici, ki je bila v zgradbi, kjer je danes Radio Hit; to je bil njen dom. Pri njih se je razvijala manjša »slamarija« (op. slamnikarstvo Franca Cerarja), oče (op. Karol Košir) pa je pri njih delal. Seveda sta se zaljubila in obrtnikova hči je vzela delavca. Takrat so jo zbadali, češ da je vzela berača. Pri očetu doma je bila revščina, bajta, pet otrok in samo oče je zaslužil. A fant je bil priden, delaven. Vsak dan je peš hodil v Ljubljano, ko pa je prišel domov, je še zidal. To hišo vzdržujem zato, ker je spomin na očeta, ker je bila dobesedno prigarana, fizično, z njegovimi rokami. Pri mamini hiši se je reklo **pri Logarju, Cerar** pa so se pisali. Tudi tukaj rečejo pri Logarju. Če me je kdo vprašal, čigava sem, sem rekla, da sem od Logarjeve Fani in od Mihovega Korlna.

Kako se je začelo slamnikarstvo v tej hiši?

Oče in mama sta začela s slamnikarstvom tako, da sta eno sobico preuredila v prvo delavnico. V njej sta delali mamina teta (od njenega očeta sestra), pa še ena delavka iz Trzina. Od tam smo imeli kasneje največ delavk, najprej dve, potem pa štiri. Oče je sam delal, šponal, prešal, tudi barval je sam.

ZAPOSLENI DELAVCI V KOŠIRJEVI DELAVNICI

Koliko šivalk in delavcev na preši je bilo pri vas zaposlenih?

Štiri šivalke in mama so šivale, v očetovi delavnici pa so delali trije ali štirje moški, ki so se menjali tako, da so vsi delali vse: šponali, limali, prešali, edino kite je barval vedno oče sam, masovno, veliko naenkrat. Ko so delavnico razširili, da so lažje delali, so imeli **pet ali šest delavk**, ki so šivale slamnike. Drugi delavci pa so bili še **Juvan, Kralj in Erbežnik**. Mama pa je bila tista, ki je vodila celotno knjigovodstvo, vsa naročila, pisala račune in pisma.

Ali so bila kmečka dekleta iz bajtarskih družin, iz nižjega kmečkega sloja?

Ne. Pri nas je delala **Katra Zajc**, teta od dr. Zajca, ki je med vojno padel v Mengšu, v Trzinu so imeli trgovino. Tukaj je delala **Verbančeva Franca, Bolontova Ana** z velike kmetije, pa sorodnice gostincev so tudi tu delale. Drugi delavci so bili še: **Juvan** iz Taborske, **Kokršerjeva Mici**, pa **Bajtarjeva Helenca**, tudi njihov oče je tukaj delal, **Erbeženkovi Johan**, od moje tete mož. Erbeženkov, naši sorodniki, so imeli trgovino s klobuki. Bila je na vogalu pri avtobusni postaji, kjer je danes Mercatorjev market. Pa Flerin je takrat imel tudi trgovino s klobuki.

STROJI IN DRUGI PRIPOMOČKI

Kje je oče dobil šivalne stroje in prešo?

Tega ne vem. Vem pa, da noben stroj ni bil nov, vse je bilo rabljeno. Takrat so delali slamnike še v Univerzale in pri Josipu Oberwalderju. To je bilo tam, kjer je danes pogrebni zavod in krajevna skupnost, pa kitajska trgovina. Josip Oberwalder je umrl tik pred drugo svetovno vojno, saj se ga še spomnim, ker je bil mož od moje tete. Bratje Oberwalder prihajajo z Dunaja, kjer je še danes njihovo sorodstvo, eden od bratov pa ima hišo pod Grossglocknerjem.

Katere naprave in pripomočke je oče še potreboval?

Omenili smo kotle, prešo, šponarijo, v banjo je dal vodo, če je bilo potrebno kaj namakati. Prej je bila banja lesena, potem pa betonirana, kakršna je še danes. Pa šivalne stroje je imel.

NABAVA MATERIALA

Od kod ste dobivali slamnate kite?

Kranjske kite smo dobivali največ iz Črnega grabna, pletli so jih nad Lukovico in Krašnjo. V stari Jugoslaviji pa je bila slama tudi od drugod. Kite smo dobivali še s Kitajske in iz Italije. Bast je prihajal iz Italije – to so bili leseni oblanci. Kitajska pa je imela riževo slamo, ki je bila dražja, drugače pletena, tudi v osem viter. Čim tanjša je bila slama, tem dražja je bila. Ne vem pa, preko koga so jo dobavljali. Kranjsko kito iz pšenične slame so k nam pripeljali. Med vojno od drugod nismo dobivali kit, zato so delali slamnike samo iz kranjske slame. Po vojni, ko so bile meje zaprte, so spet uporabljali samo kranjsko kito. Ampak smo kmalu prenehali z delom. Mama je umrla leta 1947, materiala ni bilo, pa smo začeli zapirati.

Od kod je dobival slamnate kite ali tulce za slamnike?

Kranjske kite je dobival iz Lukovice, ostalo iz Italije. Tudi riževo kito je dobil preko Italije. Mogoče so imeli grosisti tam uvoz.

Kaj je nabavljal v podjetju Georg Mayer & Co. London (1939) in v Fabriki Ha. Trunisto Carpi?
Ne vem.

SEZONSKOST IZDELAVE SLAMNIKOV

Ali so pri vas celo leto izdelovali slamnike?

To je bilo sezonsko delo za čez zimo. Čez poletje so delali na polju, čez zimo pa se je šivalo. Oče je poleti hodil k zidarjem v Ljubljano. Danes si težko predstavljamo, da so hodili v Ljubljano peš. Zanimivo pa je, kako so bili Trzinci in Stobljani dogovorjeni. V Trzinu je bil na Pšati kamniti most. Če so bili Stobljani prvi, so dali na most kamen, kar je pomenilo, da so bili spredaj in so hodili bolj počasi. Trzinci pa, ko so videli kamen na mostu, so pohiteli. Če pa so bili Trzinci prvi, so oni dali kamen na most in so šli naprej bolj počasi, Stobljani pa so pohiteli, tako da so v Ljubljano prišli vsi skupaj. Tako so hodili vsak dan. Ovir proti Ljubljani ni bilo, ne prometa. Ko je oče prišel domov, pa je doma še zidal. Če kdaj niso delali slamnikov, je bilo to odvisno od naročil. Šivalke so bile poleti običajno proste. Vse so bile doma s kmetov, kjer je bilo poleti veliko dela.

NAČIN IZDELOVANJA SLAMNIKOV

Kako so izdelovali slamnike?

Ko so bili slamniki narejeni, grobo sešiti, so jih velikokrat potopili v lepilo. Zanimivo je bilo, kako so jih včasih sušili. Imeli smo vrtno ograjo iz deščic in povsod okrog in okrog smo imeli na ograji nataknjene slamnike, da so se sušili. Da so bili hitro narejeni, jih je bilo potrebno še »šponati« (op. način oblikovanja slamnikov). Posebej je mama všivala trakove – znojnice, potem pa so jih dobile v roke še »štafirarce«, ki so na slamnike našile pentljo in trak.

Zakaj je potreboval leder, usnje?

Leder se je imenoval papir, ki so ga uporabljali pri slamnikih za znojnice. V slamnik so ga prišli, da je pobiral znoj. Bil je rdečkaste barve. Spomnim se, da smo ga tukaj rezali. Za to smo imeli posebne modele za izrezovanje, potem pa ga je mama s strojem všila v slamnik, ker drugače bi se ta papir strgal. Trak za štafranje so šivalke všivale ročno, tudi mašne (*SSKJ: pentlja – trak, zavezan v okrasni vozle z dvema zankama*) je bilo potrebno narediti posebej.

DELOVNI DAN

Kako je potekal delovni dan pri šivanju slamnikov?

Zjutraj so prišle delavke. Mi, otroci, smo morali že prej zlikati kite, da so one takoj lahko začele šivati. Potem so šivilje začele šivati. Imeli smo dogovor, da je tista, ki je bila še malo bolj počasna, naredila »cipke«, kot smo rekli. To so bili prvi vrtljaji, ki so jih morale zašiti ročno. Naprej pa so šivale s strojem. Najprej so nastali neobdelani tulci. Ti so šli v drugo delavnico, kjer so slamnike polepili. Posebej so bili tulci, ki so jih morali »našponati« z lesenim modelom, da so se lepo oblikovali. Šele potem so šli slamniki v »prešmašino«. Ko je slamnik prišel iz »prešmašine«, so bile na vrsti štafirarce. Prva je v slamnik zašila **znojnik**, druge pa so na slamnik našile **trak** in naredile **mašno**. To mašno so zavezale, ne da bi jo prišile. To je veljalo za slamnike iz kranjske slame. Otroški slamniki so bili brez znojnika, ampak so morali biti kljub temu lepo zašiti. Med vojno nismo šivali trakov, ampak **vrvice**, **žnore**. To je bilo bolj tirolsko.

Koliko časa je bil dolg delavnik?

Če je bila sezona in veliko dela, so šivalke delale ves dan. Pri nas so imele tudi kosilo. Ko pa se ni mudilo, so delale do dveh.

Koliko je imel vaš oče prostega časa? Kdaj največ, kdaj malo ali nič?

Nikoli ni imel prostega časa. Ob dveh ponoči je prišel iz delavnice, ob petih zjutraj pa je pod mašinami že gorelo, ker je moral pod »prešmašino« in pod »šponmašino« zakuriti. S konjem je vozil na postajo prodano blago, ker še ni bilo avtomobilov. Za to je uporabljal voz na diro, ki je imela zgoraj ravno površino, na katero je naložil kartone s slamniki, na lojtrnik tega ne bi mogel.

Kako sta si oče in mama delila delo?

Mama je v slamnike všivala ledre, oče pa je delal v delavnici vse, kar je bilo potrebno narediti. Vso birokracijo je vodila mama. Tudi če je zbolela, je mama pisala pisma in račune.

VRSTE SLAMNIKOV

Katere vrste slamnikov so izdelovali v vaši delavnici?

Največ je bilo navadnih fantovskih slamnikov, pa slamniki za žanjice. Te so imele slamnike z zelo dolgimi krajci; to so bili poljski slamniki, ki so jih nosile, da so imele pri delu senco. Več je bilo moških slamnikov kot ženskih. Za moške smo izdelovali vse, od moških »špičakov« z nosom do navadnih slamnikov, velikosti pa so bile po številkah.

Ali ste izdelovali samo svetle slamnike ali tudi barvaste?

Vse, vse. Slamniki so bili tudi rjave, sive in črne barve. Imeli smo dva bakrena kotla, pod katerima se je zakurilo in v njih so se barvale kite, včasih pa kar slamniki, če je moralo biti kaj na hitro po-barvano.

Kakšne barve ste uporabljali?

To so bile posebne barve.

Kakšni so bili boljši slamniki?

Boljši so bili slamniki iz basta in panama slamniki. Vmes jih je bilo še nekaj. Nosili so tudi barvane, v različnih odtenkih, kar jim je pristajalo. Otroški slamniki so imeli zgoraj nos, za kar se prime (tako imenovani špičaki).

Ali se spominjate modelov slamnikov, ki jih je izdeloval vaš oče? Kakšni so bili slamniki: mariner, Tuskan, Manila, Lizere, Motlet; špičaki, kranjski, smolaki, poleg panama slamnika in žirardija? Špičaki so bili otroški špičasti slamniki. Motlet je bila tanka kita za damske slamnike. Za Manilo je možno, da so dobili že pleten tulec. Kranjska je bila kita, ki so jih pletli v Črnem grabnu, iz te je bil narejen kranjski slamnik.

Smolaki? Vsi slamniki so bili limani, se pravi, namočeni v kleju. Potem, ko je oče to naredil, so se sušili. Na koncu so slamnike še pošpricali z lakom, ampak ne vse, samo boljše.

Mariner? Lahko, da so jih delali.

Kako je vaš oče izdeloval panama slamnike? Od kod je dobival tulce iz panama trave? To je bil uvoz. Ti slamniki so bili dragi, to je bil luksuz.

Kakšni so bili klobuki za kopanje in kakšni težaki?

Za kopanje so imeli slamniki zelo široke krajce. Največ takih so rabili tudi takrat, ko so želi. Krajci so bili še širši, res dolgi.

V glavnem so delali moške in otroške slamnike. Ali se spomnite, kdaj so delali tudi ženske slamnike?

Moške in otroške slamnike so izdelovali vseskozi. Da bi izdelovali tudi ženske slamnike, se pred vojno ne spominjam. Mogoče so jih delali med vojno, mogoče so kupci zahtevali takšne.

Kakšne barva je bl.?

Na žalost smo vse škatle z barvami zmetali stran. Ne vem.

Ali je med vojno izdeloval tudi črne damske slamnike iz pletenih tulcev?

Ne. Samo iz kite.

Ali se spominjate, kako so izgledali slamnati cekarji s tremi ročaji?

Tega pa sploh ne poznam. Šolske cekarje smo imeli namesto šolske torbe. Velikosti so bile različne. Cekarjev pa ni delal sam. Verjetno so jih zanj izdelovali delavci na svojem domu.

CENE SLAMNIKOV

Kako je določal cene svojim izdelkom?

Tega ne vem, kako se je pogajal za cene. Da bi imel kje stalni cenik, da bi ta kje visel, tega se ne spomnim. Janko Pavič je bolj skrbel za cene kot za kaj drugega, on je bil mešetar (*SSKJ: posredovalec pri sklepanju kupčij, pogodb*). Na koncu vem, da je bila takšna kriza, da sta starša prodajala stroje. Krošnjarji (*SSKJ: krošnjar, kdor v krošnji prenaša in prodaja drobne predmete; ali redkeje branjevec, kramar*) so istočasno, ko so prišli k nam po slamnike, spotoma pripeljali vino v Vidalitovo gostilno in špecerijo. Ta je bila v bližini, kjer se Stobovska cesta priključi Ljubljanski cesti. V zvezi s tem se spomnim ene zanimive resnične zgodbe. Enkrat so peljali tja vino, pa so ga potem pripeljali nazaj k nam, češ da ga tam nočejo vzeti, ker da ni dobro. Potem so blago pobrali in odšli svojo pot, vino pa so pustili pri nas. Ko so se čez čas vrnili, so v vrečki prinesli vinski kamen (to je usedlina v sodu, ko vino v njem dalj časa stoji). Ta kamen so zdrobili, ga vrgli v vino in isto vino peljali nazaj še enkrat k Vidalitu. Ta pa jim je rekel: »No, vidite, to vino je pa dobro. Tako mora biti vino, pripeljite ga še eno partijo. »Krošnjarji, Hrvati smo jim rekli, so zelo upoštevali vreme na Medarda (8. junija). Pregovor pravi: »Kakor na Medarda kane, tako 40 dni ostane.« Če je bilo na

Medarda deževno, so kar spokali in odšli. Od nas naprej so šli v tovarno loncev (Ema) v Celje, kjer so nakupili poceni skrušeno posodo in en voz te posode so potem pripeljali k nam. Pri nas so lonce in druge posode lepo prebarvali in odšli prodajat posodo, slamnike pa so pustili tukaj, če je bilo za Medarda deževno. Tisto leto je veliko prodaje izpadlo. Glavni pri krošnjarih pa je bil Janko Pavić. On je imel v naši hiši kamro, v kateri je večkrat prenočil, drugi krošnjari pa so prespali na senu.

VIŠEK PROIZVODNJE

V katerem obdobju ste imeli največji razcvet, da ste zaposlovali največ ljudi?

Največ smo delali proti koncu stare Jugoslavije. Takrat smo slamnike izdelovali samo iz kranjske slame in iz zaloge. Takrat je bil višek. V delavnici smo imeli štiri šivalke in dve za všivanje. Z mamo in očetom skupaj je bilo takrat pri nas zaposlenih **deset delavcev**.

PRODAJA SLAMNIKOV

Kam so slamnike prodajali?

K nam so hodili trgovci iz Krapine, iz hrvaškega Zagorja in drugod. V času predvojne in povojne Jugoslavije so slamnike vzeli **krošnjari**. Bil je nekdo, danes bi mu rekli menedžer, **Pavić Janko – Jank**, ki je stanoval pri nas. Ta je skrbel za vse te krošnjare – za Ravnikarja, za Škrabarja in za nas, delno tudi za slamnikarsko zadrugo v Mengšu. Dogodilo se je tudi, da so včasih krošnjari prinesli slamnike nazaj, ker jih niso prodali.

Kam pa so prodajali slamnike med drugo svetovno vojno?

Med drugo svetovno vojno pa je bilo drugače. Takrat smo slamnike pošiljali v Avstrijo.

Koliko časa je bil vaš oče zdoma zaradi prodaje slamnikov?

Izdelava slamnikov je bilo izrazito sezonsko delo. Sezona je bila spomladi in čez poletje, takrat so slamnike izdelovali in prodajali. Poleti je bila za slamnikarstvo mrtva sezona, ko ni bilo ne delavcev, ne izdelave, le včasih malo prodaje. Oče zaradi prodaje slamnikov ni dosti hodil naokoli. Za to je bil zadolžen Janko Pavić. On je prodajal slamnike za vse takratne slamnikarje, za Škrabarja, za Ravnikarja in za slamnikarsko zadrugo v Mengšu. Danes bi rekli, da je bil trgovski agent ali potnik. Po narodnosti je bil Hrvat, doma iz okolice Krapine. Oče ni hodil naokrog ne zaradi prodaje, pa tudi ne zaradi nabave materiala. Material je večinoma prihajal iz uvoza. Takrat sem bila še otrok, tako da ne vem natančno, od kod je kaj prihajalo. Dobro je bilo edino to, da sem bila zelo radovedna. Imela sem zelo zanimivo sliko, kako so se slamniki sušili na naši ograji, pa mi je niso vrnili.

Kako je še iskal nova tržišča?

Za to je bil zadolžen Janko Pavić, to je bilo njegovo delo.

Ali veste za primer, ko je nekdo ceneje prodajal slamnike pod njegovim imenom? Ali je kdaj ugotovil, kdo je to bil?

Ne, nikoli se ni ugotovilo.

Med vojno je vaš oče dvakrat prodal slamnike v kraj Trnava. Kje je ta kraj, glede na to, da ga lahko najdemo v Sloveniji, na Slovaškem in na Češkem?

To je kraj nad Lukovico. V kraju Trnava je bil oče rojen. Med vojno smo morali vse pisati v nemščini, tako, da ne bi bilo čudno, da se je pisal z dvojnimi w. Š je bil sch. I pa ni bil nikoli sam, vedno je imel zraven še (npr. Koschier). Ker pa v Trnavi pri Lukovici ni bilo nobene trgovine, ne vem, zakaj bi tam slamnike rabili.

SODELOVANJE MED SLAMNIKARJI

Občasno je v računih omenjal tudi Ravnikarjeve in Škrabarjeve slamnike.

Slamnikarji so dobro sodelovali med seboj. Pomagali so si med seboj. Če kdo ni imel zadosti slamnikov, je prodajal slamnike od drugih in jim dal denar.

EMBALAŽA ZA POŠILJANJE SLAMNIKOV

V kakšno embalažo so slamnike pakirali za odpošiljanje?

Najbolj se spomnim, ko smo hodili v Mengeš po **kartone** (tam, kjer je sedaj INCE, tam so delali kartone). Slamnike smo pakirali v velike kartone, ki so bili dolgi toliko kot miza. Spomnim se, da jih je bilo tisto leto, ko je umrla mama (leta 1947), največ. Takrat je na postaji stal cel vagon, ki bi ga morali natovoriti. V en karton so šli trije štos po 5 slamnikov. Oče jih je pripeljal na vozu s konjem, saj avtomobilov še ni bilo. Pošiljka je bila namenjena v Krapino, v Hrvaško Zagorje.

Kaj so krošnje? Kako so izgledale?

To je bila velika kartonska škatla, ki je imela naramnice kot koš. Zgoraj se je odprla, da so se vanjo naložili slamniki.

Kako so potovali slamniki do kupcev?

Oče je krošnje s konjem pripeljal na železniško postajo. Večinoma so slamniki potovali po železnici. Po pošti so potovale majhne količine slamnikov.

Med vojno je v lesni industriji Stare v Preserjeh naročal lesene zaboje. Čemu so služili?

To so bile kište. V tistem času in kasneje je slamnike pošiljal v velikih lesenih zabojih, ki so potovali po železnici.

DRUŽINA KARLA KOŠIRJA

Ali ste tudi domači kdaj nosili slamnike?

Jaz nisem nosila nobenih slamnikov in ne klobukov. Oče pa je bil stalno v slamniku. On je bil reklama za naš slamnik. Mama je nosila klobuke in slamnike, karkoli je bilo.

Kdo vas je čuval, ko ste bili otroci, mama in oče pa sta bila polno zaposlena v slamnikarski delavnici?

Teta, od mame sestra, je tudi živela pri nas, ker je bila samska in je čuvala nas, otroke, da je mama lahko delala v delavnici.

Ali so vse otroke poslali naprej v šole ali ste šli samo vi?

Pri nas smo bili štirje otroci. Vsi smo šli v šole, edino ena sestra, ki je bila nepokretna, ne. Med vojno so jo Nemci mobilizirali, da je morala iti na prisilno delo na Trojane, kjer so kopali kanale. Stanovali so v Konjškovi verandi, ki je bila takrat manjša in brez stekel. Ko pa so prišli avioni, so vsi ležali po mla-kah in zato je sestra zbolela. Ker je bila bolna, so jo Nemci leta 1945 pripeljali s prisilnega dela nazaj domov. Potem je bila dolgo v postelji, vse do smrti; umrla je pred nekaj leti. Brat je bil inženir, druga

Slika 12: Družina Košir leta 1947.

Spominska slika je nastala, ker so rekli, da bo sestra (na sredini spredaj) kmalu umrla, a je tistega leta umrla mama Franciška. Ela Košir stoji desno zadaj (arhiv Ele Košir).

sestra pa računovodja. Jaz sem nekaj vmes. Študirala sem, pa poučevala v šoli (op: športno vzgojo) in doma skrbela za vse skupaj.

Kako se spominjate svojega očeta? Kakšen je bil kot obrtnik?

On je bil izreden garač, zelo priden, delaven, sposoben, ne pa vodstven. Vodstvena je bila mama. Ona je vse vodila in skrbela za prodajo. Oče je bil zelo natančen, a ne grob. Ko je oče rekel: »Ti hudir, ti,« smo bili otroci čisto prestrašeni.

Mama je umrla prva. Kako je oče potem preživel brez nje?

Pri nas smo se zelo dobro razumeli, cela družina. Ko je mama umrla, sem bila jaz žrtev. Oče je ostal sam, brat je bil pri vojaki, ena sestra je bila nepokretna, druga sestra pa v službi, jaz pa najmlajša pri hiši. A očeta ne moreš kar zapustiti. Potem sva midva z očetom živela tukaj sama z nepokretno sestro. Ko je mama umrla, je bil oče star 60 let, umrl pa je star 83 let. Oče nikoli ni bil siten.

DELO OTROK

Ste mu pri delu pomagali tudi otroci?

Smo. Preden so šivalke prišle, smo morali otroci kite zlikati na lesenem likalniku in jih naviti na prste. Kite smo najprej navili na rogovile ali frajlo, kot smo tem rogovilam rekli. Potem smo jih zlikali in jih navijali na prste, tako da sem imela od tega vedno razpoko med palcem in kazalcem. Delavka je tako navito kito dala v košaro poleg šivalnega stroja, da se je lepše odvijala, ko je šivala. To smo morali otroci narediti že zjutraj. Otroška roka pa je majhna, zato sem imela vedno to razpoko na roki. Dostikrat smo morali kar pohiteti, saj smo imeli štiri šivalke in vsaka je morala dobiti že pripravljeno kito za šivanje. Par komolcev je bilo treba razviti. Mi besede komolec nismo uporabljali, ampak smo na komolec naviti kiti rekli kar kita. Takšne so bile kranjske in riževe kite, italijanski bast pa je bil navit na večje, metrske ali še večje »komolce«. Bast je bilo lažje likati, ker je bil lesen.

Ali ste vi tudi znali šivati slamnike?

Seveda sem znala, saj sem sama to hotela že iz svoje radovednosti. Kjer je bila prešmašina, sem postavila pručko, da sem lahko skočila gor in potegnila dol pokrov od preše s celo svojo težo. Dobro, da je bil oče tako potrpežljiv z mano, da mi je vse to dovolil.

ZASLUŽEK IN PREŽIVLJANJE

Ali je izdelava in prodaja slamnikov zadostovala za normalno življenje?

Je. Mi smo čisto normalno živeli, lakote ni bilo, nismo pa bili zapravlјivci. Imeli smo še malo kmetije. Ker nismo imeli svoje zemlje, smo jo imeli v najemu. Poleg tega smo imeli **konja**, ki ga je oče fural, ko je bilo treba prevažati, pa eno kravo, da smo imeli mleko, in enega prašička, da smo imeli kdaj kakšno klobaso.

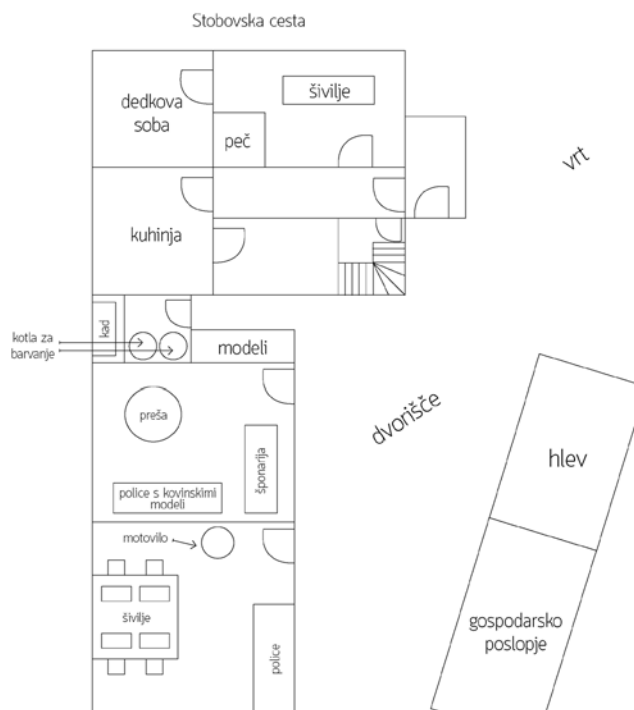
DELOVNI PROSTORI

Ali veste, kje je imel skladišče za slamnike?

Skladišče za slamnike je imel vrh stopnic v prvem nadstropju naše hiše. Oče je z delavnice slamnike vedno znosil sem gor. Tam je bilo glavno skladišče. Na sredi prostora so bile velike police do stropa, na katere je zlagal slamnike z obeh strani. Poleg tega so bile police tudi ob steni, tudi na njih so bili slamniki. Še danes je ohranjena pisalna miza, ki je stala v veži, na hodniku. Za njo je mama lastnoročno pisala vsa pisma in račune.

Kje je imel delavnico in kako je bila ta opremljena?

Delavnica je bila v nizki stavbi v nadaljevanju stanovanjske hiše. Najprej je bila v majhnem prostoru barvarna, potem delavnica s prešo in šponarijo, zatem delavnica za šivalke slamnikov. V očetovi delavnici je bila preša, šponarija (miza za oblikovanje slamnikov), police za furme, kovinske modele (prej so bili svinčeni, nato aluminijasti), bila pa je tam še ena miza. V naslednjem prostoru so bile šivalke: štirje šivalni stroji, po dva sta si stala nasproti. Poleg je stala frajla za navijanje kit. Vsaka šivalka je imela zraven stroja model za pomerjanje, ker so bile različne številke in oblike. Na steni v kotu so bile police, verjetno za kite. V ožjem povezovalnem prostoru med delavnicama in hišo je bila »kuhinjca«, kot smo rekli. Tam sta bila dva kotla in banja, na drugi strani majhnega prostora pa vodnjak. Vse to je še danes ohranjeno. Oče je barval različne kvalitete slame, zato je imel dva kotla. Klejal pa je slamnike pri šponariji, kjer se je tudi kurilo.

Skica 1: Razporeditev opreme v Koširjevih delavnicah (risali: T. Jeras in A. Sokler).

Sliki 13 in 14: V nadstropju stanovanjske hiše vrh stopnic je imel Karol Košir skladišče za slamnike.

Kako je vlažil slamo za šivanje slamnikov?

Mogoče jo je že zvečer navlažil, da smo zjutraj lahko delali. Tega ne vem, ker smo otroci takrat že spali. Razsvetljava smo imeli že električno. **Prvotna delavnica** pa je bila v naši stanovanjski hiši, v prvi sobi na desni s strani vhoda. Iz nje je oče naredil vrata proti sosednji sobi, kjer je živel stari oče, Cerar, ki je pri nas ostal do smrti. V tej delavnici je bila v vogalu krušna peč. Soba je imela dva okna in dvojne vrata, proti staremu očetu in iz veže. Šivalke so bile na sredini. Preše v tem prostoru ni bilo, ampak jo je imel oče v lesenem delu, ki ga je kasneje pozidal v delavnice.

Kdaj je spremenil in izboljšal delavnice?

Hodila sem v prvi razred, ko smo to zidali, za prej pa ne vem. Hotel je povečati delavnice, da so bile bolj praktične za izdelavo.

Slika 15: Pred vhodom v hišo, na sredini je Ela Košir. V podaljšku hiše (na sliki levo) sta bili slamnikarski delavnici.

Slika 16: V majhnem prostoru med stanovanjsko hišo in delavnicami je bila barvarna (t. i. kuhinja).

ČAS PRED IN MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

Kako se je spopadal z draginjo pred drugo svetovno vojno?

Bilo je kritično. Pred vojno je bilo še nekaj malega prodaje, ob izbruhu vojne pa je bilo s prodajo na Hrvaškem čisto konec. Bila je velika kriza, dela ni bilo, materiala ni bilo, saj med vojno ni bilo uvoza.

Kako je vaš oče med vojno našel nemške kupce?

Tega ne vem, mogoče mu je kdo rekel, kam naj pokliče. Vem samo, da on ni hodil naokoli.

Kdaj sta se vaš oče in mama naučila nemščine?

Sama sta se naučila, v nobeno šolo nista zaradi tega hodila.

Kako je bilo z njegovim denarjem in posojilom, ko se je začela druga svetovna vojna?

Ni moglo veliko propasti. Oče je bil zadolžen, ker je zidal delavnico. Vem samo to, da denarja ni bilo.

Kje je bil vaš oče med drugo svetovno vojno?

Ves čas je bil doma.

Ali je posloval tudi po maju 1943, ko je izdal zadnji račun?

Potem je bilo konec izdelave slamnikov, ker ni bilo več materiala. Uvoza sploh ni bilo, tukaj doma pa so nehali pletiti kranjske kite. Po vojni so jih malo še pletli na Prevojah, v Ihanu so prenehali že prej, a je bilo tega zelo malo.

Od česa ste živeli v času vojne in po vojni?

Oba starša sta bila doma. Prodali smo stroje, da smo živeli.

Ali ste imeli med vojno kaj težav z nemškimi oblastmi?

Pri nas je bilo tako, da so imeli partizani v očetovem čebelnjaku javko. Vsak teden so dvakrat ali trikrat prinesli poročila in se naprej obveščali. Zelo pa smo se bali belogardistov, ker je bil sorodnik pri njih komandant, pa še kmetijo je imel v bližini. Soseda je hodila tja delat in je hitro prišlo do njih, kaj se dogaja pri nas. Pa je enkrat prišel komandant belogardistov k nam, ko je bil brat Janez

ravno bolan, z zahtevo, da se mora priključiti belogardistom. Ti so v Domžalah imeli postojanko nasproti železniške postaje. Oče mu je povedal, da je sin bolan in da ne gre nikamor. Nameril je brzostrelko vanj, oče pa je odpel brezrokavnik in rekel, naj ga kar ustreli, otrok (bila sem v bližini) bo pa za pričo. Potem je komandant le povsobil brzostrelko. Rekel je še, da se mora brat javiti na belogardistični postaji, da pa bo raznašal neke knjige. Namesto njega sem šla jaz na postajo po te knjige. Bile so to slovenske knjige Prešernove družbe, ki sem jih potem po Stobu prodajala. Ker se takrat ni dalo dobiti slovenskih knjig, sem prodala čisto vse. Bratu pa je tako uspelo ostati doma, čeprav so bili takrat zelo težki časi. Javka pri čebelnjaku pa je bila izdana.

Slika 17: Karol Košir pred čebelnjakom
(arhiv Ele Košir)

PRENEHANJE IZDELOVANJA SLAMNIKOV

Katerega leta ste prenehali izdelovati slamnike?

Popolnoma prenehali smo leta 1950. V tistem času se je tovarna Univerzale že toliko razbohotila, da je vse male slamnikarje »pohodila«. Slamnikarska zadruga v Mengšu je tudi propadla, pa Ravnikar, tudi Škrabarja ni bilo več (stari Škrabar je umrl, mladi Škrabar pa je padel v vojni).

Slika 18: Slika groba družine Košir, ki dokazuje, da je bilo Koširjevo pravo ime Karol in ne Karel, kot ga večkrat zmotno poimenujemo.

14 SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREVERJANJE HIPOTEZ

Analiza 483 računov slamnikarske delavnice Karla Koširja iz časa od 7. 3. 1934 do 13. 5. 1943 mi je omogočila vrsto zanimivih ugotovitev.

Izkupiček od prodaje

Od leta 1934 do začetka vojne aprila 1941 je Karol Košir prodal slamnike za skupno vsoto **641.374 dinarjev** ali povprečno **80.172 dinarjev na leto**. Močno odstopa navzgor leto 1939, ko je za slamnike iztržil 167.265 din ali 26 % vse prodaje v tem obdobju. Najslabša prodaja je bila leta 1936 (47.657 din ali 7 %). Nadpovprečno uspešna so bila še leta 1934, 1937 in 1938.

V vojnem obdobju je Karol Košir prodal slamnike za vsoto **31.562 RM**. Zaradi začetka vojne in menjave valute je leta 1941 prodajo slamnikov začel šele 18. decembra, ko je našel svojega prvega vojnega kupca - tovarno K. & R. Lemberg Hutfabrik v Augsburgu. Vojni leti 1942 in 1943 sta bili približno enako uspešni po zaslužku, čeprav ne vemo, kaj se je dogajalo s prodajo po 13. maju 1943, ko je izdal zadnji račun v obravnavanih knjigah.

Da bi ugotovila sezonskost prodaje slamnikov, sem vse zneske seštela po mesecih. Posebej predstavljam rezultate za predvojno in za vojno obdobje.

Sezonskost prodaje slamnikov v predvojnem obdobju je bila zelo izrazita. 73 % vsega izkupička od prodaje slamnikov je Karol Košir iztržil v mesecu maju, 21 % pa v juniju. Prodaja slamnikov v ostalih mesecih v letu je bila malenkostna. V vojnem obdobju sezonskost ni bila tako izrazita. Meseca z največjim izkupičkom od prodaje slamnikov sta bila april (33 %) in maj (17 %). Od novembra do februarja je iztržil 39 % letne prodaje.

Število prodanih slamnikov

V obdobju od leta 1934 do 1943 je Karol Košir prodal **87.351 slamnikov**. V obdobju od 1934 do +začetka druge svetovne vojne aprila 1941, je Karol Košir prodal **69.880 slamnikov** (80 %), v vojnem obdobju pa **17.471** (20 %). V predvojnem obdobju je na leto prodal povprečno **9.642 slamnikov**, v letu in pol vojne (od decembra 1941 do maja 1943) pa povprečno 972 slamnikov na mesec oziroma **11.647 na leto**, kar je 2.000 več kot v predvojnem obdobju. Tudi pri številu slamnikov se izkaže posebej uspešno leto 1939 (17.051 prodanih slamnikov), pa leta 1934, 1935 in 1937 (z nekaj več kot 10.000 izdelanimi slamniki). Najmanj slamnikov je izdelal leta 1936 (samo 5.672). Najmanj slamnikov je prodal v prvem letu vojne in sicer 1.890 slamnikov. V tem letu (1941) v glavni sezoni ni bilo nobene prodaje, ampak le v marcu in decembru.

Sezonskost prodaje se odraža tudi pri številu prodanih slamnikov. V predvojnem obdobju je močno odstopala prodaja v maju, ko je Košir prodal kar 68 % vseh slamnikov, deloma še v juniju (25 %). V vojnem obdobju je bila prodaja bolj razpršena po mesecih, čeprav sta bila najpomembnejša meseca maj (28 %) in april (27 %). V zimskem času oz. od novembra do februarja je bilo prodanih 36 % slamnikov.

Območja prodaje slamnikov

V celotnem obdobju od 1934 do 1943 je največ slamnikov prodal na Hrvaško (45746 ali 52 %), sledi Augsburg na Bavarskem (15.212 ali 18 %), Vojvodina (Srbija) 14.263 ali 16 %, Slovenija, vključno z osebnim prevzemom v Domžalah (6.631 slamnikov ali 8 %) in druga območja.

Hrvaška je Koširju predstavljala najpomembnejše tržišče v času Kraljevine Jugoslavije. Med hrvaškimi pokrajinami izstopata Slavonija (24.112 prodanih slamnikov ali 53 %) in Središčna Hrvaška (15.955 slamnikov ali 35 %). Ostala območja predstavljajo desetino prodaje: Dalmacija (6 %) in Gorska Hrvaška (5 %). Razlogi za takšno razporeditev prodaje so bili v tem, da so bili krošnjarji večinoma Hrvati (z Jankom Pavićem na čelu) in da so bila območja Središčne Hrvaške in Slavonije hitro dostopna po železnici. Pri prodaji so med leti velika nihanja, posebnih trendov upadanja in naraščanja pa ne ugotavljam. Očitno je bilo to tržišče že prej uvedeno v prodajo, verjetno še iz časa prodaje slamnikov Franca Cerarja, od katerega je Košir prevzel stalne kupce.

Od ostalih območij v predvojnem obdobju je bila za prodajo slamnikov najpomembnejša Vojvodina, kamor je Košir v tem obdobju prodal 14.263 slamnikov (59 % od ostalih območij brez Hrvaške). Nekoliko pomembnejši območji sta bili še Severovzhodna Slovenija (3.149 slamnikov ali 13 %) in Severna Bosna (11 %).

Slovenija (oziroma Dravska banovina) v času Kraljevine Jugoslavije je obsegala le del slovenskega ozemlja, saj je velik del slovenskega ozemlja po prvi svetovni vojni prišel pod italijansko oblast. Edino pomembnejše območje prodaje v Sloveniji je bila severovzhodna Slovenija (35 % vse prodaje na tem območju). Veliko slamnikov je Karol Košir prodal kar doma, v Domžalah, kamor so prihajali kupci ali krošnjarji iz daljnih območij takratne Jugoslavije, iz Slavonije, Vojvodine in od drugod (48 % prodanih slamnikov v Sloveniji).

Prodaja je bila po letih zelo neenakomerna. Tudi v ostalih predelih takratne Kraljevine Jugoslavije ne moremo ugotavljati posebnih trendov, le močno izstopanje prodaje v Vojvodini leta 1939 (3.717 prodanih slamnikov) in leta 1935 (2.840 prodanih slamnikov).

V osmih mesecih po izbruhu druge svetovne vojne je Karlu Koširju uspelo najti svojega prvega nemškega kupca. S prodajo je začel 18. decembra 1941, podatki v knjigah pa obstajajo do 13. maja 1943. V prodaji med drugo svetovno vojno odstopa prodaja na Bavarsko, v mesto Augsburg, v tovarno K. & R. Lembert Hutfabrik. Leta 1942 je v to tovarno prodal kar 9.597 slamnikov. Gledano v celoti, je 88 % vseh slamnikov v vojnem obdobju prodal v tovarno klobukov v Augsburg, 10 % na Dunaj (1.805 slamnikov), ostalo pa kupcu v Innsbruck v zahodno Avstrijo. Naročila med vojno so bila maloštevilna, a zato za večje količino slamnikov. Največje naročilo iz tovarne K. & R. Lember je prišlo maja 1942, ko je Košir v tovarno prodal 4.507 slamnikov (30 %). Podobno velja tudi za kupca F. Wankeja iz Dunaja, s katerim je začel sodelovati novembra 1942.

Pošiljanje vzorčnih kolekcij

V obdobju 1934–1943 je Karol Košir poslal 59 vzorčnih kolekcij slamnikov. Največ vzorcev je poslal v letu 1934 (41 %), nato v letu 1935 (24 %), proti koncu tega obdobja pa vedno manj. Večino vzorčnih kolekcij je poslal pred začetkom glavne sezone prodaje slamnikov, ki je bila v maju in deloma v juniju. 29 % vzorčnih kolekcij je poslal že v marcu in 25 % v aprilu, v glavni sezoni pa 15 % v maju in 12 % v juniju, pošiljanje pa se je nadaljevalo vse tja do avgusta.

Naročniki iz časa delavnice Franca Cerarja

Karol Košir je nadaljeval družinsko tradicijo žene Frančiške, katere oče, Franc Cerar, je imel delavnico slamnikov. Pri njem je bil tudi sam zaposlen, dokler je ta delavnica obratovala, potem pa se je odločil za samostojno slamnikarsko pot. Ko je njegov tast Franc Cerar prenehal z izdelovanjem slamnikov leta 1926, so njegovi stalni naročniki še vedno pisali na Cerarjev naslov. Na njihovo pošto pa je odgovarjal Košir in jih tako pridobil za svoje stranke.

Vrste slamnikov iz delavnice Karla Koširja

Karol Košir je leta 1935 izdeloval 22 modelov slamnikov, leta 1939 15 modelov in med vojno, leta 1942, 9 modelov. Kakor kažejo ti podatki, se je število različnih modelov slamnikov z leti zmanjševalo in se je času vojne omejil na izdelavo devetih modelov. Poleg teh modelov, označenih s številčnimi označbami, je izdeloval tudi žirardi slamnike (cena od 11 do 51,60 din), mornarske slamnike (mariner, cena od 3 do 6,50 din), v letu 1934 pa je prodajal tudi torbice iz rafije. Označene so bile s štirinajstimi številčnimi oznakami in so stale od 20 do 25 din. Poleg tega so bili nekateri slamniki označeni tudi po materialu (motlet, bast, lizere, mogoče tudi Bow slamniki). Cene so se razlikovale glede na model in velikost. Za vsako višjo velikost je slamnik stal 50 par več. Slamniki so bili v naravni barvi ali pa barvani (črn, rjav, bl., siv, oliv, drap, zelen, lila, roza in moder).

Gibanje cen slamnikov

Cene v obdobju med letoma 1934 in 1939 nekoliko nihajo, kar je verjetno odraz bolj ali manj ugodnejših cen, ki jih je Košir dajal svojim kupcem. Vsem cenam pa je skupno to, da so se začele od leta 1939 dalje močno dvigati, npr. model 219/62/natur od 9,5 dinarjev leta 1939 na 15,75 dinarjev spomladi 1941, kar je pomenilo 60 % podražitev. V vojnem obdobju so cene slamnikov prav tako rasle. Model 270 se je podražil z 2,2 RM leta 1941 na 2,9 RM leta 1943, kar pomeni 32 % porast cene. Edino cena novemu modelu 285, ki ga pred vojno Košir ni izdeloval, je ostala ves čas približno enaka. Pri večjih naročilih je Košir svojim kupcem dajal 5 % popust (5 % cassa). Svojim zvestim naročnikom in krošnjarjem je večkrat priložil slamnike »za dar«.

Načini plačevanja računov

Vse finančne zadeve je vodila Koširjeva žena Frančiška. Plačevanje je potekalo na več načinov: po povzetju (po prejemu blaga), s položnico ali čekom, ki jo je priložil računu, ali na odprti račun. Če so imeli kupci ali krošnjarji pri njem odprti račun, so zneske poravnali občasno, na račune pa je Košir zapisoval, koliko so že plačali in koliko so mu še dolžni. Pogosto je moral takšne kupce terjati za svoj denar. Pri večjih naročilih je Košir zahteval tudi predplačilo ali aro, s katero je naročnik jamčil, da bo blago res prevzel in plačal. Ta denar mu je služil za delno kritje proizvodnih stroškov.

Embalaža za pošiljanje slamnikov

Embalaža je bila odvisna od prevoznega sredstva in velikosti pošiljke. Stroške pošiljanja in embalaže je na računih prištel, čeprav je moral denar za prevoz pošiljk najprej plačati sam. Za prevoz po železnici, ki je bil najprimernejši za večje količine slamnikov, je uporabljal lesene zaboje, v katere je zložil po okoli 250 slamnikov in krošnje, v katere je zložil okoli 100 slamnikov. Manjše pošiljke slamnikov je pošiljal po pošti v kartonih in v papirnatih omotih oz. paketih.

Pošiljke v predvojnem in vojnem obdobju

Pošiljke so bile različno velike. V predvojnem obdobju je odposlal 95 % pošiljk (446), v vojnem času pa preostalih 5 % oz. 24. V predvojnem obdobju je bilo povprečno na leto 64 pošiljk in 9.642 prodanih slamnikov, v vojnem času pa povprečno 16 na leto in povprečno 11.647 prodanih slamnikov na leto. Glede na to ugotavljam, da je povprečna predvojna pošiljka obsegala 151 slamnikov, v vojnem času pa kar 728 slamnikov.

Način pošiljanja

Pri pošiljanju slamnikov je prevladovalo pošiljanje po železnici, sledi pošiljanje po pošti in nazadnje osebni prevzem v Koširjevi delavnici v Domžalah. Vzrokov za prevlado železniškega prometa je bilo več:

- a. bližina železniške postaje Domžale,
- b. ugoden način prevoza v primeru večjih pošiljk,
- c. dokaj hiter način prevoza,
- d. dobra povezava s stalnimi naročniki v predvojnem času.

Pred vojno je največ pošiljk potovalo po železnici (53 %) in nato po pošti (37 %), v vojnem času pa je bilo več pošiljk poslanih po pošti (58 % pošiljk), po železnici je potovalo 25 % pošiljk, zaradi nevarnosti pri pošiljanju se je povečal tudi osebni prevzem (17 %). Čeprav je bilo med vojno po železnici poslanih manj pošiljk, pa so se po njej prevažale večje količine slamnikov (npr. po železnici je bilo v Augsburg prepeljanih 8.918 slamnikov (59 %), po pošti pa preostalih 6.304 slamnikov). Na Dunaj so vsi slamniki potovali po pošti.

Pošiljanje vzorcev

Košir je pošiljal vzorce svojim potencialnim kupcem, da bi tako dobil nova naročila. Kupce je iskal tudi njegov prodajni zastopnik Janko Pavić iz Hromca pri Džurmancu ter njegovi krošnjariji. Tik pred izbruhom druge svetovne vojne je že sklenil pogodbo s prodajnim zastopnikom Janom Mihalom iz Vojvodine, kateremu je že poslal vzorce in vzorčne knjige. Zaradi izbruha vojne do sodelovanja z njim ni prišlo.

Sodelovanje z drugimi slamnikarji

V primeru, da Karol Košir ni imel določenih modelov slamnikov, je sodeloval s takratnimi slamnikarji in prodal njihove slamnike. To je tudi zapisal na račune, pa tudi, kdaj je dolg poravnal. Sodeloval je z naslednjimi slamnikarji:

- Škrabar do 1934–1939 – 7x (delavnica je obratovala do 1941)
- Ravnikar 1934–1936 – 7x (delavnica je obratovala do 1954)
- Ropret 1938 – 2x (slamnikarska delavnica v Mengšu)
- Kompare 1937 – 1x (slamnikarska delavnica v Mengšu)
- Oberwalder Povž 1934 – 4 x (Gre za združeno Tovarno klobukov in slamnikov Lakost, ki je delovala od 1926 do 1936, potem pa se je preimenovala v Universale.)

Občasno je bil posrednik tudi Janko Pavić, ki je bil prodajni zastopnik tudi za druge slamnikarje v Domžalah in v Mengšu.

Vojne razmere

Vojne razmere so Koširju prinesle številne stiske in težave. Do tedaj je s stalnimi strankami posloval na odprti račun, ki so ga občasno poravnali. Od tedaj dalje to ni bilo več mogoče. Poleg tega je vprašanje, če je dobil plačila za vse takrat še odprte račune.

Zaradi vojne ni bilo več uvoza surovin, zato je bila ponudba slamnikov precej okrnjena. Ker se je izdelava in prodaja slamnikov zaradi vojne leta 1943 zaustavila, se je Koširjeva družina prebijala skozi to obdobje tako, da je prodala stroje.

PREVERJANJE HIPOTEZ

Hipoteza 1: Od leta 1934 do izbruha vojne v aprilu 1944 je bilo trgovanje usmerjeno predvsem na področje Kraljevine Jugoslavije, večji prihodek so predstavljale južne banovine. Med vojno se je tržišče preusmerilo na nemško govoreča področja (Avstrija, Nemčija), saj so bili stiki s hrvaškimi, srbskimi in bosanskimi trgovci povsem prekinjeni (spopadi, različne države, prometne ovire, pootstreni nadzor).

Ugotovitve: Hipoteza drži, pred vojno so največ sodelovali z južnimi območji, pri tem izstopa Hrvaška (Slavonija, Središčna Hrvaška) in Vojvodina, v vojnem času pa je Karol Košir uspešno sodeloval predvsem s tremi kupci iz Augsburga (Bavarska), Dunaja, Innsbrucka.

Hipoteza 2: Glede na to, da je potreba po zaščiti pred soncem s slamnikom potrebna v poletnih mesecih, lahko predvidevamo, da je bilo takrat prodanih največ slamnikov. Letna prodaja je po vsej verjetnosti upadla ali celo povsem zastala v času vojne zaradi negotovih vojnih razmer in spopadov, zaradi zmanjšanja kupne moči in na splošno slabega socialnega položaja prebivalcev.

Ugotovitve: Del hipoteze je delno potrjen, analiza je namreč pokazala, da je bilo v predvojnem obdobju prodanih kar 68 % slamnikov v mesecu maju, 25 % pa v juniju, medtem ko je v vojnem obdobju sezonskost manj izrazita. Poleg glavne sezone v aprilu in maju (maj 28 %, april 27 %) je Košir prodajal tudi v ostalih mesecih (npr. od novembra do januarja 30 %).

Drugi del hipoteze se je izkazal za delno pravilnega, saj se je v času vojne sodelovanje preusmerilo na sever, a je prodaja ob izbruhu vojne zastala za osem mesecev. V tem času se je zamenjala valuta (junij 1941), nujno je bilo iskanje novi naročnikov. Decembra je navezal poslovne stike s K. & R. Lemberg Hutfabrik iz Augsburga, po enem letu je našel naslednjega kupca Franza Wanke iz Dunaja, kasneje pa naročilo dobil od J. Bohrerja iz Innsbrucka, nekaj slamnikov je prodal tudi Franju Flerinu, klobučarju iz Domžal in gospe Silvi Puš iz Trnave.

15 ZAKLJUČEK

Najbrž si Karol Košir ni nikoli mislil, da bodo njegovi računi tako uporabni pri razkrivanju preteklosti njegovega poslovanja. Izkazali so se namreč za zelo zanimivo bazo podatkov, s katero sem prišla do pomembnih ugotovitev, ki bodo lahko služile še vsem, ki se bodo poglobljali v zgodovino slamnikarstva v Domžalah. Pridobljene informacije so še posebej koristne za Slamnikarski muzej, ki je tako dobil vrsto natančnih, z računi potrjenih podatkov.

Ob raziskovanju so se vedno znova odpirala nova vprašanja, nove možnosti za morebitne kasnejše raziskave (npr. kdo so bili ljudje, s katerimi je posloval Karol Košir, kdo od imen na računih so bili krošnjari, trgovci, kakšni so bili delovni pogoji Karla Koširja in njegovih delavcev, kako so se slamnikarji med seboj povezovali ipd.). Raziskovalna naloga sošolk, ki sta raziskovali Koširjevo korespondenco, se v marsičem dopolnjuje z mojimi ugotovitvami ali pa nakažejo nova vprašanja. Več kot odlično bi bilo pridobljeno znanje deliti in dopolniti, kar je ostalo nepojasnjeno. Pomembno pa se mi zdi predvsem to, da smo mladi vključeni v odkrivanje preteklosti domačega kraja. Vedno je koristno in zanimivo izvedeti še kaj več.

16 LITERATURA IN VIRI

Literatura:

- BROJAN Matjaž: *Slamnata sled Domžal, 300 let slamnikarstva*, Domžale, Kulturni dom Franca Bernika, 2012.
- GROŠELJ Nika in Tekavc Lara: *Poslovanje domžalske slamnikarske tovarne Lakost v letih 1932 – 1935*, raziskovalna naloga z interdisciplinarnega področja, Domžale, Osnovna šola Rodica, marec 2012.
- KOBE ARZENŠEK Katarina: *Iz preteklosti slamnikarstva v domžalski okolici s poudarkom na domačih proizvajalcih*. Zbornik Občine Domžale. Domžale, Kulturna skupnost Domžale, 1979, str. 103–130.
- ROŠKAR Saša: *Zgodba o slamnikih na Domžalskem*, Domžale, Občina Domžale, Komisija za turizem, 2009.
- STIPLOVŠEK Miroslav: *Nastanek mestne občine Domžale leta 1952, pomembna prelomnica v upravnem razvoju domžalskega območja*, Domžale, Kulturni dom Franca Bernika, 2012, str. 23–24.
- STIPLOVŠEK Miroslav: *Razmah delavskega gibanja na domžalskem območju v drugi polovici tridesetih let in krepitev vloge partije v njem*, Zbornik Občine Domžale, Domžale, Kulturna skupnost, 1979, str. 145.
- STRAŽAR Stane: *Domžale, mesto pod Goričico*, Škocjan pri Domžalah, Odbor pri Kulturnem društvu »Miran Jarc«, 1999, str. 466 – 492.
- *Slovar slovenskega knjižnega jezika*

Pisni viri:

Zvezki s kopijami računov delavnice Karla Koširja:

- za obdobje 7. 3. 1934 – 9. 4. 1935 (številke računov 1 – 100)
- za obdobje 1. 4. 1935 – 16. 5. 1936 (številke računov 101 – 191)
- za obdobje 16. 5. 1936 – 5. 5. 1938 (številke računov 192 – 278)
- za obdobje 5. 5. 1938 – 10. 6. 1939 (številke računov 279 – 373)
- za obdobje 10. 6. 1939 – 13. 5. 1943 (številke računov 374 – 487)

Ustni viri:

Intervju z Elo Košir, Stobovska cesta 6, Domžale, 14. 2. 2014.

17 SEZNAM FOTOGRAFIJ, PREGLEDNIC IN SKIC

Seznam fotografij:

Slika 1: Koširjeva hiša na Stobovski cesti v Domžalah okoli leta 1930 (arhiv Ele Košir).

Slika 2: Koširjeva delavnica, na sliki Franc Juvan in Karol Košir (arhiv Ele Košir).

Slika 3: Primer računa iz leta 1934 z velikim naročilom.

Slika 4: Primer računa za veliko naročilo v vojnem času.

Slika 5: Primer računa za pošiljanje vzorcev.

Slika 6: Primer zavrženega računa in pošiljke.

Slika 7: Žirardi slamnik, last Ele Košir.

Slika 8: Primer računa, ko Košir prosi za takojšnje plačilo.

Slika 9: Primer odprtega računa, na katerem se beleži ostanek dolga.

Slika 10: Tovarna K. & R. Lambert je bila za Koširja najpomembnejša v času vojne.

Slika 11: Od novembra 1942 je Košir izdeloval slamnike tudi za Franza Wankeja z Dunaja.

Slika 12: Družina Košir leta 1947 (arhiv Ele Košir).

Sliki 13 in 14: V nadstropju stanovanjske hiše vrh stopnic je bilo skladišče za slamnike.

Slika 15: Pred vhodom v hišo, na sredini je Ela Košir.

Slika 16: V majhnem prostoru med stanovanjsko hišo in delavnicami je bila barvarna.

Slika 17: Karol Košir pred čebelnjakom (arhiv Ele Košir).

Slika 18: Slika groba družine Košir, ki dokazuje, da je bilo Koširjevo pravo ime Karol in ne Karel, kot ga večkrat zmotno poimenujemo.

Seznam preglednic:

- Preglednica 1: Zvezki s kopijami računov slamnikarske delavnice Karla Koširja
- Preglednica 2: Prodaja slamnikov Karla Koširja v obdobju 1934–1943 (v din in RM)
- Preglednica 3: Število prodanih slamnikov Karla Koširja v obdobju 1934–1943
- Preglednica 4: Število prodanih slamnikov po območjih današnjih držav (1934–1943)
- Preglednica 5: Število računov s poslanimi vzorčnimi kolekcijami v obdobju 1934–1943
- Preglednica 6: Modeli slamnikov v letih 1935, 1939 in 1942
- Preglednica 7: Primerjava cen najpogostejših modelov slamnikov
- Preglednica 8: Primerjava tipov embalaže
- Preglednica 9: Način pošiljanja pošilk slamnikov v obdobju od 1934 do 1943
- Preglednica 10: Zapisi na računih Karla Koširja o drugih slamnikarjih

Seznam skic:

- Skica 1: Razporeditev opreme v Koširjevih delavnicah (risali: T. Jeras in A. Sokler).

18 PRILOGA: RAČUNI KARLA KOŠIRJA RAZVRŠČENI PO LETIH, REGIJAH IN DRŽAVAH

leto 1934

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
17. 3. 1934	7	Blato na Korčuli	Dalmacija	Hrvaška	19	0	0
17. 3. 1934	8	Blato na Korčuli	Dalmacija	Hrvaška	11	270,7	302,7
6. 4. 1934	20	Blato na Korčuli	Dalmacija	Hrvaška	15	147,7	180,7
19. 4. 1934	24	Blato na Korčuli	Dalmacija	Hrvaška	30	239,7	284,7
4. 4. 1934	19	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	68	789,4	852,4
9. 5. 1934	36	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	24	246	285
24. 5. 1934	68	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	49	490,2	564,2
7. 6. 1934	83	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	24	246	280
16. 6. 1934	92	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	45	1086	1122
4. 7. 1934	98	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	88	889	939
14. 7. 1934	99	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	66	497,4	547,4
7. 3. 1934	1	Imotski	Dalmacija	Hrvaška	19	0	0
7. 3. 1934	2	Imotski	Dalmacija	Hrvaška	5	368,6	404,1
5. 5. 1934	33	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	51	474,5	543,5
5. 5. 1934	34	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	20	136	170,5
16. 5. 1934	54	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	50	500	549
17. 3. 1934	10	Velaluka	Dalmacija	Hrvaška	7	224,7	256,7
17. 3. 1934	9	Velaluka	Dalmacija	Hrvaška	19	0	0
30. 3. 1934	12	Velaluka	Dalmacija	Hrvaška	46	414	461,5
30. 3. 1934	15	Zarostrog	Dalmacija	Hrvaška	19	0	0
30. 3. 1934	16	Zarostrog	Dalmacija	Hrvaška	8	216,8	251,3
29. 5. 1934	77	Zarostrog	Dalmacija	Hrvaška	30	346,7	414,2
					713	7583,4	8408,9
1. 5. 1934	26	Otočac, ž.p. Ličko Lešće	Gorska	Hrvaška	18	137,45	170,45
9. 5. 1934	37	Otočac, ž.p. Ličko Lešće	Gorska	Hrvaška	84	662	698,5
9. 6. 1934	87	Novska	Gorska	Hrvaška	95	879,5	914,5
1. 5. 1934	27	osebno	Gorska	Hrvaška	102	858,5	858,5
16. 5. 1934	57	osebno	Gorska	Hrvaška	194	1610,75	1646,75
22. 5. 1934	63	Darugar	Gorska	Hrvaška	112	1044	1054
23. 5. 1934	64	Čuntić, ž. p. Bačuga	Gorska	Hrvaška	57	446,7	494,2
					662	5638,9	5836,9
8. 3. 1934	3	Široki Brijeg	Mediterska	BIH	19	0	0
8. 3. 1934	4	Široki Brijeg	Mediterska	BIH	8	221	256,5
					27	221	256,5
14. 5. 1934	50	Maribor	Severovzhodna	Slovenija	152	1161	1175,5
5. 5. 1934	32	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	210	1676,25	1737,75
9. 5. 1934	38	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	201	1444,5	1559
9. 5. 1934	39	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	0	0	0
9. 5. 1934	40	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	0	0	0
18. 5. 1934	60	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	118	9345	979,5
23. 5. 1934	67	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	150	1426,5	1471,5
2. 6. 1934	82	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	144	1175,75	1233,5
25. 5. 1934	74	Murska Sobota	Severovzhodna	Slovenija	129	915	921,5
					1104	17144	9078,25

19. 4. 1934	23	Srbac	Severna	BIH	190	766	854
15. 5. 1934	51	Nova Varoš	Severna	BIH	28	410,4	446,9
3. 4. 1934	17	Nova Varoš	Severna	BIH	8	137,5	170
30. 3. 1934	13	Prijedor	Severna	BIH	19	0	0
30. 3. 1934	14	Prijedor	Severna	BIH	1	129,8	162,8
17. 3. 1934	5	Brčko	Severna	BIH	19	0	0
17. 3. 1934	6	Brčko	Severna	BIH	7	238,5	272,5
11. 4. 1934	22	Brčko	Severna	BIH	20	266	300,5
					292	1948,2	2206,7
25. 5. 1934	73	Brod na Savi	Slavonija	Hrvaška	116	1178,5	1232,5
29. 3. 1934	11	Dalj	Slavonija	Hrvaška	47	388,5	432
19. 5. 1934	61	Dalj	Slavonija	Hrvaška	38	273	318,5
5. 5. 1934	31	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	304	0	0
5. 5. 1934	840	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	48	3006	3103,5
23. 5. 1934	65	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	312	2815	2875
9. 6. 1934	86	Ivankovo	Slavonija	Hrvaška	236	2281,5	2346,5
28. 4. 1934	25	Korija p. Virovitica	Slavonija	Hrvaška	58	563,5	615,5
28. 5. 1934	76	Korija p. Virovitica	Slavonija	Hrvaška	47	399,25	443,75
9. 6. 1934	88	Našice	Slavonija	Hrvaška	272	2718	2787,5
20. 6. 1934	95	Našice	Slavonija	Hrvaška	122	1175	1235
9. 5. 1934	42	Pakračka poljana	Slavonija	Hrvaška	308	2718	2868,5
9. 5. 1934	45	Pakračka poljana	Slavonija	Hrvaška	0	0	0
9. 5. 1934	44	Pakračka poljana	Slavonija	Hrvaška	0	0	0
9. 5. 1934	43	Pakračka poljana duplikat	Slavonija	Hrvaška	0	0	0
9. 5. 1934	35	Pokrac	Slavonija	Hrvaška	264	1474,5	1626,5
16. 5. 1934	56	Požega	Slavonija	Hrvaška	70	715,5	786
18. 5. 1934	58	Slavonska Požega	Slavonija	Hrvaška	377	3412,75	3552,75
30. 5. 1934	78	Striživojno Vrhpolje	Slavonija	Hrvaška	408	3762,25	3832,25
7. 6. 1934	84	Velika Pisanica	Slavonija	Hrvaška	106	1003,75	1026,25
12. 5. 1934	47	Vinkovci	Slavonija	Hrvaška	229	1777,75	1834,25
18. 5. 1934	59	Vinkovci	Slavonija	Hrvaška	312	2610	2670
19. 5. 1934	62	Vinkovci	Slavonija	Hrvaška	308	2813	2863
13. 6. 1934	91	Vinkovci	Slavonija	Hrvaška	202	1782,25	1982,25
13. 6. 1934	90	Vukovar	Slavonija	Hrvaška	66	614,25	683,25
					4250	37482,25	39114,75
12. 5. 1934	48	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	208	1657	1713,5
2. 6. 1934	81	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	196	1834	1901
9. 5. 1934	41	Ivanić Grad	Središčna	Hrvaška	115	1048	1090,5
27. 6. 1934	96	Kutina	Središčna	Hrvaška	108	989,5	1003,5
16. 5. 1934	52	Moslovina Popovača	Središčna	Hrvaška	115	1043	1052
18. 6. 1934	93	Moslovina Popovača	Središčna	Hrvaška	114	1026,75	1038,75
4. 7. 1934	97	Moslovina Popovača	Središčna	Hrvaška	109	1016,25	1030,25
28. 5. 1934	75	Petrinja	Središčna	Hrvaška	117	1079,75	1086,75
24. 5. 1934	71	Popovača	Središčna	Hrvaška	64	547,75	548,75
2. 5. 1934	28	Sv. Rok Lupinjak	Središčna	Hrvaška	106	948,5	1004,5
					1252	11190,5	11469,5
4. 4. 1934	18	Glamoč, Bosna	Visokokraška	BIH	19	221	254,5
11. 4. 1934	21	Glamoč, Bosna	Visokokraška	BIH	6	162,5	193,5
3. 5. 1934	30	Glamoč, Bosna	Visokokraška	BIH	60	873,5	980,5
					85	1257	1428,5

Računi slamnikarske delavnice Karla Koširja (1934–1943)

12. 5. 1934	49	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	19	0	0
13. 5. 1934	841	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	13	288,4	322,9
24. 5. 1934	70	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	72	607,2	679,2
18. 6. 1934	94	Bizovac	Vojvodina	Srbija	146	1296,5	1356,5
23. 5. 1934	66	Indjija	Vojvodina	Srbija	207	1905,25	1961,25
25. 5. 1934	72	Indjija	Vojvodina	Srbija	272	2634	2694
2. 6. 1934	79	Indjija	Vojvodina	Srbija	223	1903,5	1970
11. 6. 1934	89	Indjija	Vojvodina	Srbija	154	1431,5	1485,5
2. 6. 1934	80	Petrovaradin	Vojvodina	Srbija	236	2179	2247
24. 5. 1934	69	Ravna Gora	Vojvodina	Srbija	6	81,5	99
7. 6. 1934	85	Šid	Vojvodina	Srbija	256	2329	3003
16. 5. 1934	53	Veliki Gaj	Vojvodina	Srbija	37	250,8	284,8
3. 5. 1934	29	Vršac, Kralja Aleksandra	Vojvodina	Srbija	25	169,2	203,2
11. 5. 1934	46	Vršac, Kralja Aleksandra	Vojvodina	Srbija	169	394,5	430
					1835	15470,35	16736,35

leto 1935

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
9. 4. 1935	100	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	11	93,5	118
19. 4. 1935	106	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	14	334,5	360
7. 5. 1935	108	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	102	816	889,5
10. 7. 1935	168	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	96	708	780
17. 5. 1935	117	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	57	497,75	544,25
19. 6. 1935	154	Novalja na Pagu	Dalmacija	Hrvaška	25	256,65	289,65
23. 5. 1935	125	Poljana	Dalmacija	Hrvaška	192	1623,5	1690,5
12. 6. 1935	148	Poljana	Dalmacija	Hrvaška	200	1868	1877
					697	6197,9	6548,9
17. 4. 1935	104	Sarajevo	Gor.kotl.	BIH	9	91	107,45
1. 6. 1935	136	Sarajevo - VRNJENO	Gor.kotl.	BIH	0	0	0
1. 6. 1935	846	Sarajevo - VRNJENO	Gor.kotl.	BIH	0	0	0
					9	91	107,45
23. 5. 1935	123	Daruvar	Gorska	Hrvaška	188	1719	1726
4. 6. 1935	140	Daruvar	Gorska	Hrvaška	185	1838	1846,5
19. 6. 1935	156	Korenica	Gorska	Hrvaška	41	421,5	460
18. 5. 1935	118	Otočac, ž.p. Ličko Lešće	Gorska	Hrvaška	84	716,5	753
					498	4695	4785,5
23. 5. 1935	124	Kranj	Osrednja	Slovenija	15	329,5	344,5
10. 8. 1935	170	Kranj	Osrednja	Slovenija	12	257,5	272,5
					27	587	617
23. 7. 1935	169	Široki Brijeg	Mediterranska	BIH	24	185,3	211,8
11. 6. 1935	147	Brežice	Vzhodna	Slovenija	157	1221,75	1228,75
19. 6. 1935	155	Grobelno	Severovzhodna	Slovenija	81	587	627
29. 5. 1935	135	Pragersko	Vzhodna	Slovenija	156	1026,5	1079
28. 6. 1935	162	Raihenburg	Vzhodna	Slovenija	270	2043,25	2102,75
15. 5. 1935	115	Sv. Jurij ob J. Ž.	Vzhodna	Slovenija	153	1055,5	1062,5
					817	5934	6100
1. 4. 1935	101	Srbac	Severna	BIH	19	0	0
2. 4. 1935	101 II.	Srbac	Severna	BIH	18	341,7	376,7

16. 4. 1935	102	Srbac	Severna	BIH	300	1220,5	1381,5
17. 4. 1935	103	Srbac, ž.p. Nova Gradiška	Severna	BIH	320	1634	1685,5
16. 12. 1935	171	Zvornik	Severna	BIH	19	0	0
16. 12. 1935	172	Zvornik	Severna	BIH	18	409,75	478,75
					694	3605,95	3922,45
26. 4. 1935	107	Dalj	Slavonija	Hrvaška	152	1148	1248
14. 5. 1935	113	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	200	1856	1912
14. 5. 1935	114	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	180	1600	1650
25. 6. 1935	159	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	268	2150	2206
2. 7. 1935	163	Garešnica	Slavonija	Hrvaška	171	1500,5	1509,5
25. 5. 1935	128	Špišič Bukovica	Slavonija	Hrvaška	38	317,25	348,75
7. 6. 1935	145	Virovitica	Slavonija	Hrvaška	134	1135	1173
					1143	9706,75	10047,25
21. 5. 1935	120	Čakovac	Središčna	Hrvaška	99	798,25	836,25
28. 5. 1935	133	Čakovac	Središčna	Hrvaška	80	720	720
28. 5. 1935	134	Djurdjevac	Središčna	Hrvaška	218	1819,25	1872,25
22. 5. 1935	122	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	210	1715	1770
4. 7. 1935	165	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	206	1287,75	1320,75
6. 7. 1935	166	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	127	982,5	989
18. 4. 1935	105	Hromec 68, Djurmanec I	Središčna	Hrvaška	19	0	0
18. 4. 1935	843	Hromec 68, Djurmanec I	Središčna	Hrvaška	18	0	0
18. 4. 1935	844	Hromec 68, Djurmanec II	Središčna	Hrvaška	12	523,5	523,5
9. 7. 1935	167	Ivanić Grad	Središčna	Hrvaška	180	1551,5	1560,5
6. 6. 1935	144	Križevci	Središčna	Hrvaška	257	2406,75	2464,75
24. 6. 1935	158	Kutina	Središčna	Hrvaška	181	1580,75	1589,75
17. 6. 1935	152	Moslovina Popovača	Središčna	Hrvaška	180	1684,5	1695,5
27. 5. 1935	130	Sv. Ivan Zelina	Središčna	Hrvaška	36	222	256
11. 5. 1935	109	Sveti Rok, Lupinjak	Središčna	Hrvaška	182	1609	1662
11. 5. 1935	110	Varaždin	Središčna	Hrvaška	342	3120	3270
21. 6. 1935	157	Varaždin	Središčna	Hrvaška	240	2063,25	2121,25
22. 5. 1935	121	Virje	Središčna	Hrvaška	210	1888,25	1946,75
28. 5. 1935	131	Zdenčina preko Zagreba	Središčna	Hrvaška	240	2055,25	2113,75
14. 5. 1935	112	Kloštar	Središčna	Hrvaška	278	2077,5	2174,5
					3315	28105	28886,5
13. 5. 1935	111	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	291	2480,25	2080,25
28. 5. 1935	132	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	72	673	659
					363	3153,25	2739,25
1. 6. 1935	138	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	80	661,25	723,25
3. 6. 1935	139	Deliblato, Banat	Vojvodina	Srbija	19	0	0
3. 6. 1935	847	Deliblato, Banat	Vojvodina	Srbija	10	200,65	235,15
19. 5. 1935	119	Indjija	Vojvodina	Srbija	156	1351,25	1405,75
25. 5. 1935	126	Indjija	Vojvodina	Srbija	170	1634	1684
25. 5. 1935	127	Indjija	Vojvodina	Srbija	168	1634	1684
27. 5. 1935	129	Indjija	Vojvodina	Srbija	164	1236,5	1291,5
1. 6. 1935	137	Indjija	Vojvodina	Srbija	110	891,25	937,75
14. 6. 1935	150	Indjija	Vojvodina	Srbija	174	1666	1716
14. 6. 1935	151	Indjija	Vojvodina	Srbija	174	1666	1716
2. 7. 1935	164	Indjija	Vojvodina	Srbija	64	551	578
5. 6. 1935	142	Petrovaradin	Vojvodina	Srbija	174	1562	1612
5. 6. 1935	143	Petrovaradin	Vojvodina	Srbija	196	1756	1806

8. 6. 1935	146	Stara Pazova	Vojvodina	Srbija	151	1226	1283,5
5. 6. 1935	141	Šid	Vojvodina	Srbija	180	1503,5	1558,5
13. 6. 1935	149	Šid	Vojvodina	Srbija	180	1417,5	1472,5
18. 6. 1935	153	Šid	Vojvodina	Srbija	184	1473,5	1528,5
25. 6. 1935	160	Šid	Vojvodina	Srbija	296	2653	2709
27. 6. 1935	161	Šid	Vojvodina	Srbija	190	1566,25	1621,25
					2840	24649,65	25562,65

leto 1936

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
30. 5. 1936	205	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	80	479,75	531,75
12. 6. 1936	210	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	72	426	462
24. 6. 1936	212	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	72	468	532
11. 7. 1936	219	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	6	39	62
21. 7. 1936	222	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	72	432	486
23. 7. 1936	224	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	16	110	135,5
4. 7. 1936	217	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	20	171	205,5
11. 7. 1936	218	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	16	122	147,5
					354	2247,75	2562,25
19. 5. 1936	195	Grosuplje	Osrednja	Slovenija	176	1595	1605,5
19. 5. 1936	196	Grosuplje	Osrednja	Slovenija	88	792,5	833
					264	2387,5	2438,5
25. 5. 1936	201	Vlasenica	Gor.kotlin.	BIH	15	147,25	183,25
6. 6. 1936	209	Vlasenica	Gor.kotlin.	BIH	66	498	567
					81	645,25	750,25
6. 6. 1936	208	Brlog	Gorska	Hrvaška	31	274	309
16. 7. 1936	220	Čuntić, ž. p. Bačuga	Gorska	Hrvaška	43	265,7	299,7
30. 4. 1936	180	Hrvatska Kostajnica	Gorska	Hrvaška	19	240,75	272,75
28. 4. 1936	178	Knin	Gorska	Hrvaška	7	320	350
19. 5. 1936	198	Knin	Gorska	Hrvaška	50	974,5	1044,5
1. 5. 1936	181	Otočac, ž.p. Ličko Lešće	Gorska	Hrvaška	14	124,75	156,75
3. 6. 1936	207	Otočac, ž.p. Ličko Lešće	Gorska	Hrvaška	42	399	439,5
					206	2598,7	2872,2
4. 5. 1936	182	Maribor	Severovzhodna	Slovenija	172	1583	1631
4. 7. 1936	215	Dobrna - Celje	Severovzhodna	Slovenija	9	180	193
					181	1763	1824
5. 5. 1936	184	Uljin	Primorska	Črna gora	31	239	273
29. 5. 1936	204	Uljin	Primorska	Črna gora	54	397	446
4. 7. 1936	216	Uljin	Primorska	Črna gora	34	189,5	224
21. 7. 1936	223	Uljin	Primorska	Črna gora	36	211	235,5
					155	1036,5	1178,5
15. 4. 1936	174	Bjeloševac, p. Branjevo kot Zvornika	Severna	BIH	70	465	511
18. 6. 1936	211	Donja Pilica, p. Branjevo kot Zvornika	Severna	BIH	20	95	115
16. 5. 1936	193	Srbac	Severna	BIH	145	686,5	767,5
23. 4. 1936	175	Srbac, ž.p. Nova Gradiška	Severna	BIH	280	1179	1227,5

30. 4. 1936	179	Tavna, ž.p. Branjevo kod Zvornika	Severna	BIH	104	496,5	558,5
					619	2922	3179,5
23. 4. 1936	176	Dalj	Slavonija	Hrvaška	130	979,5	1025
9. 5. 1936	187	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	304	2644	2780
9. 5. 1936	188	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	326	2810	2934
20. 5. 1936	199	Nova Kapela Batrina	Slavonija	Hrvaška	170	1630,25	1667,75
28. 5. 1936	203	Nova Kapela Batrina	Slavonija	Hrvaška	110	985	1041,5
12. 5. 1936	190	Podravska Slatina	Slavonija	Hrvaška	300	2534	2570,5
16. 5. 1936	192	Slavonska Požega	Slavonija	Hrvaška	166	1516	1586
24. 5. 1936	200	Tenski Atunovac	Slavonija	Hrvaška	280	2282,5	2345
6. 5. 1936	185	Vinkovci	Slavonija	Hrvaška	148	1262	1333
4. 5. 1936	183	Virovitica	Slavonija	Hrvaška	196	1808	1879,5
9. 5. 1936	189	Virovitica	Slavonija	Hrvaška	300	2464	2600,5
					2430	20915,25	21762,75
28. 4. 1936	177	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	82	663,25	663,25
25. 6. 1936	213	Koprivnica	Središčna	Hrvaška	2	57	78,5
18. 5. 1936	194	Novoselec Križ	Središčna	Hrvaška	92	834,5	875
19. 5. 1936	197	Sv. Ivan, Žabno	Središčna	Hrvaška	150	1307	1317,5
8. 5. 1936	186	Velika Gorica	Središčna	Hrvaška	282	2836,5	2908
18. 7. 1936	221	Zagreb	Središčna	Hrvaška	20	121,75	145,75
					628	5820	5988
8. 4. 1936	173	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	46	310,5	336,5
26. 6. 1936	214	Deliblato, Banat	Vojvodina	Srbija	62	412,25	485,25
16. 5. 1936	191	Indjija	Vojvodina	Srbija	184	1591	1644,5
27. 5. 1936	202	Indjija	Vojvodina	Srbija	170	1473,5	1566
2. 6. 1936	206	Indjija	Vojvodina	Srbija	274	3408,5	3484
22. 10. 1936	225	Korpar, Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	18	125,2	145,2
					754	7320,95	7661,45

leto 1937

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
20. 5. 1937	248	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	332	241	256
1. 7. 1937	268	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	57	519	564
19. 6. 1937	266	Sinj/vse vrnjeno, plačal 165 din	Dalmacija	Hrvaška	0	0	0
					389	760	820
3. 7. 1937	269b	Brlog	Gorska	Hrvaška	42	314	348
1. 7. 1937	269a	Bunić	Gorska	Hrvaška	12	92,3	122,8
10. 6. 1937	262	Fužine	Gorska	Hrvaška	131	867	876,5
6. 6. 1937	261	Knin	Gorska	Hrvaška	51	526,5	536,5
17. 6. 1937	263	Švica kod Otočca	Gorska	Hrvaška	7	74,75	94,75
					243	1874,55	1978,55
19. 5. 1937	245	Brežice	Vzhodna	Slovenija	124	1042	1086
26. 5. 1937	248	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	260	2332	2394,5
					384	3374	3480,5
20. 5. 1937	249	Uljin	Primorska	Črna gora	54	360	405,5
3. 6. 1937	260	Uljin	Primorska	Črna gora	30	200	251
19. 6. 1937	265	Uljin	Primorska	Črna gora	69	459	518
					153	1019	1174,5

12. 5. 1937	229	Suho polje	Severna	BIH	528	4701	4826
19. 6. 1937	264	Tavna, p. Branjevo	Severna	BIH	55	321,25	376,25
					583	5022,25	5202,25
19. 5. 1937	247	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	438	3756	3848,5
24. 5. 1937	256	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	248	2239	2301,5
28. 5. 1937	252	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	188	1788	1847,5
28. 5. 1937	253	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	239	2147	2171,5
9. 4. 1937	226	Dalj	Slavonija	Hrvaška	122	905	950
12. 5. 1937	231	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	320	2791	2930
13. 5. 1937	232	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	385	3497,5	3649
14. 5. 1937	233	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	244	2322	2432,5
24. 5. 1937	257	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	400	3606	3709,5
2. 6. 1937	259	Križivojna Vrpolje	Slavonija	Hrvaška	336	3306	3380
19. 5. 1937	244	Našice	Slavonija	Hrvaška	214	2083	2179
20. 5. 1937	248	Nova Gradiška	Slavonija	Hrvaška	20	3099	3237,5
29. 5. 1937	255	Nuštar	Slavonija	Hrvaška	288	2680,5	2742,5
10. 7. 1937	270	Okučani	Slavonija	Hrvaška	12	126,25	159,75
12. 5. 1937	228	Slavonska Požega	Slavonija	Hrvaška	206	2035	2126
21. 5. 1937	251	Slavoski Brod	Slavonija	Hrvaška	128	1428	1478
28. 5. 1937	254	Striživojna Vrpolje	Slavonija	Hrvaška	191	2059,75	2119,25
					3979	39869	41262
20. 5. 1937	250	Bjelovar	Središčna	Hrvaška	97	887,75	929,25
30. 5. 1937	258	Bjelovar	Središčna	Hrvaška	94	988	1030,5
14. 5. 1937	235	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	142	1251,5	1307
14. 5. 1937	234	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	148	1308,5	1364
18. 5. 1937	239	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	156	1325	1383,5
10. 5. 1937	227	Hlevnica	Središčna	Hrvaška	190	1581,5	1581,5
15. 5. 1937	237	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	236	2216,5	2328
30. 5. 1937	257	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	110	1072	1075,5
19. 5. 1937	246	Moslavina Popovača	Središčna	Hrvaška	140	1417,5	1470
26. 5. 1937	250	Petrinja	Središčna	Hrvaška	86	937,5	1039,5
12. 5. 1937	230	Kloštar Podravski	Središčna	Hrvaška	237	2118	2224,5
19. 5. 1937	243	Popovača	Središčna	Hrvaška	152	1411,5	1486
24. 5. 1937	254	Sesvete pri Zagrebu	Središčna	Hrvaška	203	1978	2033,5
16. 5. 1937	238	Varaždin	Središčna	Hrvaška	250	2340,5	2406
24. 5. 1937	255	Varaždin	Središčna	Hrvaška	80	1121,5	1219
19. 5. 1937	242	Kloštar	Primorska	Hrvaška	335	3004	3064,5
					2656	24959,25	25942,25
18. 5. 1937	241	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	138	1350	1350
18. 5. 1937	240	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	57	536	571
					195	1886	1921
21. 6. 1937	267	Crvenka	Vojvodina	Srbija	17	157,5	193
15. 5. 1937	236	Indjija	Vojvodina	Srbija	184	1587	1661,5
28. 5. 1937	251	Indjija	Vojvodina	Srbija	195	1598	1657,5
29. 5. 1937	256	Indjija	Vojvodina	Srbija	222	2063,25	2122,75
22. 5. 1937	253	Petrovaradin	Vojvodina	Srbija	395	3612,25	3707,75
26. 5. 1937	249	Petrovaradin	Vojvodina	Srbija	178	1615	1673,5
22. 5. 1937	252	Šid	Vojvodina	Srbija	267	2323,5	2384
					1458	12956,5	13400

leto 1938

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
17. 6. 1938	311	Blato na Korčuli	Dalmacija	Hrvaška	11	78	103
17. 3. 1938	271	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	8	49	63,5
23. 4. 1938	272	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	8	47,5	66,5
18. 5. 1938	300	Dubrovnik	Dalmacija	Hrvaška	132	753	875,5
5. 5. 1938	278	Poljana	Dalmacija	Hrvaška	288	2908	3043,5
9. 5. 1938	288	Sreser kod Janjinje	Dalmacija	Hrvaška	42	364	466
					489	4199,5	4618
23. 4. 1938	273a	Vlasenica	Gor.kotlin.	BIH	16	127,5	164
1. 7. 1938	314	Brlog	Gorska	Hrvaška	37	260	297
27. 6. 1938	313	Bunič	Gorska	Hrvaška	28	372	409,5
4. 6. 1938	307	Slunj	Gorska	Hrvaška	12	101,75	125,75
					77	733,75	832,25
7. 5. 1938	280	Maribor	Severovzhodna	Slovenija	438	3984	4058
18. 5. 1938	298	Ormož	Severovzhodna	Slovenija	265	2685	2749
12. 5. 1938	291	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	152	1446	1539
17. 5. 1938	297	Ptuj	Severovzhodna	Slovenija	240	2404	2463
21. 5. 1938	301	Središče	Severovzhodna	Slovenija	122	1338,5	1392,5
					1217	11857,5	12201,5
14. 6. 1938	310	Uljin	Primorska	Črna gora	105	832	932
5. 5. 1938	277	Suho Polje	Severna	BIH	320	3266	3444
7. 5. 1938	283	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	450	0	0
7. 5. 1938	284	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	24	5200	5351
7. 5. 1938	281	Djakovo I	Slavonija	Hrvaška	424	0	0
7. 5. 1938	282	Djakovo II	Slavonija	Hrvaška	68	5198	5379
8. 6. 1938	308	Ivankovo - VRNJENO	Slavonija	Hrvaška	98	0	0
3. 5. 1938	275	Našice	Slavonija	Hrvaška	516	5264	5399
5. 5. 1938	279	Našice	Slavonija	Hrvaška	368	3587	3725
7. 5. 1938	285	Našice	Slavonija	Hrvaška	88	945	952
9. 5. 1938	287	Sarvaš	Slavonija	Hrvaška	285	2805	2940
8. 6. 1938	309	Slavonski Brod, poslati v Djurmanec	Slavonija	Hrvaška	190	981	1074
3. 5. 1938	274	Štrivojna Vrpolje	Slavonija	Hrvaška	460	4754	4927
					2971	28734	29747
11. 5. 1938	290	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	316	2134	2234
11. 5. 1938	289	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	188	1991	2060
12. 5. 1938	292	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	194	2382	2433
1. 6. 1938	306	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	46	467,75	511,75
12. 5. 1938	293	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	204	2382	2444
25. 5. 1938	304	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	243	2887,5	2978,5
1. 5. 1938	273b	Varaždin	Središčna	Hrvaška	472	4832,5	4993
13. 5. 1938	296	Vojsak 34, Pregrada	Središčna	Hrvaška	90	5541,5	5664,5
22. 7. 1938	315	Zagreb	Središčna	Hrvaška	28	291,5	317
20. 6. 1938	312	Zagreb, dolac 1 na Trznici	Središčna	Hrvaška	27	154,5	180,5
					1808	23064,25	18151,75
18. 5. 1938	299	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	166	1918	1918
4. 5. 1938	276	Bizovac	Vojvodina	Srbija	346	3966	4107
12. 5. 1938	294	Bizovac	Vojvodina	Srbija	222	3119,75	3178,75

13. 5. 1938	295	Bizovac	Vojvodina	Srbija	472	0	0
27. 5. 1938	305	Crvenka, Bačka	Vojvodina	Srbija	25	188	224,5
21. 5. 1938	302	Indjija	Vojvodina	Srbija	174	2061,5	2115,5
25. 5. 1938	303	Indjija	Vojvodina	Srbija	468	4082	4178
7. 5. 1938	286	Putinci	Vojvodina	Srbija	182	1936,5	2057,5
					1889	15353,75	15861,25

leto 1939

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
6. 5. 1939	328	Grohote-Šolta	Dalmacija	Hrvaška	49	389	409
17. 4. 1939	316	Grohote-Šolta	Dalmacija	Hrvaška	19	0	0
2. 5. 1939	317	Grohote-Šolta	Dalmacija	Hrvaška	4	275	311,5
6. 6. 1939	368	Hvar	Dalmacija	Hrvaška	7	43	64,5
31. 5. 1939	365	Jelsa	Dalmacija	Hrvaška	51	543,5	593
6. 6. 1939	369a	Novalja na Pagu	Dalmacija	Hrvaška	7	43	64,5
					137	1293,5	1442,5
15. 5. 1939	339	Novo mesto	Vzhodna	Slovenija	63	572,5	578
21. 6. 1939	386	Čuntić, ž. p. Bačuga	Gorska	Hrvaška	47	362,75	400
10. 6. 1939	374	Fužine	Gorska	Hrvaška	145	1135,9	1188,4
10. 6. 1939	375	Fužine	Gorska	Hrvaška	194	1605	1694,5
					386	3103,65	3282,9
CC	341	Križevci pri Ljutomeru	Severovzhodna	Slovenija	150	1331	1390
1. 6. 1939	366	Škrljevo	Primorska	Hrvaška	239	2044	2143,5
10. 6. 1939	376	Škrljevo	Primorska	Hrvaška	264	2171	2233,5
					503	4215	4377
4. 5. 1939	322	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	428	4594	4657,5
6. 5. 1939	329	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	879	7966	8088,5
9. 5. 1939	333	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	215	1925,5	1983
17. 5. 1939	344	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	442	3923,75	3973,25
26. 5. 1939	358	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	513	5247,25	5355,25
2. 5. 1939	318	Bizovac, Slavonija	Slavonija	Hrvaška	463	5126	5175,5
4. 5. 1939	324	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	546	5296	5481,5
5. 5. 1939	327	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	200	1891	1984,5
6. 5. 1939	331	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	100	945,5	995
4. 5. 1939	323	Ivankovo	Slavonija	Hrvaška	404	3751	3952,5
27. 5. 1939	364	Ivankovo	Slavonija	Hrvaška	178	1712,5	1760
22. 6. 1939	387	Ivankovo	Slavonija	Hrvaška	105	1151,25	1198,75
26. 6. 1939	389	Ivankovo	Slavonija	Hrvaška	140	1406	1453,5
10. 6. 1939	373	Našice	Slavonija	Hrvaška	323	3315,75	3347,25
3. 5. 1939	319	Sarvaš	Slavonija	Hrvaška	202	2164	2257,5
20. 5. 1939	348	Sarvaš	Slavonija	Hrvaška	161	1550	1597,5
26. 5. 1939	355	Virovitica	Slavonija	Hrvaška	401	3931	3998,5
					5700	55896,5	57259,5
9. 6. 1939	372	Djurđevac	Središčna	Hrvaška	108	961	1008,5
6. 5. 1939	330	Djurmanec	Središčna	Hrvaška	255	2436,5	2499
9. 6. 1939	371	Garešnica	Središčna	Hrvaška	202	2070	2079
21. 5. 1939	351a	Goričanovec	Središčna	Hrvaška	92	1048	1053
19. 6. 1939	382	Gudovac pri Bjelovaru	Središčna	Hrvaška	97	1013,4	1083,9

1. 7. 1939	392	Gudovac pri Bjelovaru	Središčna	Hrvaška	105	1004,5	1108
5. 5. 1939	325	Gudovac, poslali Našice	Središčna	Hrvaška	651	6605,5	6919
26. 6. 1939	390	Hromec 68, Djurmanec II	Središčna	Hrvaška	272	1790	1810
11. 5. 1939	335	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	520	5419	5526,5
27. 5. 1939	361	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	228	2375,75	2384,25
15. 6. 1939	381	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	262	2346	2403,5
26. 6. 1939	388	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	165	1590,5	1600
28. 6. 1939	391	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	200	2165,5	2222
11. 7. 1939	393	Ivanič Grad	Središčna	Hrvaška	96	843,5	850
19. 6. 1939	383	Moslovina Popovača	Središčna	Hrvaška	206	2117,85	2127,35
6. 6. 1939	369b	Spešič Bukovica	Središčna	Hrvaška	77	785,25	835
24. 5. 1939	354	Sv. Rok, Lupinjak	Središčna	Hrvaška	516	2042,5	2095
3. 5. 1939	321	Varaždin	Središčna	Hrvaška	310	2772,5	2835
10. 5. 1939	334	Varaždin	Središčna	Hrvaška	249	2399,75	2499,25
15. 5. 1939	340	Varaždin	Središčna	Hrvaška	248	2417,5	2473
20. 5. 1939	349	Varaždin	Središčna	Hrvaška	210	2048	2105
					5069	46252,5	47516,25
3. 5. 1939	320	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	198	2034	2081
7. 5. 1939	332	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	119	1308	1308
18. 5. 1939	345	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	162	1518,5	1607,5
20. 5. 1939	346	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	87	855,75	944,75
21. 5. 1939	351b	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	40	522	525
23. 5. 1939	353	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	55	719,5	722,5
23. 5. 1939	352	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	204	2230	2319
26. 5. 1939	356	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	98	969	997
26. 5. 1939	359	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	72	690,75	737,75
7. 6. 1939	370	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	46	472,25	518,25
13. 6. 1939	378	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	98	937	984
19. 6. 1939	384	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	67	464,5	466,5
21. 6. 1939	385	osebni prevzem	osebni prevzem	Slovenija	80	651,75	651,75
					1326	13373	13863
26. 5. 1939	360	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	29	342	383,5
27. 5. 1939	362	Crvenka, Bačka	Vojvodina	Srbija	32	280,5	315
5. 5. 1939	326	Indjija	Vojvodina	Srbija	202	2154	2247,5
11. 5. 1939	336	Indjija	Vojvodina	Srbija	293	3409,5	3472
12. 5. 1939	337	Indjija	Vojvodina	Srbija	152	1742	1779,5
16. 5. 1939	343	Indjija	Vojvodina	Srbija	414	4053,5	4097
16. 5. 1939	342	Indjija	Vojvodina	Srbija	332	3047	3110,5
20. 5. 1939	350	Indjija	Vojvodina	Srbija	184	1724	2261
20. 5. 1939	351	Indjija	Vojvodina	Srbija	172	1626,5	1681
24. 5. 1939	354	Indjija	Vojvodina	Srbija	204	5223,5	5330,5
27. 5. 1939	363	Indjija	Vojvodina	Srbija	154	1618	1665,5
2. 6. 1939	367	Indjija	Vojvodina	Srbija	59	576,5	584
15. 6. 1939	379	Indjija	Vojvodina	Srbija	196	1749,5	1802
15. 6. 1939	380	Indjija - VRNJENO	Vojvodina	Srbija	0	0	0
13. 5. 1939	338	Šid	Vojvodina	Srbija	206	2215,5	2273
20. 5. 1939	347	Šid	Vojvodina	Srbija	504	5022,75	5131,25
26. 5. 1939	357	Šid	Vojvodina	Srbija	249	2417	2475
10. 6. 1939	377	Šid	Vojvodina	Srbija	335	4026	4093,5
					3717	41227,75	42701,75

leto 1940

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
19. 6. 1940	424	Čuntić, ž. p. Bačuga	Gorska	Hrvaška	48	446	498
22. 6. 1940	427b	Daruvar	Gorska	Hrvaška	201	2411	2479
3. 7. 1940	435	Ozalj	Gorska	Hrvaška	76	812,5	815,5
					325	3669,5	3792,5
6. 7. 1940	437	Domžale - VRNJENO	Ljubljanska	Slovenija	0	0	0
30. 5. 1940	407	Videm-Krško	Panonska	Slovenija	74	877,5	883,5
6. 7. 1940	436	Uljin - VRNJENO	Primorska	Črna gora	0	0	0
25. 5. 1940	402	Suhopolje	Severna	Bosna	156	1788,5	1686,5
29. 5. 1940	406	Bizovac	Slavonija	Hrvaška	404	4987	5084
20. 6. 1940	427a	Borovo	Slavonija	Hrvaška	79	868,5	917
18. 5. 1940	401	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	306	3331	3517
26. 6. 1940	431	Djakovo	Slavonija	Hrvaška	106	1174	1225
24. 6. 1940	429	Ivankovo	Slavonija	Hrvaška	372	4493	4565,5
27. 6. 1940	433	Koška	Slavonija	Hrvaška	249	2832	2900
4. 6. 1940	413	Našice	Slavonija	Hrvaška	225	2345,5	2353
9. 6. 1940	415	Našice	Slavonija	Hrvaška	404	4919	4997,5
17. 6. 1940	419	Nuštar	Slavonija	Hrvaška	356	4157	4235,5
7. 6. 1940	414b	Otok kraj Vinkovci	Slavonija	Hrvaška	245	3101,25	3162,25
14. 6. 1940	417	Pakrac	Slavonija	Hrvaška	216	2495,5	2505
25. 5. 1940	404	Špišič Bukovica	Slavonija	Hrvaška	219	2170,5	2238,5
17. 6. 1940	420	Valpovo	Slavonija	Hrvaška	248	2916	2983,5
19. 6. 1940	423	Vukovar	Slavonija	Hrvaška	140	1660	1710,5
6. 5. 1940	398	Županja	Slavonija	Hrvaška	12	168	195
11. 5. 1940	399	Županja	Slavonija	Hrvaška	58	916	987
					3639	42534,25	43576,25
1. 7. 1940	434	Garešnica	Središčna	Hrvaška	221	2435	2445
10. 7. 1940	438	Ivanić Grad	Središčna	Hrvaška	100	1219	1228
25. 4. 1940	395	Spišič Bukovica	Središčna	Hrvaška	31	349,5	386
14. 5. 1940	400	Spišič Bukovica	Središčna	Hrvaška	33	412,75	449,75
17. 6. 1940	421	Spišič Bukovica	Središčna	Hrvaška	41	524,5	569
25. 6. 1940	430	Spišič Bukovica	Središčna	Hrvaška	41	506,5	558,5
1. 6. 1940	409	Sveti Rok - Lupinjek	Središčna	Hrvaška	216	2515,5	2576,5
5. 5. 1940	397	Varaždin	Središčna	Hrvaška	276	3422,75	3484,75
21. 6. 1940	426	Varaždin	Središčna	Hrvaška	160	1890	1941,5
4. 6. 1940	412	Virje	Središčna	Hrvaška	108	2143,75	2204,75
					1227	15419,25	15843,75
3. 6. 1940	411	tukaj	tukaj	Slovenija	130	1453	1458
17. 6. 1940	422	tukaj	tukaj	Slovenija	91	1271	1241
					221	2724	2699
13. 6. 1940	416	Bačko Petrovoselo	Vojvodina	Srbija	36	359	395,5
6. 4. 1940	394	Bela Crkva	Vojvodina	Srbija	16	159,5	189,75
1. 5. 1940	396	Bogojevo - VRNJENO	Vojvodina	Srbija	0	0	0
25. 5. 1940	403	Indjija	Vojvodina	Srbija	240	2745	2864,5
30. 5. 1940	408	Indjija	Vojvodina	Srbija	280	3126	3194
1. 6. 1940	410	Indjija	Vojvodina	Srbija	174	1833,5	1890
20. 6. 1940	425	Indjija	Vojvodina	Srbija	170	1822,5	1883,5
26. 6. 1940	432	Indjija	Vojvodina	Srbija	127	1211	1262

25. 5. 1940	405	Šid	Vojvodina	Srbija	390	4228,5	4307,5
5. 6. 1940	414a	Šid	Vojvodina	Srbija	159	1894	1947,5
15. 6. 1940	418	Šid	Vojvodina	Srbija	74	823,5	872
24. 6. 1940	428	Šid	Vojvodina	Srbija	75	823	892
					1741	19025,5	19698,25

leto 1941

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
18. 12. 1941	445	Augsburg	Bavarska	Nemčija	1737	3430,52	3463,02
18. 12. 1941	446	Augsburg	Bavarska	Nemčija	124	173,6	183,7
					1861	3604,12	3646,72

leto 1942

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
8. 1. 1942	447	Augsburg	Bavarska	Nemčija	14	22,68	24,33
7. 3. 1942	449	Augsburg	Bavarska	Nemčija	12	33,16	33,16
8. 4. 1942	450	Augsburg	Bavarska	Nemčija	2227	3440,08	3482,08
18. 5. 1942	451	Augsburg	Bavarska	Nemčija	601	787,31	804,61
19. 5. 1942	452	Augsburg	Bavarska	Nemčija	1482	2445,2	2495
26. 5. 1942	454	Augsburg	Bavarska	Nemčija	324	672,62	693,02
30. 5. 1942	455	Augsburg	Bavarska	Nemčija	2100	545,46	557,06
13. 6. 1942	457	Augsburg	Bavarska	Nemčija	600	781,4	795,45
4. 8. 1942	459	Augsburg	Bavarska	Nemčija	447	883,83	904,48
7. 8. 1942	460	Augsburg	Bavarska	Nemčija	332	879,8	901,5
17. 9. 1942	461	Augsburg	Bavarska	Nemčija	256	740,41	756,01
21. 11. 1942	464	Augsburg	Bavarska	Nemčija	2	4,46	4,46
26. 11. 1942	463	Augsburg	Bavarska	Nemčija	1200	1476	1483,35
					9597	12712,41	12934,51

leto 1943

Datum	št. računa	kraj kupca	regija	država	št. slamnikov	znesek v din	skupaj s prevozom
20.1.1943	464	Augsburg	Bavarska	Nemčija	1654	3822,61	3862,81
22.4.1943	468	Augsburg	Bavarska	Nemčija	2100	5091	5051
					3754	8913,61	8913,81